

EUROPA-
KOMMISSIONEN

Bruxelles, den 24.5.2023
SWD(2023) 604 final

ARBEJDSDOKUMENT FRA KOMMISSIONENS TJENESTEGRENE

Landerapport 2023 — Danmark

Ledsagedokument til

henstilling med henblik på RÅDETS HENSTILING

om Danmarks nationale reformprogram for 2023

{COM(2023) 604 final}

European
Commission

Denmark

2023 Country Report

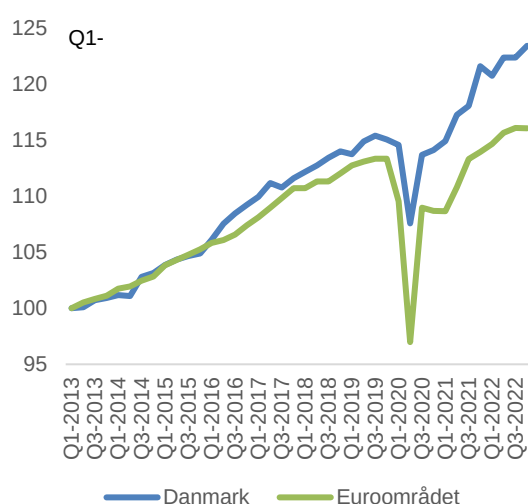
ØJEBLIKSBILLEDE AF ØKONOMIEN OG BESKÆFTIGELSEN

Økonomisk modstandsdygtighed over for nye udfordringer

Den danske økonomi har oplevet en længere periode med robust vækst, kun afbrudt af betydelige udsving i aktiviteten under covid-19-pandemien.

Danmarks BNP pr. indbygger (i købekraftsstandard/KKS) var 133 % af EU-gennemsnittet i 2021, hvilket er det tredjehøjeste i EU. Mellem 2013 og 2019 lå den økonomiske vækst i gennemsnit på 2,1 %, hvilket var over EU-gennemsnittet på 1,8 % og betydeligt højere end det langsomme opsving efter den globale finanskrisen i 2008. De regionale forskelle er steget en smule mellem hovedstadsregionen og resten af landet, men de er generelt fortsat moderate.

Figur 1.1: Realt BNP

Kilde: Eurostat

Danmarks økonomi har i det store og hele vist sig at være modstandsdygtig over for de pandemirelaterede udfordringer. Den kraftige økonomiske afmatning som følge

af pandemien i 2020 var mindre udtalt end i EU generelt og blev snart efterfulgt af et kraftigt opsving. Dette blev hjulpet på vej af omfattende økonomiske støtteforanstaltninger for at afbøde virkningerne af pandemien og en relativt hurtig ophævelse af de fleste pandemirelaterede restriktioner. Danmarks BNP oversteg allerede niveauet før pandemien i 2. kvartal 2021 (jf. figur 1.1). Det kraftige opsving har været vedholdende, med en realvækst i BNP på 4,9 % i 2021 og 3,8 % i 2022, på trods af de økonomiske chok forårsaget af den russiske angrebskrig mod Ukraine. Stærk nettoeksport, robuste investeringer og positiv lageropbygning var de vigtigste drivkræfter bag væksten i 2022, mens den indenlandske efterspørgsel faldt som følge af inflationspres, der udvandede husholdningernes købekraft og sænkede det private forbrug. Danmark registrerede et overskud på de løbende poster på 13,1 % af BNP i 2022. Dette er langt det største overskud i EU og en stor stigning i forhold til det allerede høje niveau før pandemien (jf. bilag 20). Stigningen i 2022 skyldtes hovedsagelig en midlertidig stigning i søfragtraterne.

Den økonomiske vækst forventes at være afdæmpet i 2023, før den forbedres i 2024. Den indenlandske efterspørgsel forventes at fortsætte med at falde i 2023 på grund af den høje — om end aftagende — inflation, mens eksporten vil blive påvirket af den globale økonomiske afmatning. Samtidig fortsætter aktiviteten og kapacitetsudnyttelsen med at ligge på et højt niveau, hvilket understøtter investeringerne. Den reale BNP-vækst forventes at falde til 0,3 % i 2023, inden den igen stiger i 2024 til en vækstrate på 1,6 %.

Ophævelsen af covid-19-restriktionerne har øget beskæftigelsen. Selv om væksten i beskæftigelsen har aftaget siden 3. kvartal 2022, nåede den samlede beskæftigelse op på

et nyt højdepunkt på næsten 3 mio. personer. Beskæftigelsesfrekvensen steg kraftigt i samme periode fra 77,8 % i 2020 til 79,1 % i 2021 og til 80,2 % i 3. kvartal 2022. Erhvervsfrekvensen steg også hurtigt fra 79,6 % i 3. kvartal 2021 til 80,6 % et år senere, hovedsagelig som følge af en kraftig stigning i kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet. Trods meget højere arbejdsmarkedsdeltagelse er arbejdsløsheden faldet til et meget lavt niveau. I marts 2023 var arbejdsløsheden på 4,6 %, en stigning fra 4,0 % året før og et fald fra 6,4 % i marts 2021. Danmark har formået i væsentlig grad at forbedre integrationen af unge og personer med handicap på arbejdsmarkedet, mens arbejdsløsheden fortsat er høj blandt personer født i udlandet.

Den stramme situation på arbejdsmarkedet er begyndt at lette. Den lave arbejdsløshed afspejler et meget stramt arbejdsmarked, hvilket gør det vanskeligt for virksomhederne at besætte ledige stillinger. I de seneste måneder er nedgangen i produktionen og væksten i beskæftigelsen imidlertid begyndt at lette presset på arbejdsmarkedet. Antallet af ledige stillinger er begyndt at falde, og arbejdsløsheden synes at have stabiliseret sig på et lavt niveau. I Kommissionens økonomiske 2023-forårsprognose forventes arbejdsløsheden at stige en smule til 5,0 % i 2023.

Inflationen er fortsat meget høj i Danmark som i det meste af EU. Siden begyndelsen af 2021 har forbrugerprisinflationen været stigende i takt med, at den økonomiske aktivitet er kommet i gang igen og presset på de globale forsyningskæder er øget. Inflationen steg kraftigt efter den russiske angrebskrig mod Ukraine fra 1,9 % i 2021 til 8,5 % i 2022, hvilket er den højeste inflationsrate, der er registreret i Danmark siden begyndelsen af 1980'erne. Stigende energi-, fødevarer- og råvarepriser var hoveddrivkræfterne bag den begyndende stigning i inflationen. Dette pres er blevet bredere baseret på højere produktionsomkostninger og højere importpriser, hvilket også afspejles i den betydelige stigning i kerneinflationen.

Efter flere på hinanden følgende fald i den samlede inflation siden oktober 2022 synes prispresset at være aftagende. Det seneste fald skyldes hovedsagelig faldende energiinflation, som afspejler faldet i engrospriserne på energi samt en midlertidigt lavere elafgift i første halvdel af 2023. Kerneinflationen er til gengæld fortsat høj med 7,2 % i marts 2023. Prispresset forventes at fortsætte med at aftage på grund af de svagere økonomiske udsigter, det globale pres på forsyningskæden og energipriserne, der udjævnes. Med bredere baserede prisstigninger og mulige yderligere forsinkede tilpasninger af priserne til højere omkostninger forventes inflationen imidlertid kun at falde gradvist i 2023 til 4,3 %. De kollektive lønforhandlingsrunder i 2023 peger i retning af en højere lønvækst end i de foregående år, hvilket vil bidrage til at genoprette reallønsniveauet og samtidig forlænge inflationspresset.

Danmarks produktivitet er høj og stigende takket være et gunstigt erhvervsklima, investeringer i FoU og sektormæssige omfordelinger. Arbejdsproduktiviteten (BNP pr. arbejdstime, KKS) er 140 % af EU-gennemsnittet og er steget med ca. 1,4 % hvert år i de seneste 10 år ⁽¹⁾. Over halvdelen af den anslåede stigning i den samlede faktorproduktivitet ⁽²⁾ mellem 2000 og 2018 skyldtes, at ressourcerne blev flyttet til mere produktive virksomheder/sektorer ⁽³⁾. Danmark nyder også godt af et forholdsvis højt niveau af FoU-udgifter og en forholdsvis høj andel af FoU-personale i den samlede beskæftigelse.

Øget konkurrence og udvidelse af innovationsgrundlaget kan medføre yderligere produktivetsgevinster. Stærk konkurrence kan være drivkraften bag produktivetsgevinster, da den tilskynder virksomhederne til at anvende arbejdskraft og kapital mere effektivt, f.eks. ved at indføre bedste praksis for arbejdsgange og nye

⁽¹⁾ Produktivitetsrådet, [Produktivitet 2022](#).

⁽²⁾ Et mål for produktiviteten, der tager højde for effekter i den samlede produktion, som ikke skyldes traditionelt målte input af arbejdskraft og kapital.

⁽³⁾ Produktivitetsrådet, [Produktivitet 2022](#).

Danmark har vedtaget en række støtteforanstaltninger for at afbøde virkningen af energiprisinflationen på husholdninger og virksomheder. Ifølge Kommissionens forårsprognose 2023 forventes landets bruttobudgetomkostninger at beløbe sig til 0,2 % af BNP i 2023 ⁽⁴⁾.

Hovedforanstaltningen, en midlertidig nedsættelse af elafgiften, er ineffektiv, da den mindsker prisincitamentet og ikke er målrettet nok til at hjælpe de mest sårbare. Denne foranstaltning trådte i kraft den 1. januar 2023 og udløber den 30. juni 2023.

Danmark har desuden indført en række sociale ydelser rettet mod ældre, personer, der ikke er i arbejde eller under uddannelse, studerende og andre lavindkomstgrupper. Foranstaltningerne fastholder prissignalerne og er klart målrettede. Der blev også indført et målrettet og indtægtsbaseret engangsbeløb i form af en "varmecheck" ⁽⁵⁾ samt en ordning for fastfrysning af energiudgifterne til gas, elektricitet og fjernvarme, når priserne overstiger et bestemt prisloft ⁽⁶⁾.

Danmark anvender EU's solidaritetsbidrag i henhold til Rådets forordning (EU) 2022/1854 ⁽⁷⁾. Den lovgivning, der gennemfører solidaritetsbidraget, forventes at blive vedtaget og træde i kraft i maj 2023. Den vil kun finde anvendelse i 2023.

Danmark anvender desuden det obligatoriske indtægtsloft på 180 EUR pr. megawatttime elektricitet. Folketingets førstebehandling af lovforslagene vedrørende begge lovgivninger fandt sted den 30. marts 2023. Den nye regering, der tiltrådte i december 2022, forventer, at lovgivningen om indtægtsloftet vedtages i slutningen af april og træder i kraft i begyndelsen af maj 2023. I overensstemmelse med Rådets forordning ⁽⁸⁾ finder den anvendelse fra den 1. december 2022 til den 30. juni 2023.

Med hensyn til forsyningssikkerheden var lanceringen af den baltiske rørledning i september 2022, som forbinder gassystemerne i Danmark, Norge og Polen, afgørende for at kompensere for den standsede russiske import og den midlertidigt lukkede produktion af Tyra-feltet (forventes gradvist at blive genåbnet ved udgangen af 2023/begyndelsen af 2024). Danmark iværksatte desuden en omfattende energisparekampagne ⁽⁹⁾ og vedtog reformdokumentet "Danmark kan mere II" for at fremskynde udfasningen af individuelle gas- og olieopvarmningssystemer og øge produktionen af biogas og elektricitet.

⁽⁴⁾ I 2022 beløb foranstaltningernes bruttobudgetomkostninger sig til 0,1 % af BNP.

⁽⁵⁾ [Varmechecken \(varmecheck.dk\)](https://varmecheck.dk).

⁽⁶⁾ [Indefrysning af energiudgifter \(borger.dk\)](https://borger.dk).

⁽⁷⁾ Anvendelsen af et obligatorisk midlertidigt solidaritetsbidrag på mindst 33 % til den ekstraordinære og uventede fortjeneste for virksomheder, der er aktive inden for råolie-, naturgas-, kul- og raffinaderisektoren. Den beregnes på grundlag af det skattepligtige overskud som fastsat i henhold til nationale skatteregler i det regnskabsår, der begynder i 2022 og/eller i 2023, og som er over en stigning på 20 % i det gennemsnitlige årlige skattepligtige overskud i 2018-2021.

⁽⁸⁾ [EUR-Lex — 32022R1854 — DA — EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/32022R1854).

⁽⁹⁾ [Status på energiforsyningen | DEA \(ens.dk\)](https://ens.dk)

teknologier. Det fremgår af Produktivitetsrådets årsrapport for 2022, at det indenlandske konkurrencepres blev svækket i 2000-2018, hvilket indikeres af højere avancer. Selv om innovationsmiljøet fortsat er sundt, har erhvervslivets FoU-intensitet ⁽¹⁰⁾ været faldende og er koncentreret i store virksomheder. Nystartede virksomheder og små og innovative virksomheder har visse vanskeligheder med at opskalere (se bilag 11).

⁽¹⁰⁾ [Ordliste: FoU-intensitet — Statistics Explained \(europa.eu\)](https://ordliste.europa.eu/FoU-intensitet)

Regeringens planer om at øge effektiviteten i de offentlige udgifter kan understøtte produktivitsvæksten. De planlagte foranstaltninger omfatter en afkortning af visse videregående uddannelser, hovedsagelig masterprogrammer, og forbedring af effektiviteten i den offentlige sektor, herunder sundhedspleje og hospitaler. Sidstnævnte kan være afgørende for at forbedre de offentlige tjenester i lyset af manglen på arbejdskraft og en aldrende befolkning.

Danmark klarer sig meget godt med hensyn til FN's mål for bæredygtig udvikling (SDG), selv om der stadig er visse udfordringer med hensyn til at forbedre produktiviteten og livet i landområder. Landet er blandt de fem bedste i verden samlet set og udmærker sig på de fleste områder inden for miljømæssig bæredygtighed, retfærdighed og makroøkonomisk stabilitet. Med hensyn til produktivitsdimensionen udgør unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, og andelen af voksne, der deltager i erhvervsuddannelse, imidlertid betydelige udfordringer. Danmark scorer også under EU-gennemsnittet for livet i landområder (se bilag 1).

Selv om Danmark klarer sig rigtig godt med hensyn til de fleste indikatorer for beskæftigelses- og sundhedsrelaterede politikker i den europæiske søjle for sociale rettigheder, er der i nogle områder mangel på økonomisk overkommelige boliger. Selv om andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, ligger tæt på EU-gennemsnittet, er den lavere end den nedadgående tendens, der ses i andre EU-medlemsstater, med en stabil andel på 9,8 %. Danmark er den eneste medlemsstat, der er klassificeret som værende i en "kritisk situation" med hensyn til andelen af høje boligudgifter: For 15,5 % af husstandenes vedkommende udgør boligudgifterne mere end 40 % af deres disponible indkomst, hvilket er næsten det dobbelte af EU-gennemsnittet på 8,3 % (se bilag 14). Byrden er særlig høj for enlige (41,0 %) og for lejere, der betaler husleje til markedspriser (30,3 %), mens den også er høj for personer, der bor i byer

(21,9 %), og for ikke-EU-borgere (21,9 %). Boligpriserne begynder at falde, men er fortsat høje. Boligpriserne steg hurtigt mellem andet halvår af 2020 og første halvdel af 2022 på grund af stor efterspørgsel efter boliger og højere priser på byggematerialer. Boligprisindekset for enfamiliehuse steg med 18,2 % fra 1. kvartal 2020 til 2. kvartal 2022. Stigningen var særlig kraftig i hovedstadsregionen, hvor priserne steg med 27 %. I 3. kvartal 2022 faldt boligpriserne i alle danske regioner med 3,3 % kvartal-til-kvartal, hvilket hovedsagelig afspejlede successive rentestigninger. Den danske centralbank forventer, at boligpriserne samlet set vil falde med 9,4 % i 2023 ⁽¹¹⁾. Efter hurtige stigninger i 2020 og 2021 begyndte boligbyggeriet at afkøle mod slutningen af 2022, da de betydelige stigninger i rentesatser og byggeomkostninger gjorde det dyrere at finansiere opførelsen af nye bygninger.

Gælden i den private sektor er fortsat meget høj, men nedbringelsen blev genoptaget i 2021. Både husholdningernes og de ikkefinansielle virksomheders gæld i forhold til BNP er høj og ligger over både den prudentielle tærskel og benchmarket baseret på fundamentaler ⁽¹²⁾. Husholdningernes gældskvote fortsatte dog med at falde i 2021 og i første halvdel af 2022, da nettokreditstrømmene forblev moderate, og den økonomiske vækst blev genoptaget, mens de ikke-finansielle virksomheders gældskvote stabiliserede sig i 2021 efter betydelige stigninger i de foregående år. Den danske banksektor er generelt stabil og har klaret sig forholdsvis godt igennem de seneste års usikkerhed, men der er fortsat visse sårbarheder, der hovedsagelig er knyttet til rentabiliteten (se bilag 18).

⁽¹¹⁾ Danmarks Nationalbank, Udsigter for dansk økonomi, marts 2023.

⁽¹²⁾ Europa-Kommissionen, Rapport om varslingsmekanismen 2023, COM (2022) 781 final, november 2022.

Sunde offentlige finanser

Danmark nyder godt af sunde offentlige finanser generelt. Den offentlige budgetsaldo har været i overskud i de seneste år, mens bruttogældskvoten er faldet. Det offentlige overskud nåede op på 3,3 % af BNP i 2022, men forventes at falde i 2023 og 2024, hovedsagelig på grund af lavere vækst- og beskæftigelsesudsigter. Ikke desto mindre forventes den offentlige budgetsaldo at forblive solidt positiv.

Danmark anses for at være udsat for en lav risiko med hensyn til den offentlige gælds holdbarhed på længere sigt (se bilag 21). Den offentlige bruttogældskvotens var på 30,1 % af BNP i 2022 og har været faldende i de seneste år, kun afbrudt af en markant stigning som følge af nødforanstaltninger i forbindelse med pandemien. Selv i relativt negative scenarier forventes bruttogældskvoten fortsat at falde (se bilag 21). Finansmarkedets tillid til Danmarks offentlige finanser er høj, hvilket fremgår af landets AAA-kreditvurdering.

Danmarks sunde budgetstilling muliggjorde store nødhjælpsspakker under pandemien. Disse foranstaltninger bidrog til at beskytte virksomheder og arbejdstagere mod de værste virkninger. Foranstaltningerne medførte betydelige omkostninger på i alt ca. 4,0 % af BNP. Den hurtige genoptagelse af den økonomiske vækst og beskæftigelsen støttede derefter en fornyet styrkelse af de offentlige finanser.

Danmarks komfortable budgetstilling hænger sammen med det langsigtede økonomisk-politiske mix, der er baseret på stabilitet. Den finanspolitiske kurs hviler på budgetlovens krav om et maksimalt budgetunderskud på 1 % af den strukturelle BNP. Denne finanspolitiske og strukturelle ramme har hjulpet Danmark med at holde de offentlige finanser under kontrol.

I 2022 hilste Danmark et betydeligt antal mennesker, der flygtede fra den russiske angrebskrig i Ukraine, velkommen. Antallet

af flygtninge (hovedsagelig kvinder og børn) fra Ukraine nåede op på ca. 35 700 tilladelser i begyndelsen af april 2023. Mere end 27 700 fordrevne personer fra Ukraine boede i Danmark ved udgangen af januar 2023, svarende til 0,5 % af den danske befolkning. Antallet var betydeligt lavere end forventet i begyndelsen af krigen, og i december 2022 var ca. 3 600 fordrevne personer vendt tilbage til Ukraine. 40 % af de fordrevne personer fra Ukraine var i beskæftigelse ved udgangen af januar 2023. De samlede budgetomkostninger i forbindelse med personer, der ankommer fra Ukraine, anslås til 0,2 % af BNP i 2023.

GENOPRETNINGS- OG RESILIENSPLANEN GODT PÅ VEJ

Danmarks genopretnings- og resiliensplan har til formål at tackle de vigtigste udfordringer i forbindelse med den grønne og den digitale omstilling og styrke sundhedssektorens modstandsdygtighed. Den består af 10 reformer og 42 investeringer, der støttes med 1,43 mia. EUR i tilskud, hvilket svarer til 0,46 % af BNP (se bilag 3).

Gennemførelsen af Danmarks genopretnings- og resiliensplan er godt i gang. Danmark indgav en betalingsanmodning svarende til 25 delmål og mål i planen, hvilket resulterede i en samlet udbetaling på 301 mio. EUR. Ud over den første betalingsanmodning er gennemførelsen af planen på rette spor, hvilket vil føre til indgivelse af den anden betaling, der er planlagt til udgangen af 2023. Udarbejdelsen af et nyt REPowerEU-kapitel er i gang med henblik på indgivelse i maj 2023.

Den efterfølgende mere detaljerede gennemgang af de foranstaltninger, der gennemføres i henhold til genopretnings- og resiliensplanen, indebærer på ingen måde en formel godkendelse eller afvisning fra Kommissionens side af betalingsanmodninger.

Gennemførelsen af den danske genopretnings- og resiliensplan er i gang

Danmark har med succes gennemført en bred vifte af foranstaltninger, der støtter den grønne og den digitale omstilling og gør den danske økonomi og det danske samfund mere modstandsdygtigt. Kommissionen har udbetalt 301 mio. EUR til opfyldelse af milepæle og mål i forbindelse med den første betalingsanmodning. Den første betalingsanmodning omfattede

gennemførelse af investeringer og reformer i forbindelse med digitalisering af sundhedssystemet, mere klimavenligt landbrug, forbedring af energieffektiviteten i husholdningerne og den offentlige sektor, etablering af rammerne for en omfattende grøn skattereform, bæredygtig mobilitet og investering i grøn FoU såsom CO₂-opsamling og -lagring.

REPowerEU er en mulighed for at fremskynde den grønne omstilling og diversificere Danmarks afhængighed af fossile brændstoffer og dets forsyningskilder, navnlig gennem reformer, der kan frigøre potentialet i vedvarende energikilder. For dette instrument modtager Danmark et tilskud på 131 mio. EUR, hvortil kommer, at landet besluttede at overføre 66 mio. EUR fra brexittilpasningsreserven til sit REPowerEU-kapitel.

Danmarks anden betalingsanmodning vil bidrage til at cementere planens effekt.

Denne betalingsanmodning er den største i finansiel henseende. Den vil sikre yderligere digitalisering af sundhedssektoren og bidrage til at genoprette industriområder og forurenede arealer. Skrotningsordningen for dieselbiler har en indvirkning, idet 36 000 dieselbiler forventes at være blevet skrottet. Denne rate vil også kickstarte Danmarks digitale flagskibsstrategi gennem vedtagelse af lovgivning og cybersikkerhedsstrategien og udrulning af højhastighedsforbindelser til tusindvis af husstande. Endelig vil der inden for komponenten til fremme af forskning i grønne løsninger ske betydelige fremskridt takket være fremme af forskningspartnerskaber på forskellige områder, herunder CO₂-opsamling og -lagring, grønne brændstoffer, fødevareproduktion, reduktion af plast, tekstilaffald og den cirkulære økonomi.

Støtte til den grønne omstilling

Mange allerede gennemførte foranstaltninger bidrager til dekarboniseringen af den danske økonomi. Dette er afgørende for at opfylde Danmarks ambitiøse nationale mål og mindske afhængigheden af fossile brændstoffer. Som led i det første sæt milepæle, der allerede er nået, er ikrafttrædelsen af mange elementer i reformen af den grønne afgift et afgørende skridt i retning af dekarbonisering. Reformen består af fire elementer, der støtter danske virksomheder i den grønne omstilling. Elementer, der allerede er aftalt eller vedtaget, omfatter et investeringsvindue, der skal tilskynde virksomheder til at investere i grønne teknologier og grøn hardware, fremskyndet afskrivning af investeringer i anlægsaktiver samt højere emissionsafgifter på industrien. I den anden betalingsanmodning vil Kommissionen vurdere de fremskridt, der er gjort med gennemførelsen af disse foranstaltninger og anvendelsen af de ændrede skatteordninger. Desuden er der iværksat en række foranstaltninger til fremme af grøn forskning og udvikling, som vil støtte dekarboniseringen af den danske økonomi. Områder, der drager fordel af investeringer, omfatter forskning i CO₂-opsamling og -lagring samt anvendelse af CO₂, grønne brændstoffer til transport og industri samt klima- og miljøvenligt landbrug og klima- og miljøvenlig fødevarerproduktion. Flere milepæle i den første og den anden betalingsanmodning, der er relevante for den grønne omstilling af landbruget, er allerede nået. Landbruget er en energi- og emissionsintensiv sektor, der kræver en yderligere dekarboniseringsindsats. Regeringen har gennemført indkaldelser af ansøgninger for flere projekter. Disse omfatter bioraffinaderier, der omdanner biprodukter fra landbruget til biobrændstoffer, og genfugtning af kulstofrig jord.

I lyset af de høje energipriser og den manglende forsyningssikkerhed i Europa er en forbedring af energieffektiviteten af afgørende betydning for Danmark. I forbindelse med den første

betalingsanmodning blev der indgået politiske aftaler om finansiering af tilskudsordninger til erstatning af olie- og gasbrændere og forbedring af energieffektiviteten og grøn opvarmning af offentlige og private bygninger og i industrisektoren. Kommissionen vil vurdere gennemførelsen af disse ordninger og deres succes i efterfølgende betalingsanmodninger.

Danmarks plan omfatter flere foranstaltninger til fremme af bæredygtig mobilitet. Disse foranstaltninger har til formål at reducere drivhusgasemissionerne i vejtransportsektoren med 2,1 megaton i 2030. Den første betalingsanmodning omfatter i alt fem milepæle i forbindelse med disse foranstaltninger, herunder ændring af lovgivningen for at give mulighed for lavere registreringsafgifter for elbiler, politisk enighed om en testordning for vejafgifter, analyse med henblik på at optimere den tunge godstransport og en aftale om en tilskudsordning for grønne færges. Kommende investeringer vil tilskynde til omstillingen til grønne transportformer, herunder et kontant tilskud til skrotning af dieslbiler, investeringer i cykelstier og ladestationer til elektriske cykler og delebiler.

Cirkulær økonomi og affaldshåndteringspolitikker er fortsat en vigtig udfordring, som delvist understøttes af den danske plan. Den første betalingsanmodning omfatter udvælgelsen af en køreplan for forskning og udvikling af løsninger med henblik på at reducere og genbruge plast og tekstilaffald i alle led i værdikæden. I forbindelse med den anden betalingsanmodning forventes det, at offentlig-private forskningspartnerskaber vil blive udvalgt og finansieret.

Fremskynde den digitale omstilling

Investeringer i den digitale omstilling er i gang og omfatter en digital flagskibsstrategi. Som led i det første sæt milepæle, der allerede er nået, har Danmark indført en afskrivningsordning under den

grønne skattereform, der tilskynder til digitale investeringer. Det giver virksomheder mulighed for at kræve et skattefradrag for at foretage investeringer, der kan bidrage til at fremskynde deres digitale omstilling. Danmark har også gennemført digitale løsninger i sundhedssektoren. Fra og med den anden betalingsanmodning forventes der væsentlige reformer som følge af den nye digitale strategi. Den har til formål at forbedre digitaliseringen af den offentlige forvaltning (f.eks. gennem kunstig intelligens) og forberede samfundet på nye udfordringer med den nye og mere ambitiøse cybersikkerhedsstrategi, der blev vedtaget i 2021. Den danske regering fremlagde sin digitale strategi i maj 2022. Desuden er ultrahurtig internetbredbåndsdækning ved at blive udrullet i landdistrikter, som tidligere ikke var dækket.

rette lagerkapacitet for kritiske lægemidler. Der er indført digitale løsninger, herunder udvidelse af onlinekonsultationer vedrørende sundhedsmæssige bekymringer udløst af covid-19 og videreudvikling af Kontakt Læge-appen. Målet er at øge brugen af telemedicin og patienters inddragelse i sundhedssystemet. Danmark har desuden indført et IT-system til indberetning af bivirkninger af covid-19-vacciner og andre lægemidler, som er tilgængeligt for alle praktiserende lægeklinikker i landet. Som led i den anden og den tredje betalingsanmodning vil der blive gennemført yderligere digitale løsninger for patienter, og der vil blive offentliggjort en rapport om virkningerne af covid-19-vacciner.

Et mere modstandsdygtigt og digitaliseret sundhedssystem

Foranstaltninger, der har til formål at styrke sundhedssystemets modstandsdygtighed, blev gennemført i 2021 og 2022 og ser ud til at være på rette spor med hensyn til de kommende betalingsanmodninger. Covid-19-pandemien afslørede behovet for at sikre lagre af kritiske lægemidler, levere hurtig og pålidelig rapportering om sundhedshændelser og flere investeringer i digitaliseringen af sundhedssektoren. Som vurderet i den første betalingsanmodning har Danmark overvåget og sikret tilstrækkelige lagre af kritiske lægemidler i den sekundære sundhedssektor til at foregribe lægemiddelbehov og sikre den

Tekstboks
2:

Vigtigste resultater af genopretnings- og resiliensplanen i 2023-2024

- Offentliggøre et studie af virkningerne og bivirkningerne af covid-19-vacciner
- Færdiggøre en gennemførlighedsundersøgelse af CO₂-opsamling og -lagring
- Nå til enighed om de næste skridt i reformen af den grønne afgift i overensstemmelse med konklusionerne i ekspertgruppens rapport om en ensartet CO₂-afgiftsregulering
- Loven om en grøn skattereform, herunder højere emissionsafgifter på industrien, vil blive vedtaget af Folketinget, og 36 000 dieselmotorer vil blive skrottet takket være kontanttilskuddet.
- Mindst 50 % af foranstaltningerne i den digitale strategi vil blive gennemført i relevante lovgivningsmæssige retsakter.
- Mindst 550 små og mellemstore virksomheder (SMV'er) vil modtage støtte til digitale projekter
- 500 virksomheder vil have gjort brug af skattefradragene for forskning og udvikling

FREMTIDIGE PRIORITETER

Ud over de udfordringer, som genopretnings- og resiliensplanen tager fat på, står Danmark over for yderligere udfordringer, som ikke er tilstrækkeligt dækket af planen. Disse vedrører navnlig fremskyndelse af den grønne omstilling, mindske af afhængigheden af fossile brændstoffer (47 % af elproduktionen kom fra brændbare brændstoffer i 2021), forbedring af elektrificeringen af transport, skabelse af en mere cirkulær økonomi og forbedring af affaldshåndteringspolitikker, afhjælpning af mangel på arbejdskraft og manglende overensstemmelse mellem udbudte og efterspurgte kvalifikationer samt forbedring af boligmarkedets funktion. Håndteringen af disse udfordringer vil også bidrage til at gøre yderligere fremskridt med hensyn til at nå målene for bæredygtig udvikling, hvor Danmark i øjeblikket viser, at der er plads til yderligere forbedringer, nemlig mål 13 (klimainsats), mål 12 (ansvarligt forbrug og ansvarlig produktion), mål 11 (bæredygtige byer og lokalsamfund og mål 4 (uddannelseskvalitet).

Bane vejen for en stadig mere grøn økonomi

Danmark har forpligtet sig til ambitiøse dekarboniseringsmål, men risikerer ikke at nå dem. Klimapolitikken sigter mod at reducere drivhusgasemissionerne med 70 % senest i 2030 i forhold til 1990 og opnå klimaneutralitet senest i 2045, herunder en forpligtelse til at udfase kul fuldstændigt senest i 2028. Vurderingen fra Det danske Råd for Klimæændringer peger imidlertid på risici i forbindelse med opfyldelsen af disse mål med hensyn til CO₂-opsamling, -anvendelse og -lagring, emissioner fra landbruget og tempoet i udvidelsen af kapaciteten for vedvarende energi.

Danmark er frontløber i udbredelsen af vedvarende energi (44 % af energimikset i 2021) og ren teknologi, navnlig vindproduktion. Landet er førende på verdensplan med hensyn til at integrere vindkraft i elnettet. Det er også en førende aktør på markedet for fjernvarme i stor skala (herunder solenergi) og klarer sig godt med hensyn til miljøinnovation⁽¹³⁾ og andelen af grønne patenter⁽¹⁴⁾. Danmark sigter mod at firedoble sin elproduktion fra solenergi og landvindmøller inden 2030 i forhold til 2021-niveauet⁽¹⁵⁾. I dag er der installeret 2,3 GW offshorevindkapacitet i de danske farvande, og yderligere 350 MW vil blive installeret inden udgangen af 2023 og 1 GW senest i 2027. Desuden er i alt 6 GW nye havvindmølleparker og 3 GW offshorevindenergi fra energiøen Bornholm⁽¹⁶⁾ på vej frem mod 2030.

Hurtigere forhåndsgodkendelse af projekter og forenklede tilladelsesregler er afgørende for at nå de nationale ambitioner for offshore- og onshorevindkapacitet. Flere initiativer har til formål at strømline tilladelsesprocedurerne og afkorte forsinkelserne. Udvidelsen af offshorevindkraftanlæg, den såkaldte "åbendør"-tilladelsesordning, er i øjeblikket ved at blive revideret. I forbindelse med havvindmølleparker er der iværksat et servicetjek og en evaluering med henblik på at fjerne unødvendige lovgivningsmæssige hindringer og afkorte godkendelsestiden i overensstemmelse med gældende lovgivning. Der blev også oprettet et "rejsehold for vedvarende energi", som skulle levere vigtige

⁽¹³⁾ Økoinnovationsindeks, [økoinnovation \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&plugin=1).

⁽¹⁴⁾ Overall Strategic Analysis of Clean Energy Technology in the European Union, JRC (2022).

⁽¹⁵⁾ Faktaark — [Firedobling af VE på land](#) (2022).

⁽¹⁶⁾ Energiøer fungerer som knudepunkter, der indsamler elektricitet fra de omkringliggende havvindmølleparker og distribuerer den til elnettet i Danmark samt direkte til andre lande.

projekter om vedvarende energi i kommunerne (se bilag 7 og 12). For at øge tempoet i den grønne omstilling og blive uafhængig af russisk fossilt brændstof har Danmark desuden oprettet en national energikrisestab (NEKST), som skal sikre en hurtigere indsats over for akutte grønne udfordringer.

Bedre energiforbindelser, herunder energiøer i Østersøen og Nordsøen, vil lette energisammenkoblingen på tværs af landene, men kræver tilstrækkelig planlægning af udbygning af nettet på transmissions- og distributionsniveau.

Vedvarende energi, navnlig vindenergi, tegner sig for størstedelen af elproduktionen (81 %) i Danmark (se bilag 6). Planen om at opføre to energiøer (en kunstig i Nordsøen og en ved Bornholm) viser, at Danmarks geografiske beliggenhed er særligt lovende for energiforbindelser til andre lande. Undertegnelsen af to vigtige erklæringer i 2022 (Esbjerg offshore vindkraft i maj og Marienborg i august) og Oostende i 2023 styrker Danmarks forventede rolle som eksportør af elektricitet. I den forbindelse vil det være nødvendigt at forberede en integreret systemplanlægning for den fremtidige udvidelse af nettet for at imødekomme efterspørgslen og behovet for fleksibilitet både på transmissions- og distributionsniveau. Denne planlægning kunne også omfatte backbones og lagring af brint og CO₂ i lyset af Danmarks voksende ambitioner for Power-to-X⁽¹⁷⁾ og CO₂-opsamling, -anvendelse og -lagring.

Fremme af energieffektivitetsforanstaltninger i bygninger, der kombinerer isoleringsforanstaltninger og udrulning af dekarboniserede opvarmningskilder, kan yderligere mindske afhængigheden af fossile brændstoffer. Opskalering af energieffektivitetsforanstaltninger for at mindske afhængigheden af fossile brændstoffer i offentlige bygninger kan støttes yderligere ved at lempe kommunernes

budgetbegrænsninger for grønne projekter. Yderligere foranstaltninger til støtte for energieffektivitet i private bygninger vil bidrage til at reducere de høje energiomkostninger i Danmark. Landet havde de næsthøjeste energiregninger i EU i 2022, som steg med 49 % mellem 2019 og 2022 på grund af højere energipriser (fra 3 350/år til 5 500/år).

Private industrielle aktiviteter rummer et potentiale for forbedringer af energieffektiviteten, navnlig ved at udnytte overskudsvarme til fjernvarme.

Danmark har i de senere år indført et nyt sæt regler, der forbedrer betingelserne for at kanalisere overskudsvarme fra industriprocesser med høj temperatur ind i fjernvarmenettet⁽¹⁸⁾. Den 1. januar 2021 blev afgiften på elbaseret overskudsvarme fra udvalgte lokaliteter (f.eks. datacentre, supermarkeder) ophævet, og et prisloft for overskudsvarme til støtte for anvendelsen af overskudsvarme trådte i kraft den 1. januar 2022. Private industrisektorer er allerede leverandører af overskudsvarme til fjernvarmenettet, men anvendelsen af overskudsvarme kan øges yderligere ved at udnytte potentialet i energiintensive processer såsom Power-to-X.

Danmark kunne fremskynde sin overgang til nul- og lavemissionsmobilitet.

Mens anlæggelsen af offentlige ladestationer fremskyndes i danske byer og langs det statslige vejnet, er opladningsinfrastruktur fortsat en udfordring for bilejere, der bor i tætte byområder, navnlig i København, på grund af manglende adgang til offentligt tilgængelige ladestander. Opladningsinfrastrukturen er heller ikke tilstrækkelig for tunge køretøjer, hvor incitamenterne indtil 2025 fortsat er lavere end for lette køretøjer. Fra 2025 vil der blive opkrævet en ny kilometerbaseret og CO₂-differentieret vejafgift for lastbiler, som vil give større incitament inden for rammerne af direktiv (EU) 2022/362. Desuden tillader virksomhederne deres ansatte at benytte

⁽¹⁷⁾ Konvertering, lagring og rekonvertering af overskydende elektricitet fra vedvarende energikilder, hvor X står for den type energi (f.eks. brint, brændselsceller), som den overskydende elektricitet omdannes til.

⁽¹⁸⁾ Aftale om øget anvendelse af overskudsvarme 2019, klimaaf tale for energi og industri 2020 og opfølgning saftale med henvisning til klimaaf talen om overskudsvarme 2021.

firmabiler, der kører på fossilt brændstof. For at tilskynde til indførelse af nul- og lavemissionskøretøjer blev der med en reform fra 2021, som indgår i den danske genopretnings- og resiliensplan, indført lavere registreringsafgifter på nul- og lavemissionskøretøjer.

Danmark står stadig over for en række dekarboniseringsudfordringer med hensyn til at nå sine ambitiøse klimamål, navnlig for landbruget. Der er også betydelige dekarboniseringsudfordringer i Danmarks landbrugssektor. I 2021 var sektoren den største kilde til Danmarks drivhusgasemissioner i henhold til EU's forordning om indsatsfordeling (38,4 %), hvilket er mere end dobbelt så meget som EU-gennemsnittet. Den danske regering planlægger at indføre en CO₂-afgift for landbrugssektoren, efter at ekspertgruppen for en grøn skattereform har offentliggjort sine konklusioner. Med hensyn til kulstofoptag vil landet fokusere på foranstaltninger til genfugtning af organisk jord (tørvemoser), og regeringen har til hensigt at plante 250 000 hektar ny skov.

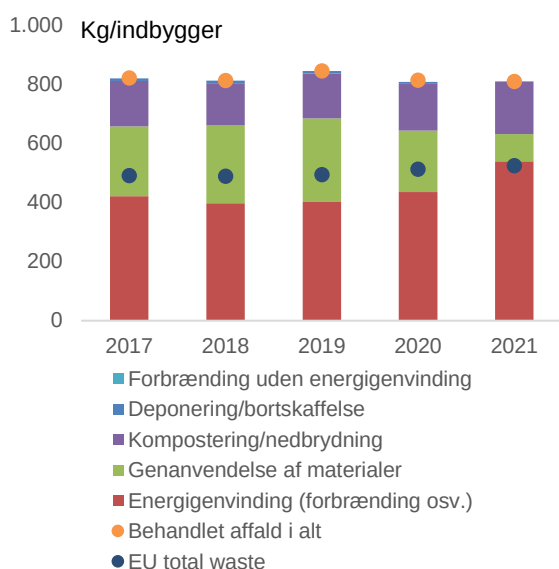
REPowerEU giver en enestående mulighed for at opskalere og støtte grønne foranstaltninger for yderligere at sætte skub i landets dekarboniseringsmål. Hvis der fokuseres på foranstaltninger til at fremskynde udvidelsen af vindkapaciteten for vedvarende energi, især på planlægning af netudbygning, vil det i høj grad kunne gavne landets klare engagement i vedvarende energikilder. Opskaleringsforanstaltninger, der har til formål at udfase fossile brændstoffer på landsplan i den nuværende genopretnings- og resiliensplan, kan hjælpe Danmark med at nå sine nationale 2030-mål. Desuden er der potentiale for i) at støtte tilegnelsen af grønne færdigheder i arbejdsstyrken og ii) reducere landets fodaftryk af fossile brændstoffer med banebrydende biokulstofopsamlings teknologier.

Styrkelse af den cirkulære økonomi for at afspejle omstillingen til grøn energi

Danmark klarer sig fortsat dårligere inden for visse aspekter af den cirkulære økonomi, navnlig inden for (kommunal) affaldsproduktion, genanvendelsesprocenter og madspild.

Den kommunale affaldsproduktion i Danmark har været stabil, men har været svingende siden 2014. I 2021 viser de foreløbige data 786 kg/år pr. indbygger. Dette er fortsat det højeste i EU (EU-gennemsnit på 530 kg/år pr. indbygger), selv om dækningen af kommunalt affald kan omfatte forskellige affaldsstrømme i forskellige lande, hvilket vanskeliggør direkte tværnationale sammenligninger. Dette tyder på, at Danmarks økonomiske vækst endnu ikke er afkoblet fra affaldsproduktion. Den reviderede affaldshåndteringsplan og affaldsforebyggelsesprogrammet fra juli 2021 skal også gennemføres effektivt (se bilag 9). Med hensyn til genanvendelse ligger landets resultater under det europæiske gennemsnit. Genanvendelsesprocenten i 2019 og 2020 er for nylig blevet væsentligt nedjusteret som følge af de metodologiske ændringer, der er anvendt til at måle genanvendelsesprocenten for kommunalt affald, hvilket gør det vanskeligt at identificere en klar tendens i Danmarks genanvendelsesprocenter. Danmark ligger på andenpladsen i EU med indikatorer for madspild med mere end 221 kg pr. indbygger om året.

Figur 3.1: **Behandling af kommunalt affald**

Kilde: Eurostat

Danmark har et stort behov for investeringer i genanvendelse af kommunalt affald og emballageaffald.

Ifølge en kommissionsundersøgelse⁽¹⁹⁾ vil Danmark for at opfylde genanvendelsesmålene for kommunalt affald og emballageaffald skulle investere yderligere 41,5 mio. EUR om året mellem 2021 og 2027 i affaldsindsamling, genanvendelse og oparbejdning, behandling af bioaffald og affaldssortering. Nye politiske instrumenter, herunder skærpede økonomiske incitamenter, kan gøre forebyggelse, genbrug og genanvendelse mere økonomisk attraktiv. Der gøres en politisk indsats på dette område, bl.a. gennem gennemførelse af aftalen om klimaplanen for en grøn affaldssektor og cirkulær økonomi (2020), som blandt andre initiativer omfatter indførelse af landsdækkende indsamlingskrav til kommunalt affald og strukturelle ændringer af den kommunale og private sektors rolle i affaldsbehandlingen.

Større investeringer i miljøbeskyttelse og reduktion af miljøskadelige subsidier kan yderligere fremme den cirkulære økonomi. Af de 16 miljøskadelige tilskud i

Danmark vedrører 6 transport (fossile brændstoffer) og 10 landbrug⁽²⁰⁾. Danmark har endnu ikke leveret en endelig ramme for prioriterede foranstaltninger for investeringer i Natura 2000-områder (se bilag 6).

Uddannelse af arbejdsstyrken, herunder med henblik på grøn og digital omstilling

Manglen på arbejdskraft er fortsat et stort problem for danske virksomheder, navnlig SMV'er. Den største mangel på arbejdskraft findes i industrien, bygge- og anlægssektoren, sundhedssektoren og servicesektoren. Selv om manglen på arbejdskraft er ved at blive mindre i industrien, er den stadig en udfordring. Efter at have overskredet tærsklen på 40 % i 2. kvartal 2022 faldt andelen af arbejdsgivere, der identificerede mangel på arbejdskraft som den vigtigste faktor for begrænsning af produktionen i industrisektoren, til 21,2 % i 4. kvartal 2022 (sammenlignet med EU-gennemsnittet på 25,9 %). I servicesektoren rapporterede 39,0 % af virksomhederne om mangel på arbejdskraft i 4. kvartal 2022. Samtidig står sundhedssektoren over for et voksende behov for arbejdskraft (se bilag 14). Selv om antallet af ledige stillinger faldt i 3. kvartal 2022 og 4. kvartal 2022, ligger det stadig på et betydeligt højere niveau end før pandemien.

Den grønne omstilling har skabt yderligere efterspørgsel efter grønne færdigheder i forbindelse med mangel på arbejdskraft og manglende overensstemmelse mellem udbudte og efterspurgte kvalifikationer. Antallet af arbejdspladser i sektoren for miljøvenlige varer og tjenesteydelser steg med over 79 000 mellem 2015 og 2020, og efterspørgslen efter grønne færdigheder stiger yderligere (se bilag 8). Ifølge HBS Economics'

⁽¹⁹⁾ Europa-Kommissionen, 2019, [Undersøgelse af investeringsbehov i affaldssektoren og finansiering af håndtering af kommunalt affald i medlemsstaterne](#), s. 61.

⁽²⁰⁾ Europa-Kommissionen, 2023, 2023, [Kortlægningsmål inden for miljøbeskatning og budgetreform: Miljøskadelige subsidier](#).

metode ⁽²¹⁾ omfattede 8,6 % af jobudstationeringerne i begyndelsen af 2022 krav til grønne færdigheder, med den største efterspørgsel inden for bygge- og anlægssektoren, hvor andelen var 18 %. I 2022 blev der rapporteret om mangel på arbejdskraft i Danmark for 60 erhverv, der krævede specifikke færdigheder eller viden til den grønne omstilling, herunder miljøingeniører, miljøarbejdere og bygningsarkitekter ⁽²²⁾. Onlinejobannoncer i sektorerne for ren energi blev mere end fordoblet mellem 4. kvartal 2021 og 4. kvartal 2022 (+ 112 %), hvilket er et godt stykke over den allerede høje stigning i EU (+ 49 %, se bilag 7).

Opkvalificering og omskoling af arbejdstagere til den grønne omstilling er afgørende for at sikre en gnidningsløs omstilling. I energiintensive industrier faldt antallet af arbejdstagere, der deltog i uddannelse, fra 24,6 % i 2015 til 15,6 % i 2021. Den ligger dog stadig et godt stykke over EU-gennemsnittet (8,9 %). 32 % af borgerne mener, at de ikke har de nødvendige færdigheder til at bidrage til den grønne omstilling (EU: 38 % se bilag 8). På baggrund af aftalen om en grøn skattereform fra juni 2022 besluttede de danske politiske partier at afsætte 100 mio. DKK i 2025 og 2026 til uddannelse og opkvalificering til støtte for den grønne omstilling. Midlerne vil være rettet mod uddannelse af undervisere, investeringer i grønt udstyr og udvikling af grønne læringsforløb. Disse foranstaltninger følger tidligere initiativer til støtte for grøn

uddannelse og omskoling, som løber frem til 2025.

Selv om Danmark har et højt niveau af digitale færdigheder, er manglen på IKT-specialister et presserende problem for den digitale omstilling. Andelen af virksomheder, der forsøger at rekruttere IKT-specialister og rapporterer om problemer med at besætte disse stillinger, er høj og ligger på 62 % af virksomhederne med over 10 ansatte, hvilket er en stigning fra 58 % i 2020. Ansøgernes manglende relevante kvalifikationer fra uddannelse var den faktor, der oftest blev rapporteret som en vanskelighed ved at besætte de ledige stillinger (57 % af virksomhederne, se bilag 10).

Digitaliseringsstrategien fra maj 2022 har til formål at forbedre og styrke enkeltpersoners, virksomheders og den offentlige sektors digitale færdigheder. Strategien har til formål at forbedre enkeltpersoners digitale færdigheder ved at øge brugen af digitale værktøjer og kurser med relevant digitalt indhold, fra grunduddannelse til videregående uddannelse og ved at udvikle lærernes og undervisernes kompetencer. Der findes også en fond for digitalt udstyr til erhvervsuddannelse. Den digitale strategi er et centralt element i den danske genopretnings- og resiliensplan for at afhjælpe kvalifikationskløften i den digitale sektor.

Regeringen sigter mod at øge fokus på unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse (NEET), og støtte adgangen til erhvervsuddannelse. Disse foranstaltninger anses for at være afgørende for at afhjælpe den akutte mangel på arbejdskraft i Danmark. Arbejdsløsheden er højest blandt personer uden formel uddannelse og blandt personer med meget ringe eller ingen uddannelse. For unge i alderen 15-24 år var NEET-andelen relativt lav (8,8 %) i 4. kvartal 2022. Optaget på visse erhvervsuddannelsesprogrammer og færdiguddannede fra disse programmer følger ikke efterspørgslen i visse sektorer på arbejdsmarkedet. Politikker, der hjælper med at give unge i NEET-kategorien relevante

⁽²¹⁾ HBS Economics, 2022, [Nyudviklet metode til opgørelse af den grønne kompetenceefterspørgsel](#).

⁽²²⁾ Data om mangler er baseret på Den Europæiske Arbejdsmarkedsmyndigheds Euresrapport fra 2023 om mangel på og overskud af arbejdskraft 2022. De nationale myndigheder rapporterer via et spørgeskema baseret på administrative data og andre kilder indsendt af de nationale Eureskoordineringsbureauer (definitionerne af mangler varierer, og dataene er derfor ikke sammenlignelige på tværs af landene og dækker en lang række sektorer). Kravene til færdigheder og viden er baseret på det europæiske klassifikationssystem for færdigheder og erhverv (ESCO) om færdigheder med henblik på den grønne omstilling (for erhverv på 4-cifret ISCO-niveau, hvoraf der er i alt 436). Eksempler er identificeret på grundlag af deres ESCO-score for "grønhed" og relevante sektorer.

færdigheder, er af afgørende betydning for den dobbelte omstilling og for at afhjælpe manglen på arbejdskraft. Den nye regeringsplan indeholder ambitioner om at styrke erhvervsuddannelserne og investere i erhvervsskoler med fokus på arbejdsmarkedets behov, herunder i forbindelse med den grønne omstilling. Regeringen sigter desuden mod at forbedre mulighederne for videreuddannelse for dem, der vælger erhvervsuddannelse, f.eks. adgang til videregående uddannelse uden først at skulle have en ungdomsuddannelse ⁽²³⁾.

Gøre boligmarkedet mere modstandsdygtigt

Økonomisk overkommelige boliger er fortsat en stor udfordring for mange husholdninger. Blandt de vigtigste spørgsmål kan nævnes høje priser på ejerboliger, et stærkt reguleret udlejningsmarked og lange ventetider for socialt boligbyggeri i de største byområder. Procentdelen af husstande, der oplyser, at boligudgifter udgør en byrde, steg med 8 procentpoint mellem 2021 og 2022 og nåede op på 44 % af husstandene — det højeste niveau siden undersøgelsens start i 2004 ⁽²⁴⁾. Selv om denne højere byrde indberettes på tværs af alle indkomstkventiler, er de lavere indkomstkategorier mere berørt. Behovet for økonomisk overkommelige boliger er særlig akut for husholdninger i tætbefolkede områder som Københavnsområdet.

Der er behov for politikker til at øge udbuddet af boliger til overkommelige priser for at imødekomme husholdningernes behov. Der blev i 2021 indgået en politisk aftale om yderligere at øge opførelsen af økonomisk overkommelige lejeboliger, primært socialt boligbyggeri, med et samlet budget på 1,35 mia. EUR for 2022-2035. Aftalen tildelte 0,67 mia. EUR for 2022-2031, mens de resterende 0,68 mia. EUR vil

blive tildelt på et senere tidspunkt. Som følge af den politiske aftale var der flere operationelle støtteordninger til fremme af opførelsen af økonomisk overkommelige lejeboliger i begyndelsen af efteråret 2022. Da ordningerne kun har været i kraft i en begrænset periode, har antallet af ansøgninger for de fleste ordninger hidtil været beskedent. De nationale myndigheder forventer imidlertid, at antallet af ansøgninger begynder at stige i 2023. Den høje inflation i 2022 og 2023 har en negativ indvirkning på det forventede antal lejeboliger til overkommelige priser, der kan støttes af initiativet, da tilskuddene indekseres i overensstemmelse med inflationen for de fleste støtteordningers vedkommende, mens det samlede afsatte budget blev fastsat i løbende priser. Efter valget i november 2022 er der ikke længere et politisk flertal bag den tidligere politiske aftale om styrkelse af opførelsen af lejeboliger til overkommelige priser. De støtteordninger, der allerede er indført, berøres dog ikke. Den danske regering har meddelt, at den vil fremlægge et omfattende boligpolitisk forslag rettet mod et boligmarked med et blandet udbud af ejerboliger, socialt boligbyggeri, andelsboliger og privat udlejning.

Et nyt ejendomsskattesystem, herunder nye boligvurderinger, vil gøre boligmarkedet mere modstandsdygtigt og retfærdigt. Det nye system forventes at træde i kraft den 1. januar 2024. Det har til formål at sætte en stopper for det mangeårige loft for løbende ejendomsskatter og forventes at føre til et mere retfærdigt og gennemsigtigt system. Det nye system kan føre til højere ejendomsskatter i de største byområder, mens det modsatte kan gælde for mindre tætbefolkede områder. Dette vil bidrage til at udligne de betydelige prisforskelle mellem små og store byer, navnlig København og Aarhus. Yderligere forsinkelser kan bringe denne normalisering af ejendomsskattesystemet i fare, herunder den mere retfærdige og ensartede beskatningseffekt.

De danske husholdninger har den højeste realkreditgæld i EU i forhold til BNP. Dette skyldes flere faktorer, herunder et enestående

⁽²³⁾ <https://www.stm.dk/statsministeriet/publikationer/regeringsgrundlag-2022/>

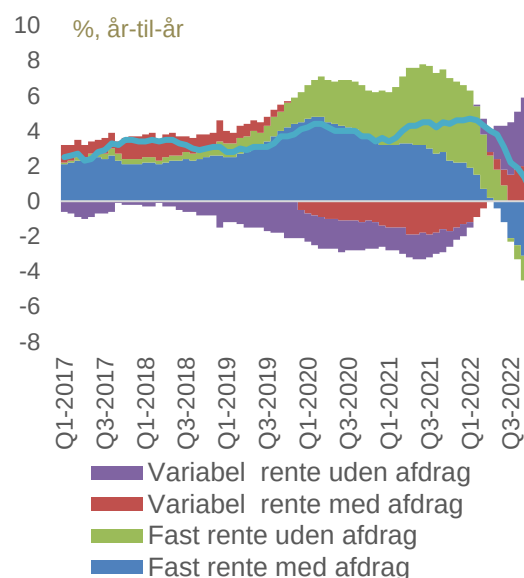
⁽²⁴⁾ Danmarks Statistik, [Boligbyrde](#).

realkreditfinansieringssystem, der giver lave rentesatser, betydelige pensionsopsparinger, skattepolitikker samt visse idiosynkratiske træk ved det danske realkreditmarked. Indehavere af realkreditlån kan drage fordel af rentefrie og afdragsfrie realkreditlån, hvilket udvider deres lånekapacitet og evne til at planlægge forbruget over deres levetid. Desuden giver skattesystemet mulighed for et af de højeste skattefradrag for rentebetalinger på realkreditlån i EU, hvilket tilskynder til gældsfinansiering af beboelsesejendomme. Realkreditlån med variabel rente samt rente- og afdragsfrie realkreditlån udgør imidlertid potentielle risici for visse meget gældstynkede husholdningers finansielle situation. Samlet set er danske husholdninger allerede de mest forgældede i EU, hvilket taler for en hurtigere afvikling, men de har også en stor formue. Nogle boligejere risikerer betydeligt højere gældsbetjeningsomkostninger, hvis renten stiger. Adgang til afdragsfrie lån, hvor der kun betales renter, kan føre til overdreven risikotagning hos nogle meget forgældede låntagere, selv om realkreditinstitutternes kreditvurdering skal være baseret på evnen til at betale et fastforrentet realkreditlån med amortisering. Da højere renter ofte er forbundet med faldende ejendomspriser, kan risiciene forstærke hinanden.

Husholdningerne er i stigende grad sårbare over for rentestigninger og fald i boligpriserne. I 2022 fortsatte efterspørgslen efter realkreditlån med at stige, om end i et mere moderat tempo. Stigningen skyldtes til dels husholdningernes beslutninger om at refinansiere eksisterende realkreditlån. En stigende andel af husholdningerne har refinansieret deres fastforrentede realkreditlån og valgt realkreditlån med variabel rente, hvoraf en stigende andel har afdragsfrihed (se figur 3.1). Dette resulterede ofte i en reduktion af deres samlede gæld. En betydelig del af nye afdragsfrie udlån, der optages til variabel rente, har en høj belåningsgrad på over 60 %⁽²⁵⁾. Ikke desto mindre er de fleste låntagere, der refinansierer, fortsat robuste, selv i alvorlige

scenarioer. Selv om der i øjeblikket ikke er klare tegn på stigende misligholdelse af realkreditlån, og kreditinstitutternes værdiforringelsesrater (fald eller afskrivning af realkreditlån) fortsat er lave (se bilag 18), bemærkede Det Systemiske Risikoråd i september 2022⁽²⁶⁾, at boligejere med variabelt forrentede afdragsfrie realkreditlån er særligt sårbare over for, at deres realkreditbetalinger stiger betydeligt i tilfælde af stigende renter. En styrkelse af modstandsdygtigheden hos stærkt forgældede meget belånte boligejere, som vælger variable rentesatser og afdragsfrihed for at modstå fald i boligpriserne eller højere renter, vil bidrage til at imødegå risiciene.

Figur 3.2: **Stigning i afdragsfrie realkreditlån med variabel rente**

(1) Vækstbidrag til den årlige vækst i det samlede realkreditudlån til nominel værdi.

Kilde: Nationalbanken

⁽²⁵⁾ Det Systemiske Risikoråd rapporterede i september 2022, at 37 % af boligejernes realkreditgæld, der blev optaget til variabel rente med afdragsfrihed, i første halvdel af 2022 havde en belåningsgrad på over 60 %.

⁽²⁶⁾ I juni 2021 anbefalede Det Systemiske Risikoråd allerede at begrænse adgangen til afdragsfrie lån for låntagere med en belåningsgrad på over 60 %, men forslaget blev afvist af den daværende regering.

VIGTIGSTE KONSTATERINGER

Danmarks genopretnings- og resiliensplan indeholder foranstaltninger til at håndtere en række af landets strukturelle udfordringer ved at:

- fremskynde den grønne omstilling ved at støtte gennemførelsen af en grøn skattereform, fremme investeringer i energieffektivisering af offentlige og private bygninger og finansiere foranstaltninger til at reducere drivhusgasemissionerne inden for transport, landbrug og andre sektorer
- fremskynde den digitale omstilling efter vedtagelsen af den nye digitale strategi, modernisere den offentlige forvaltning, hjælpe SMV'er med at investere i digital teknologi og udvide bredbåndsdækningen i landdistrikterne
- fremme investeringer i forskning og udvikling og inddrage flere virksomheder i forskningsaktiviteter samt støtte grønne forsknings- og udviklingsprojekter
- øge sundhedssystemets modstandsdygtighed, herunder digitalisering af sundhedspleje, infrastruktur og logistikstøtte til kritiske lægemidler, og støtte til forskning i covid-19-vacciner.

Danmark bør fortsætte den konsekvente gennemførelse af sin genopretnings- og resiliensplan og hurtigt færdiggøre REPowerEU-kapitlet med henblik på uden ophold at påbegynde gennemførelsen heraf;

Ud over reformerne og investeringerne i genopretnings- og resiliensplanen ville Danmark have fordel af at:

- mindske sin afhængighed af fossile brændstoffer og yderligere dekarbonisere økonomien ved at fremskynde udbredelsen af vedvarende energi og opbygge et støttende miljø for at øge investeringerne i fremstilling af ren teknologi ved at strømline og fremskynde godkendelsesprocedurerne, opgradere energitransmissions- og distributionsnet, øge sammenkoblingen med nabolandene, forbedre energieffektiviteten for at reducere energiforbruget og fremskynde elektrificeringen af transport
- gøre yderligere fremskridt med hensyn til den cirkulære økonomi og affaldshåndtering, navnlig med hensyn til forebyggelse, genanvendelse og lavere forbrænding af (kommunalt) affald, ved at vedtage foranstaltninger til begrænsning af drivhusgasemissioner fra landbruget (den største kilde til Danmarks drivhusgasemissioner i henhold til EU's forordning om indsatsfordeling)
- afhjælpe manglen på arbejdskraft, investere i omskoling og opkvalificering af arbejdsstyrken og øge deltagelsen i erhvervsuddannelse, herunder for at fremme den grønne og den digitale omstilling
- indføre det forsinkede nye boligskattesystem for at sikre en mere retfærdig boligbeskatning og dæmpe boligprisstigningerne, afhjælpe manglen på billige boliger i byerne ved at opføre nye boliger og øge den finansielle modstandsdygtighed hos stærkt

forgældede låntagere ved yderligere at begrænse deres adgang til variable renter og afdragsfrie realkreditlån.

BILAG

LISTE OVER BILAG

Tværgående indikatorer	23
A1. Verdensmålene for bæredygtig udvikling	23
A2. Fremskridt med gennemførelsen af landespecifikke henstillinger	25
A3. Genopretnings- og resiliensplan — oversigt	28
A4. Andre EU-instrumenter rettet mod genopretning og vækst	31
A5. Modstandsdygtighed	34
Miljømæssig bæredygtighed	36
A6. Den europæiske grønne pagt	36
A7. Energisikkerhed og prisoverkommelighed	43
A8. Fair transition to climate neutrality	48
Produktivitet	51
A9. Ressourceproduktivitet, effektivitet og cirkularitet	51
A10. Digital omstilling	54
A11. Innovation	56
A12. Industri og det indre marked	58
A13. Offentlig forvaltning	62
Retfærdighed	64
A14. Beskæftigelse, færdigheder og socialpolitiske udfordringer i lyset af den europæiske søjle for sociale rettigheder	64
A15. Almen og faglig uddannelse	67
A16. Sundhed og sundhedssystemer	69
A17. Økonomiske og sociale resultater på regionalt plan	71
Makroøkonomisk stabilitet	74
A18. Udvikling i finanssektoren	74
A19. Beskatning	76
A20. Tabel med økonomiske og finansielle indikatorer	79
A21. Analyse af gældsholdbarheden	80

LISTE OVER TABELLER

A2.1. Oversigt over de landespecifikke henstillinger for 2019-2022	26
--	----

A3.1. Centrale elementer i Danmarks genopretnings- og resiliensplan	28
A5.1. Indeks for modstandsdygtighed, der opsummerer situationen på tværs af dimensioner og områder dækket af dashboards over modstandsdygtighed	35
A6.1. Indikatorer til sporing af fremskridt med den europæiske grønne pagt ud fra et makroøkonomisk perspektiv	36
A7.1. Centrale energiindikatorer	43
A10.1. Centrale mål for det digitale årti, der overvåges ved hjælp af DESI-indikatorer	54
A11.1. Centrale innovationsindikatorer	57
A12.1. Industri og det indre marked	58
A13.1. Indikatorer for offentlig forvaltning	63
A14.1. Den sociale resultattavle for Danmark	64
A14.2. Danmarks situation med hensyn til 2030-målene for beskæftigelse, færdigheder og fattigdomsbekæmpelse	66
A15.1. EU-mål og andre kontekstuelle indikatorer under strategirammen for det europæiske uddannelsesområde	67
A16.1. Nøgleindikatorer for sundhed	69
A17.1. Udvalgte indikatorer på regionalt plan — Danmark	71
A18.1. Indikatorer for finansiell soliditet	74
A20.1. Økonomiske og finansielle nøgleindikatorer	79
A21.2. Heatmap over risici for den finanspolitiske holdbarhed - Danmark	83

LISTE OVER FIGURER

A2.1. Danmarks fremskridt med de landespecifikke henstillinger fra 2019 og 2022 (det europæiske semester 2023)	25
A3.2. Udbetaling pr. søjle	28
A3.1. Tilskud udbetalt under genopretnings- og resiliensfaciliteten i alt	29
A3.3. Status for opfyldelse af milepæle og mål	29
A4.1. Midler fra samhørighedspolitikken 2021-2027 i Danmark: budget pr. fond	31
A4.2. Synergier mellem samhørighedspolitikken fonde og genopretnings- og resiliensfacilitetens seks søjler i Danmark	31
A4.3. Samhørighedspolitikken bidrag til målene for bæredygtig udvikling i 2014-2020 og 2021-2027 i Danmark	32
A6.1. Tematisk — Drivhusgasemissioner fra indsatsfordelingssektorerne i mio. ton CO2-ækvivalenter, 2005-2021	37
A6.2. Energimiks (øverst) og elektricitetsmiks (nederst), 2021	37
A6.3. Tematisk — miljømæssige investeringsbehov og aktuelle investeringer, pr. år 2014-2020	39
A7.1. Niveauer for underjordiske gaslagre i Danmark	44
A7.2. Andel af gasforbruget pr. sektor, 2021	44
A7.3. Danmarks detailenergi priser for industrien (øverst) og husholdningerne (nederst)	45
A7.4. Venturekapitalinvesteringer i nystartede klimateknologivirksomheder og opskalering — Danmark	46
A8.1. Udfordringer i forbindelse med en retfærdig omstilling i Danmark	48
A8.2. Fordelingsmæssige virkninger af energipriserne som følge af stigende energiudgifter (2021-2023)	50
A9.1. Udvikling i materialeanvendelsen	51
A9.2. Behandling af kommunalt affald	51
A11.1. Erhvervslivets udgifter til forskning og udvikling i % af BNP	56
A12.1. Samlet faktorproduktivitet	58
A12.2. Arbejdsproduktivitet efter sektor	58
A12.3. Erhvervsklima og produktivitsdrivkræfter	59
A13.1. Danmark. Offentlig forvaltning. Andel af kvinder og mænd i ledende stillinger.	62
A13.2. a) Konsekvensanalyse af lovgivning og b) inddragelse af interessenter	63
A15.1. Unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt (18-24 år) i 2016 og 2022 (%)	67
A16.1. Forventet levetid ved fødslen, år	69
A16.2. Forventet stigning i de offentlige udgifter til sundhedspleje i perioden 2019-2070	69
A17.1. BNP pr. indbygger (2010) og vækst i BNP pr. indbygger (2011-2020)	71
A17.2. Udviklingen i arbejdsproduktivitet i de danske regioner	71
A17.3. Arbejdsløshed i danske regioner i 2019-2021	72
A19.2. Skatteleje for enlige og sekundære forsørgere i % af de samlede arbejdskraftomkostninger, 2022	78

LISTE OVER KORT

A17.1. Det regionale konkurrenceevneindeks — Danmark	72
A17.2. Drivhusgasemissioner pr. indbygger i danske regioner i 2021	73

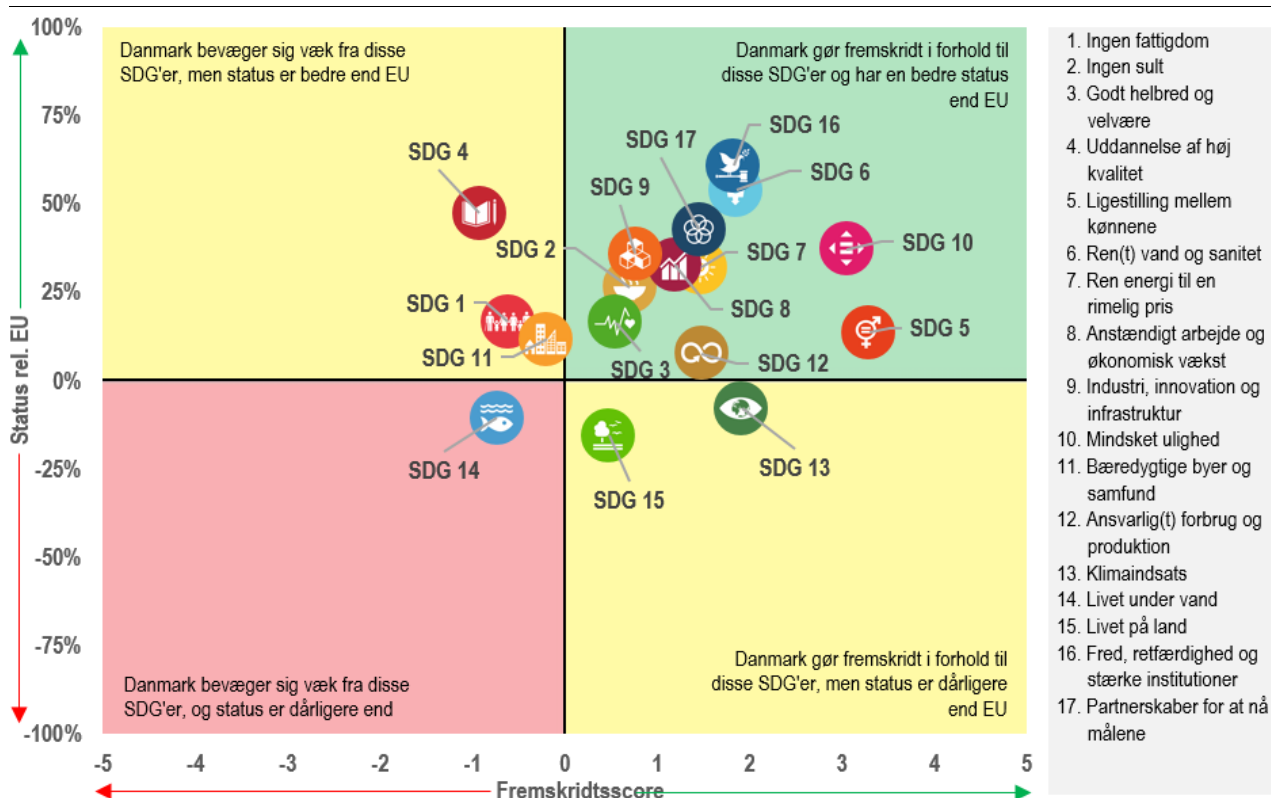

I dette bilag foretages en vurdering af Danmarks fremskridt hen imod målene for bæredygtig udvikling ("verdensmålene") inden for de fire dimensioner af konkurrencedygtig bæredygtighed. De 17 verdensmål og de dertil knyttede indikatorer udgør en referenceramme for FN's 2030-dagsorden for bæredygtig udvikling. Målet er at afskaffe alle former for fattigdom og bekæmpe uligheder samt klimaændringer og miljøkrisen, samtidig med at det sikres, at ingen lades i stikken. EU og dets medlemsstater er engageret i denne historiske globale rammeaftale og agter at spille en aktiv rolle for at gøre flest mulige fremskridt hen imod verdensmålene. Figuren nedenfor tager udgangspunkt i EU's indikatorer for verdensmålene, som blev udviklet for at kunne følge fremskridtene hen imod disse mål i en EU-

sammenhæng.

Danmark klarer sig godt med hensyn til de fleste af de indikatorer for målene for bæredygtig udvikling, der vedrører miljømæssig bæredygtighed (mål 2, 6, 7, 9, 11 og 12), men mangler stadig at indhente EU-gennemsnittet for andre (mål 13, 14 og 15). Danmark øgede andelen af vedvarende energi i det endelige bruttoenergiforbrug (SDG 7) fra 31,7 % i 2016 til 34,7 % i 2021, hvilket er et godt stykke over EU-gennemsnittet (21,8 % i 2021). Nettodrivhusgasemissionerne (SDG 13) faldt fra 9,7 ton pr. indbygger i 2016 til 7,8 ton pr. indbygger i 2021, hvilket er tættere på EU-gennemsnittet (7,4 ton pr. indbygger). Nettodrivhusgasemissionerne fra arealanvendelse og skovbrug (SDG 13) steg imidlertid betydeligt fra

Figur A1.1: Fremskridt hen imod verdensmålene i Danmark i de seneste 5 år

Der findes detaljerede datasæt om de forskellige verdensmål i ESTAT-rapporten "Sustainable development in the European Union", nærmere oplysninger om omfattende landespecifikke data om medlemsstaternes fremskridt på kort sigt findes i: [Vigtigste resultater — indikatorer for bæredygtig udvikling — Eurostat \(europa.eu\)](#). Status for hvert mål for bæredygtig udvikling i et land er aggregeringen af alle indikatorer for det specifikke mål sammenlignet med EU-gennemsnittet. En høj status betyder ikke, at et land er tæt på at nå et specifikt mål for bæredygtig udvikling, men signalerer, at det klarer sig bedre end EU i gennemsnit. Scoren for fremskridt er et absolut mål baseret på indikatorendenserne i de seneste 5 år. Beregningen tager ikke hensyn til målværdier, da de fleste af EU's politiske mål kun gælder for det samlede EU-niveau. Afhængigt af datatilgængeligheden for hvert mål vises ikke alle 17 mål for bæredygtig udvikling for hvert land.

Kilde: Eurostat, seneste opdatering i begyndelsen af april 2023, med undtagelse af indikatorerne for EU's arbejdsstyrkeundersøgelse (LFS), der blev offentliggjort den 27. april 2023. Dataene vedrører hovedsagelig 2016-2021 eller 2017-2022.

43,9 ton CO₂-ækvivalenter pr. km² til 74,4 ton i 2021, hvilket er meget højere end EU-gennemsnittet (– 50,1 ton CO₂-ækvivalenter pr. km²). Med hensyn til affaldsproduktion og -håndtering (SDG 12) faldt den cirkulære materialeanvendelse fra 8,0 % til 7,8 % mellem 2016 og 2021 og ligger under EU-gennemsnittet (11,7 % i 2021). Genanvendelsesprocenten for kommunalt affald (SDG 11) er også meget lavere (34,3 % i 2021) end EU-gennemsnittet (48,5 % i 2021). Materialefodaftrykket (SDG 12) steg fra 21,3 ton pr. indbygger til 24 ton mellem 2016 og 2021 og er betydeligt højere end EU-gennemsnittet (13,7 ton i 2021). Med hensyn til SDG 14 (Livet i havet) klarer Danmark sig ikke blot under EU-gennemsnittet med hensyn til flere indikatorer, men bevæger sig også væk fra målene for bæredygtig udvikling. Andelen af beskyttede landområder (SDG 15) i Danmark ligger betydeligt under EU-gennemsnittet (14,9 % sammenlignet med 26,0 % i 2021). De foranstaltninger, der indgår i Danmarks genopretnings- og resiliensplan, støtter landets grønne omstilling og dekarbonisering ved at sikre effektiv produktion og anvendelse af energi, fremme bæredygtig transport og fokusere på grøn forskning og innovation.

Danmark klarer sig godt med hensyn til målene for bæredygtig udvikling, der vedrører retfærdighed (mål 3, 5, 7, 8 og 10), men bevæger sig væk fra målene for bæredygtig udvikling for andre mål (SDG 1 og 4). Landet klarer sig over EU-gennemsnittet for de fleste indikatorer vedrørende fattigdom, ligestilling mellem kønnene, inklusiv vækst og ulighed (SDG 1, 5, 8 og 10). Navnlig steg antallet af pladser, som kvinder har i de nationale parlamenter og regeringer, fra 37,4 % i 2017 til 42,5 % i 2022 (EU-gennemsnit: 32,5 % i 2022). Kløften mellem EU-borgere og ikke-EU-borgere for unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, faldt også fra 8,6 procentpoint i 2017 til 6,6 procentpoint i 2021 (EU-gennemsnit: 17,6 procentpoint i 2021). Andelen af personer i risiko for indkomstfattigdom efter sociale overførsler (SDG 1) er imidlertid steget fra 11,9 % i 2016 til 12,3 % i 2021, og flere indikatorer for uddannelse af høj kvalitet (SDG 4) bevæger sig væk fra målene for bæredygtig udvikling.

Danmark klarer sig godt med hensyn til de fleste mål for bæredygtig udvikling, der vedrører produktivitet (SDG 8 og 9), men bevæger sig væk fra målene om

kvalitetsuddannelse (SDG 4). Andelen af husstande med en højhastighedsinternetforbindelse (SDG 9) steg betydeligt mellem 2016 og 2021 (fra 58,1 % til 94,9 %) og ligger et godt stykke over EU-gennemsnittet (70,2 % i 2021). Danmarks indenlandske bruttoudgifter til FoU faldt fra 3,09 % af BNP i 2016 til 2,81 % i 2021, men ligger stadig over EU-gennemsnittet (2,26 % af BNP i 2021). Med hensyn til SDG 4 (kvalitetsuddannelse) ligger Danmark over EU-gennemsnittet for de fleste indikatorer, men flere har vist negative tendenser. Dette gælder især for unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt (en stigning fra 7,5 % i 2017 til 9,8 % i 2021) og andelen af voksnes deltagelse i læring (fra 28 % i 2016 til 22,3 % i 2021). Genopretnings- og resiliensplanen omfatter foranstaltninger, der skal bidrage til at tackle de resterende digitaliseringsudfordringer, navnlig ved at fremme yderligere foranstaltninger i hele økonomien og samfundet.

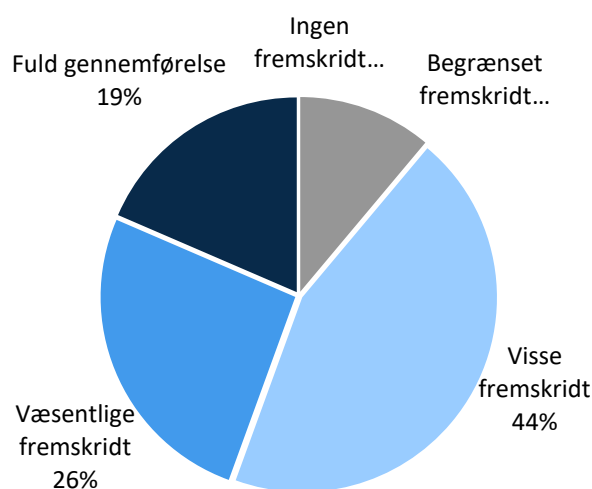
Danmark klarer sig godt med hensyn til indikatorerne for målene for bæredygtig udvikling vedrørende makroøkonomisk stabilitet (SDG 8, 16 og 17). Landet klarer sig meget godt med hensyn til indikatorer for fred og retfærdighed, hvor der er en høj grad af tillid til dets institutioner (SDG 16). Procentdelen af den danske befolkning med tillid til Europa-Parlamentet steg fra 60 % i 2017 til 64 % i 2022 (EU-gennemsnit 50 % i 2022). Danmark klarer sig også over EU-gennemsnittet med hensyn til indikatorer vedrørende SDG 8 (anstændigt arbejde og økonomisk vækst). Det reale BNP pr. indbygger (50 010 EUR i 2021) ligger et godt stykke over EU-gennemsnittet (27 880 EUR i 2021). Den offentlige bruttogæld (SDG 17) faldt fra 37,2 % af BNP i 2016 til 36,6 % i 2021 (EU-gennemsnit 87,9 % i 2021).

Da målene for bæredygtig udvikling udgør en overordnet ramme, forklares eller afbildes alle forbindelser til relevante mål for bæredygtig udvikling med ikoner i de øvrige bilag.

Kommissionen har vurderet de landespecifikke henstillinger for 2019-2022⁽²⁷⁾, der er rettet til Danmark som led i det europæiske semester. Disse anbefalinger vedrører en lang række politikområder, der vedrører 12 af de 17 mål for bæredygtig udvikling (jf. bilag 1 og 3). I vurderingen tages der hensyn til de politiske foranstaltninger, som Danmark hidtil har truffet⁽²⁸⁾ og tilsagnene i landets genopretnings- og resiliensplan⁽²⁹⁾. I denne fase af gennemførelsen af genopretnings- og resiliensplanen er der for 89 % af de landespecifikke henstillinger, der fokuserer på strukturelle spørgsmål fra 2019-2022, som minimum gjort "visse fremskridt", mens der for 11 % er gjort "begrænsede fremskridt" (jf. figur A2.1). Efterhånden som genopretnings- og resiliensplanen gennemføres yderligere, forventes der i de kommende år betydelige fremskridt med at gennemføre de strukturelle landespecifikke henstillinger.

Figur A2.1: Danmarks fremskridt med de landespecifikke henstillinger fra 2019 og 2022 (det europæiske semester 2023)

Kilde: Europa-Kommissionen

⁽²⁷⁾ Landespecifikke henstillinger fra 2022: [EUR-Lex - 32022H0901\(O4\) - DA - EUR-Lex \(europa.eu\)](#).

Landespecifikke henstillinger fra 2021: [EUR-Lex - 32021H0729\(O4\) - DA - EUR-Lex \(europa.eu\)](#).

Landespecifikke henstillinger fra 2020: [EUR-Lex - 32020H0826\(O4\) - DA - EUR-Lex \(europa.eu\)](#).

Landespecifikke henstillinger fra 2019: [EUR-Lex - 32019H0905\(O4\) - DA - EUR-Lex \(europa.eu\)](#).

⁽²⁸⁾ Herunder de politiske tiltag, der rapporteres om i det nationale reformprogram og i rapporteringen fra genopretnings- og resiliensfaciliteten (to gange om året, hvor der rapporteres om fremskridt med hensyn til at gennemføre delmål og slutmål og som følge af vurderingen af betalingsanmodninger).

⁽²⁹⁾ Medlemsstaterne blev bedt om i deres genopretnings- og resiliensplaner effektivt at efterkomme alle eller en betydelig del af de relevante landespecifikke henstillinger, som Rådet udstedte i 2019 og 2020. Nærværende vurdering af de landespecifikke henstillinger tager hensyn til gennemførelsesgraden af såvel de foranstaltninger, der indgår i genopretnings- og resiliensplanen, som de foranstaltninger, der er gennemført uden for genopretnings- og resiliensplanen, på vurderingstidspunktet. De foranstaltninger, der er anført i bilaget til Rådets vedtagne gennemførelsesafgørelse om godkendelse af vurderingen af genopretnings- og resiliensplanen, og som endnu ikke er vedtaget eller gennemført, men som anses for at være troværdigt bebudet, kategoriseres i overensstemmelse med vurderingsmetoden for de landespecifikke henstillinger under "begrænsede fremskridt". Når de er blevet gennemført, vil de blive kategoriseret under "visse/væsentlige fremskridt" eller "fuld gennemførelse", alt efter hvad der er relevant.

Tabel A2.1: **Oversigt over de landespecifikke henstillinger for 2019-2022**

(Fortsættes på næste side)

Tabel (fortsat)

2022 landespecifik henstilling 1	Visse fremskridt		
I 2023 sikre en forsigtig finanspolitik, navnlig ved at begrænse væksten i de nationalt finansierede primære løbende udgifter til et niveau, der ligger under den potentielle outputvækst på mellemlang sigt, under hensyntagen til fortsat midlertidig og målrettet støtte til de husholdninger og virksomheder, der er mest sårbare over for energiprisstigninger, og til mennesker, der flygter fra Ukraine. Være parat til at tilpasse de løbende udgifter til udviklingen i situationen.	Betydelige fremskridt	Ikke relevant	SDG 8, 16
Udvide de offentlige investeringer i den grønne og digitale omstilling og i energisikkerhed under hensyntagen til REPowerEU-initiativet, herunder ved at gøre brug af genopretnings- og resiliensfaciliteten og andre EU-midler.	Fuld gennemførelse	Ikke relevant	SDG 8, 16
For perioden efter 2023 føre en finanspolitik, der tager sigte på at opnå forsigtige finanspolitiske stillinger på mellemlang sigt.	Fuld gennemførelse	Ikke relevant	SDG 8, 16
Gennemføre det nye ejendomsskattesystem for at genskabe forbindelsen mellem markedspriser og skatter og sikre en mere retfærdig beskatning.	Visse fremskridt		SDG 8, 10, 12
Stimulere investeringer i opførelse af boliger til overkommelige priser for at afhjælpe de mest presserende behov.	Visse fremskridt		SDG 8
Increase the financial resilience of highly indebted borrowers.	Begrænsede fremskridt		SDG 8
2022 landespecifik henstilling 2			
Fortsætte med gennemførelsen af landets genopretnings- og modstandsdygtighedsplan i overensstemmelse med de milepæle og mål, der er fastsat i Rådets gennemførelsesafgørelse af 13. juli 2021.	Gennemførelsen af genopretnings- og resiliensplanen overvåges ved at vurdere betalingsanmodninger vedrørende genopretnings- og resiliensplanen og analysere rapporter, der offentliggøres to gange om året, om opfyldelsen af milepæle og mål. Disse skal afspejles i landerapporterne.		
Hurtigt afslutte forhandlingerne med Kommissionen om de samhørighedspolitiske programmer for 2021-2027 og fortsætte med gennemførelsen af dem.	Fremskridtene med programmeringsdokumenterne for samhørighedspolitikken overvåges inden for rammerne af EU's samhørighedspolitik.		
2022 landespecifik henstilling 3	Begrænsede fremskridt		
Styrke politikkerne for cirkulær økonomi og affaldshåndtering, bl.a. ved at fremme affaldsforebyggelse og genbrug, øge genanvendelsen og gradvis gå væk fra forbrænding af kommunalt affald og over til grønnere kilder til varmeproduktion.	Begrænsede fremskridt	Relevante foranstaltninger gennemføres fra 2021	SDG 6, 12, 15
2022 landespecifik henstilling 4	Visse fremskridt		
Mindske den samlede afhængighed af fossile brændstoffer. Yderligere diversificering af energiforsyningen og bidrage til at dekarbonisere økonomien ved at fremskynde udbredelsen af vedvarende energikilder, bl.a. ved at indføre reformer for at forenkle og fremskynde administrative procedurer og tilladelsesprocedurer,	Begrænsede fremskridt	Relevante foranstaltninger gennemføres fra 2021	SDG 7, 9, 13
opgradere energitransmissionsnettene, øge sammenkoblingen med nabolandene	Betydelige fremskridt		SDG 7, 9, 13
og forbedre energieffektiviteten.	Visse fremskridt	Relevante foranstaltninger gennemføres fra 2021, planlagt pr. 2025	SDG 7

Bemærk:

* Se fodnote (28).

** Foranstaltningerne i genopretnings- og resiliensplanen i denne tabel bidrager til gennemførelsen af de landespecifikke henstillinger. Ikke desto mindre er det nødvendigt med yderligere foranstaltninger uden for genopretnings- og resiliensplanen for fuldt ud at gennemføre de landespecifikke henstillinger og tackle de underliggende udfordringer. Foranstaltninger, der er angivet som "under gennemførelse", er kun dem, der er omfattet af de betalingsanmodninger, der er indgivet og vurderet positivt af Europa-Kommissionen.

Kilde: Europa-Kommissionen

Genopretnings- og resiliensfaciliteten er det centrale element af EU's indsats for at støtte genopretningen efter covid-19-pandemien, fremskynde den grønne og den digitale omstilling og styrke modstandsdygtigheden over for fremtidige chok. Genopretnings- og resiliensfaciliteten bidrager også til gennemførelsen af målene for bæredygtig udvikling og bidrager til at imødekomme de landespecifikke henstillinger (jf. bilag 2). Danmark fremlagde sin nuværende genopretnings- og resiliensplan den 30. april 2021. Kommissionens positive vurdering af 17. juni 2021 og Rådets godkendelse den 13. juli 2021 banede vejen for udbetaling af 1,55 mia. EUR i tilskud under genopretnings- og resiliensfaciliteten i perioden 2021-2026.

Siden ikrafttrædelsen af forordningen om genopretnings- og resiliensfaciliteten og vurderingen af de nationale genopretnings- og resiliensplaner har den geopolitiske og økonomiske udvikling forårsaget store forstyrrelser i hele EU. For effektivt at imødegå disse forstyrrelser giver den (tilpassede) forordning om genopretnings- og resiliensfaciliteten medlemsstaterne mulighed for at ændre deres genopretnings- og resiliensplan af forskellige årsager. I overensstemmelse med artikel 11, stk. 2, i genopretnings- og resiliensfaciliteten blev det maksimale finansielle bidrag til Danmark desuden ajourført den 30. juni 2022 til et beløb på 1,43 mia. EUR i tilskud. Der var endnu ikke indsendt nogen revision på tidspunktet for offentliggørelsen af denne landerapport.

Tabel A3.1: **Centrale elementer i Danmarks genopretnings- og resiliensplan**

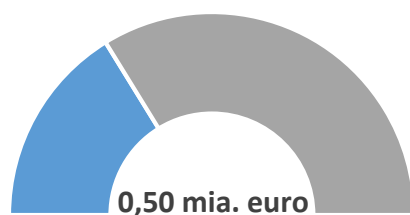
Omfang	Oprindelig plan
Dato for vedtagelse af gennemførelsesafgørelse (dato for indgivelse)	13/07/2021 (30/04/2021)
Samlet tildeling	1 551 mio. EUR i tilskud (0,5 % af BNP)
Investeringer og reformer	29 investeringer og 5 reformer
Samlet antal milepæle og mål	77

Kilde: Resultattavle for genopretning og resiliens

Danmarks fremskridt med gennemførelsen af planen offentliggøres i resultattavlen for genopretning og resiliens⁽³⁰⁾. Resultattavlen giver også et overblik over de fremskridt, der er gjort med gennemførelsen af genopretnings- og resiliensfaciliteten som helhed på en gennemsigtig måde. Graferne i dette bilag viser den aktuelle situation med hensyn til de milepæle og mål, som Danmark skal nå, og som efterfølgende vurderes at være opfyldt på tilfredsstillende vis af Kommissionen.

⁽³⁰⁾ https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/country_overview.html.

Figur A3.1: Tilskud udbetalt under genopretnings- og resiliensfaciliteten i alt

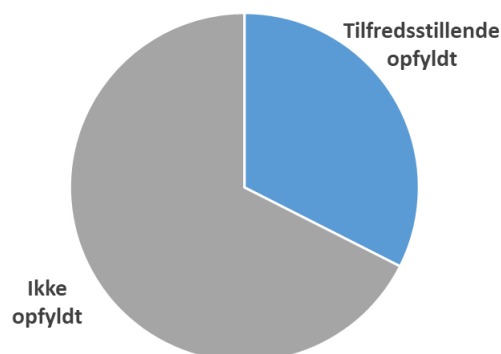

Bemærk: Denne graf viser størrelsen af de tilskud, der hidtil er udbetalt under genopretnings- og resiliensfaciliteten. Tilskud er ikke tilbagebetalingspligtige finansielle bidrag. Det samlede tilskudsbeløb, der gives til hver medlemsstat, fastsættes ved hjælp af en fordelingsnøgle og de samlede anslåede omkostninger ved den pågældende genopretnings- og resiliensplan.

Kilde: Resultattavlen for genopretning og resiliensfaciliteten https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/country_overview.html

Der er indtil videre blevet udbetalt 503 mio. EUR til Danmark under genopretnings- og resiliensfaciliteten. Kommissionen udbetalte 202 mio. EUR i forfinansiering til Danmark den 2. september 2021, hvilket svarer til 13 % af den finansielle tildeling. Danmarks første betalingsanmodning blev vurderet positivt af Kommissionen under hensyntagen til Det Økonomiske og Finansielle Udvalgs udtalelse, hvilket førte til udbetaling af 301 mio. EUR i finansiell støtte (ekskl. forfinansiering) den 27. april 2023. De tilknyttede 23 milepæle og 2 mål omfatter reformer og investeringer i dekarbonisering af landbruget, digitalisering af sundhedspleje, grøn skattereform, emissionsafgifter på industrien, beskatning af køretøjer, bæredygtig mobilitet samt forskning, udvikling og innovation.

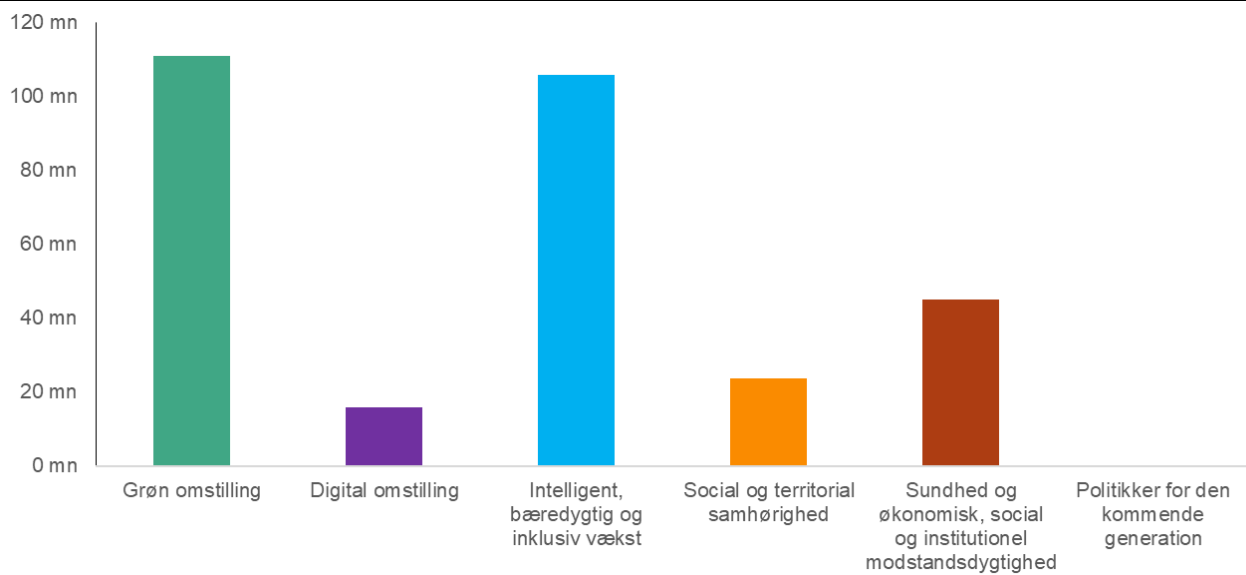
Figur A3.3: Status for opfyldelse af milepæle og mål

Bemærk: Denne figur viser andelen af tilfredsstillende opfyldte milepæle og mål. En milepæl eller et mål er opfyldt på tilfredsstillende vis, når en medlemsstat har forelagt Kommissionen dokumentation for, at den har nået milepælen eller målet, og Kommissionen har vurderet dette positivt i en gennemførelsesafgørelse.

Kilde: Resultattavle for genopretning og resiliens https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/country_overview.html

Figur A3.2: **Udbetaling pr. søjle**

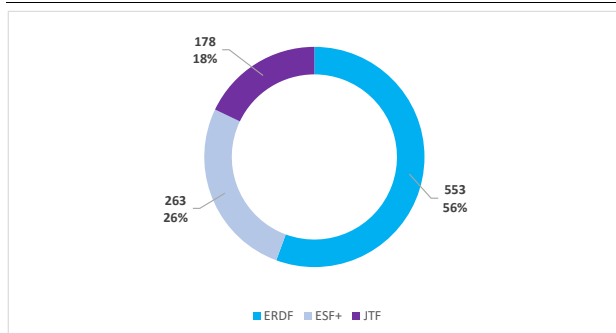
Bemærk: Hver udbetaling afspejler fremskridtene med gennemførelsen af genopretnings- og resiliensfaciliteten på tværs af de seks politiske søjler. Denne graf viser udbetalinger under genopretnings- og resiliensfaciliteten (ekskl. forfinansiering) for hver søjle. Beløbene blev beregnet ved at kæde de milepæle og mål, der er omfattet af en given udbetaling, sammen med søjle-tagging (primær og sekundær) af deres respektive foranstaltninger.

Kilde: Resultattavle for genopretning og resiliens https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/country_overview.html

EU-budgettet på over 1,2 billioner EUR for 2021-2027 er rettet mod at gennemføre EU's vigtigste prioriteter. Investeringerne under samhørighedspolitikken beløber sig til 392 mia. EUR i hele EU og udgør næsten en tredjedel af det samlede EU-budget, herunder ca. 48 mia. EUR, der investeres i overensstemmelse med REPowerEU-målene.

Figur A4.1: Midler fra samhørighedspolitikken 2021-2027 i Danmark: budget pr. fond

(1) mio. EUR i løbende priser, % af det samlede beløb (samlet beløb inkl. EU-medfinansiering og national medfinansiering)

Kilde: Europa-Kommissionen, åbne data om samhørighed

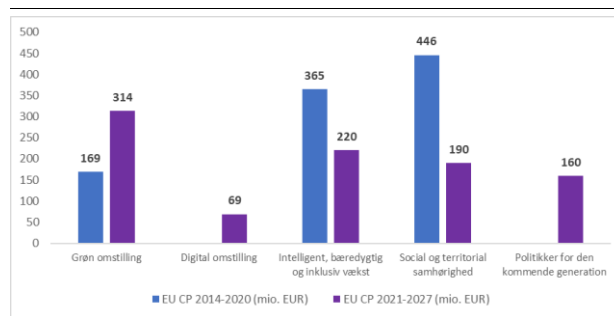
I 2021-2027 vil fondene under samhørighedspolitikken ⁽³¹⁾ i Danmark investere 314 mio. EUR i den grønne omstilling og 69 mio. EUR i den digitale omstilling som led i landets samlede tildeling på 953 mio. EUR. Navnlig vil Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU) styrke konkurrenceevnen for mere end 8 000 danske virksomheder ved at hjælpe dem med at innovere og udvikle nye teknologier til den grønne omstilling i hele det danske samfund. At give adgang til de nødvendige digitale værktøjer vil spille en vigtig rolle. Virksomhederne planlægger at reducere deres årlige CO₂-emissioner med 290 000 ton og omdanne over 40 000 ton affald om året til råmaterialer. Der vil også blive lagt vægt på at sikre, at virksomhederne har adgang til de rette færdigheder, så de kan opfylde deres mål. Fonden for Retfærdig Omstilling (FRO) vil finansiere yderligere teknologisk udvikling med henblik på omstillingen. Den vil støtte den økonomiske diversificering af den kulstofintensive værdikæde i de mest berørte områder og fremme opkvalificering og omskoling af arbejdstagere, der

⁽³¹⁾ Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU), Den Europæiske Socialfond+ (ESF+), Fonden for Retfærdig Omstilling (FRO), undtagen Interreg-programmer. Det samlede beløb omfatter nationale bidrag og EU-bidrag. Datakilde: [EU's åbne dataplatform for samhørighedspolitikken](#).

er nødvendige for en vellykket omstilling. Denne støtte vil hjælpe Danmark med at opfylde sit tilsagn om at reducere sine drivhusgasemissioner med 70 % inden 2030. Under Den Europæiske Socialfond Plus (ESF+) afsætter Danmark 111 mio. EUR til uddannelse og færdigheder. Fordelene ved denne finansiering vil omfatte: i) styrkelse af grønne og digitale færdigheder ved at støtte opkvalificering og omskoling, ii) tilpasning af erhvervsuddannelser og videregående uddannelser til efterspørgslen på arbejdsmarkedet og iii) støtte til selvstændig erhvervsvirksomhed med fokus på sårbare grupper.

Af ovennævnte investeringer blev der afsat 104 mio. EUR til REPowerEU under budgettet for 2014-2020, hvilket bidrog til at forbedre energieffektiviteten.

Figur A4.2: Synergier mellem samhørighedspolitikens fonde og genopretnings- og resiliensfacilitetens seks søjler i Danmark

(1) mio. EUR i løbende priser (samlet beløb inkl. EU-medfinansiering og national medfinansiering)

Kilde: Europa-Kommissionen

I 2014-2020 stillede midler fra samhørighedspolitikken 629 mio. EUR til rådighed for Danmark ⁽³²⁾, med en absorption på 63 % ⁽³³⁾. Inklusive national finansiering beløber de samlede investeringer sig til 1 mia. EUR — ca. 0,1 % af BNP i 2014-2020.

Danmark nyder fortsat godt af samhørighedspolitikens fleksibilitet til at

⁽³²⁾ Fondene under samhørighedspolitikken omfatter EFRU, ESF og ungdomsbeskæftigelsesinitiativet. Programmer vedrørende det europæiske territoriale samarbejde er ikke medtaget her. I henhold til "N+3-reglen" skal de midler, for hvilke der er indgået forpligtelser for 2014-2020, være brugt senest i 2023. REACT-EU er medtaget i alle tal. Det samlede beløb omfatter nationale bidrag og EU-bidrag. Datakilde: [EU's åbne dataplatform for samhørighedspolitikken](#).

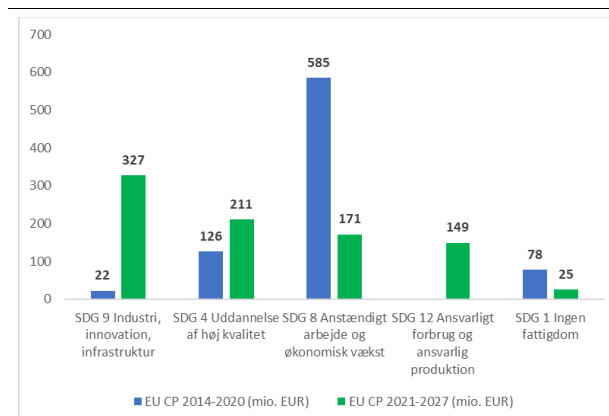
⁽³³⁾ Medlemsstaternes betalinger under samhørighedspolitikken for 2014-2020 opdateres dagligt på [EU's åbne dataplatform for samhørighedspolitikken](#).

støtte den økonomiske genopretning, øge konvergensen og yde afgørende støtte til regioner efter covid-19-pandemien.

Instrumentet for genopretningsbistand til samhørighed og til områder i Europa (REACT-EU) ⁽³⁴⁾ under NextGenerationEU yder 210,5 mio. EUR ud over tildelingen til samhørighedspolitikken for 2014-2020 til Danmark. REACT-EU har til formål at hjælpe næsten 4 000 SMV'er med at tilpasse sig og bevare arbejdspladser og samtidig bygge bro til deres fremtidige grønne omstilling gennem udvikling af nye, grønne teknologier. Derudover blev der midlertidigt tildelt 275 mio. EUR til Danmark under brexittilpasningsreserven. Med SAFE (støtte til energi til overkommelige priser) kan midlerne under samhørighedspolitikken for 2014-2020 også mobiliseres af Danmark for at støtte sårbare husholdninger, job og virksomheder, der er særlig hårdt ramt af høje energipriser.

I både 2014-2020 og 2021-2027 har samhørighedspolitikken fonde bidraget væsentligt til målene for bæredygtig udvikling. I 2021-2027 støtter disse fonde 8 af de 17 mål for bæredygtig udvikling, navnlig mål 9 "Industri, innovation og infrastruktur" og mål 4 "kvalitetsuddannelse" ⁽³⁵⁾.

Figur A4.3: Samhørighedspolitikken bidrag til målene for bæredygtig udvikling i 2014-2020 og 2021-2027 i Danmark

(1) 5 største bidrag til målene for bæredygtig udvikling i mio. (EUR) i løbende priser

Kilde: Europa-Kommissionen

Andre EU-fonde stiller betydelig støtte til rådighed for Danmark. Den fælles landbrugspolitik stillede 8,6 mia. EUR til rådighed i 2014-2022 og vil fortsat støtte Danmark med 4,8 mia. EUR i 2023-2027. De to fonde under den fælles landbrugspolitik (Den Europæiske Garantifond for Landbruget og Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne) bidrager til den europæiske grønne pagt og sikrer samtidig fødevarer sikkerhed på lang sigt. De fremmer social, miljømæssig og økonomisk bæredygtighed og innovation i landbruget og landdistrikterne i samarbejde med andre EU-fonde. Den Europæiske Hav- og Fiskerifond stillede 208 mio. EUR til rådighed for Danmark i 2014-2020, og Den Europæiske Hav-, Fiskeri- og Akvakulturfond afsætter 201 mia. EUR i 2021-2027.

Danmark drager også fordel af andre EU-programmer, navnlig Connecting Europe-faciliteten, som under CEF 2 (2021-2027) indtil videre har tildelt EU-midler på 462,6 mio. EUR til 17 specifikke projekter vedrørende strategiske transportnet. På samme måde har Horisont Europa indtil videre afsat næsten 360 mio. EUR til dansk Fol ud over de 1,8 mia. EUR, der er øremærket under det tidligere program (Horisont 2020). Lånefaciliteten for den offentlige sektor, der er oprettet under mekanismen for retfærdig omstilling, stiller 6,75 mio. EUR i støtte fra Kommissionen til rådighed for projekter i Danmark i perioden 2021-2027, som vil blive kombineret med EIB-lån til støtte for offentlige enheders investeringer i regioner under retfærdig omstilling.

⁽³⁴⁾ REACT-EU-tildeling på [EU's åbne dataplatform for samhørighedspolitikken](#).

⁽³⁵⁾ Andre EU-fonde bidrager til gennemførelsen af målene for bæredygtig udvikling, i 2014-2022 omfatter dette både Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL) og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond (EHFF).

Instrumentet for teknisk støtte (TSI) hjælper Danmark med at udforme og gennemføre væksthæmmende reformer, herunder dem, der er fastsat i genopretnings- og resiliensplanen. Danmark har modtaget betydelig støtte siden 2020. Eksempler ⁽³⁶⁾ herpå er støtte til udvikling af modstandsdygtige, innovative og menneskecentrerede digitale forvaltningstjenester og til digitalisering af overvågningen af den østatlantiske trækrute.

⁽³⁶⁾ Landefaktablade om reformstøtte findes [her](#).

Dette bilag illustrerer Danmarks relative modstandsdygtighed og sårbarheder ved hjælp af Kommissionens dashboards over modstandsdygtighed ⁽³⁷⁾. Dashboards over modstandsdygtighed, der omfatter et sæt på 124 kvantitative indikatorer, giver brede indikationer af medlemsstaternes evne til at gøre fremskridt på tværs af fire indbyrdes forbundne dimensioner: social og økonomisk, grøn, digital og geopolitisk. Indikatorerne viser sårbarheder ⁽³⁸⁾ og kapaciteter ⁽³⁹⁾, der kan blive stadig mere relevante, både til at navigere i igangværende omstillinger og til at håndtere potentielle fremtidige chok. Med henblik herpå bidrager dashboards over modstandsdygtighed til at identificere områder, hvor der er behov for en yderligere indsats for at opbygge stærkere og mere modstandsdygtige økonomier og samfund. De er sammenfattet i tabel A5.1 som et syntetisk indeks for modstandsdygtighed, der illustrerer den overordnede relative situation for hver af de fire dimensioner og deres underliggende områder for Danmark og EU-27 ⁽⁴⁰⁾.

Ifølge sættet af indikatorer for modstandsdygtighed i henhold til dashboards over modstandsdygtighed udviser Danmark generelt et lavere sårbarhedsniveau end EU-gennemsnittet. Danmark udviser lave sårbarheder i de sociale og økonomiske og digitale dimensioner af dashboards over modstandsdygtighed, mellemlav sårbarhed i den grønne dimension og middel sårbarhed i den geopolitiske dimension. I forhold til EU-gennemsnittet er Danmarks sårbarheder på samme niveau eller lavere inden for alle områder af de fire dimensioner. Danmark udviser navnlig mindre sårbarheder på alle områder af den sociale

og økonomiske og den digitale dimension, men også på områder med relation til "modvirkning af og tilpasning til klimaændringer", "finansiel globalisering" og inden for "sikkerhed og demografi".

Sammenlignet med EU-gennemsnittet viser Danmark generelt et tilsvarende, men noget højere kapacitetsniveau på tværs af alle indikatorerne i dashboards over modstandsdygtighed. Danmark har stor modstandsdygtighed inden for den sociale og økonomiske dimension og den digitale dimension, middelhøj kapacitet inden for den grønne dimension og middelhøj kapacitet i den geopolitiske dimension. Danmark udviser større kapacitet end EU-gennemsnittet på alle områder af den digitale dimension samt på områderne "uligheder og sociale konsekvenser af omstillingen", "sundhed, uddannelse og arbejde", "modvirkning af og tilpasning til klimaændringer", "økosystemer, biodiversitet, bæredygtigt landbrug" og "værdikæder og handel". Danmarks kapacitet på områderne "bæredygtig ressourceudnyttelse", "råstof- og energiforsyning" og "sikkerhed og demografi" ligger imidlertid under EU-niveau.

⁽³⁷⁾ Yderligere oplysninger findes på https://ec.europa.eu/info/strategy/strategic-planning/strategic-foresight/2020-strategic-foresight-report/resilience-dashboards_da, se også den strategiske fremsynsrapport 2020 (COM(2020) 493).

⁽³⁸⁾ Sårbarheder beskriver elementer, der kan forværre de negative virkninger af kriser og omstillinger, eller eventuelle hindringer for opfyldelsen af langsigtede strategiske mål.

⁽³⁹⁾ Kapaciteter henviser til katalysatorer eller evner til at håndtere kriser og strukturelle ændringer og til at håndtere omstillingerne.

⁽⁴⁰⁾ Dette bilag er knyttet til bilag 1 om målene for bæredygtig udvikling, bilag 6 om den grønne pagt, bilag 8 om retfærdig omstilling til klimaneutralitet, bilag 9 om ressourceproduktivitet, effektivitet og cirkularitet, bilag 10 om den digitale omstilling og bilag 14 om den europæiske søjle for sociale rettigheder.

Tabel A5.1: **Indeks for modstandsdygtighed, der opsummerer situationen på tværs af dimensioner og områder dækket af dashboards over modstandsdygtighed**

Dimension/område	Sårbarheder		Kapaciteter	
	DK	EU-27	DK	EU-27
Social og økonomisk				
Uligheder og sociale konsekvenser af				
Sundhed, uddannelse og arbejde				
Økonomisk og finansiel stabilitet og				
Grøn				
Afbødning af og tilpasning til				
Bæredygtig anvendelse af ressourcer				
Økosystemer, biodiversitet, bæredygtigt				
Digital				
Digital for det personlige rum				
Digital for industrien				
Digital for det offentlige rum				
Cybersikkerhed				
Geopolitisk				
Råstof- og energiforsyning				
Værdikæder og handel				
Finansiell globalisering				
Sikkerhed og demografi				

Sårbarhedsindeks

Høj

Middelhøj

Middel

Middellav

Lav

Ikke tilgængelig

Kapacitetsindeks

Høj

Middelhøj

Middel

Middellav

Lav

Ikke tilgængelig

(1) Dataene vedrører 2021, og EU-27 henviser til værdien for EU som helhed. Data, der ligger til grund for sårbarheder i EU-27 på området "værdikæder og handel", er ikke tilgængelige, da de omfatter partnerkoncentrationsforanstaltninger, der ikke er sammenlignelige med medlemsstaternes værdier.

Kilde: JRC's dashboards for modstandsdygtighed — Europa-Kommissionen

Danmarks grønne omstilling kræver en fortsat indsats på flere områder, herunder vedvarende energi og energieffektivitet, bæredygtig transport og klimatilpasning. Gennemførelsen af den europæiske grønne pagt er i gang i Danmark. Dette bilag giver et øjebliksbillede af de vigtigste berørte områder ⁽⁴¹⁾.

Danmark har endnu ikke defineret alle de klimapolitiske foranstaltninger, der er nødvendige for at nå sit 2030-klimamål for indsatsfordelingssektorerne ⁽⁴²⁾. Data for 2021 om Danmarks drivhusgasemissioner i disse sektorer forventes at vise, at landet har genereret mindre end dets årlige emissionstildelinger ⁽⁴³⁾. De nuværende politikker i Danmark forventes at reducere disse emissioner med 37 % i forhold til 2005-niveauet i 2030, hvilket ikke er en tilstrækkelig reduktion til at nå indsatsfordelingsmålet, heller ikke før målet blev hævet for at opfylde EU's 55 %-mål, for slet ikke at tale om Danmarks nye mål om at reducere emissionerne med 50 % ⁽⁴⁴⁾. Danmark har i sin genopretnings- og resiliensplan tildelt 59 % af

tilskuddene fra genopretnings- og resiliensfaciliteten til centrale reformer og investeringer med henblik på at nå klimamål ⁽⁴⁵⁾. For at opfylde Danmarks eget mål for reduktion af drivhusgasemissioner for hele økonomien med – 70 % inden 2030, opnå klimaneutralitet senest i 2045 og reducere kulstofemissionerne med 110 % inden 2050 (i forhold til 1990-niveauet) vil det være nødvendigt at intensivere reformerne og investeringerne betydeligt i hele økonomien.

⁽⁴¹⁾ Oversigten i dette bilag suppleres af oplysningerne i bilag 7 om energisikkerhed og prisoverkommelighed, bilag 8 om retfærdig omstilling til klimaneutralitet og miljømæssig bæredygtighed, bilag 9 om ressourceproduktivitet, effektivitet og cirkularitet, bilag 11 om innovation samt bilag 19 om beskatning.

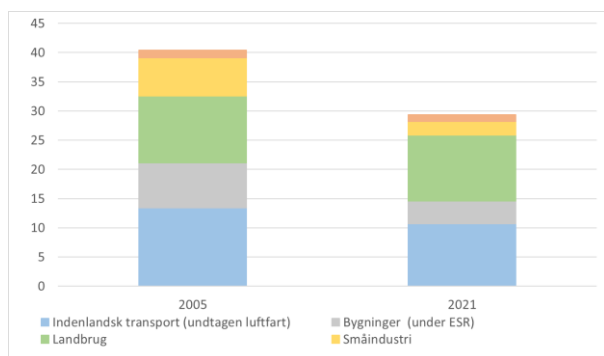
⁽⁴²⁾ Medlemsstaternes mål for drivhusgasemissioner for 2030 ("indsatsfordelingsmål") blev forhøjet ved forordning (EU) 2023/857 (forordningen om indsatsfordeling) om ændring af forordning (EU) 2018/842, hvorved indsatsen i de berørte sektorer blev tilpasset målet om at opnå reduktioner af drivhusgasemissionerne på mindst 55 % på EU-plan i forhold til 1990-niveauerne. Forordningen fastsætter nationale mål for sektorer uden for EU's nuværende emissionshandelssystem, navnlig: bygninger (opvarmning og køling), vejtransport, landbrug, affald og mindre industri. Emissioner, der er omfattet af EU ETS og forordningen om indsatsfordeling, suppleres af nettooptag i arealanvendelsessektoren, der er reguleret ved forordning (EU) 2018/841 (forordningen om arealanvendelse, ændringer i arealanvendelse og skovbrug (LULUCF)), som ændret ved forordning (EU) 2023/839.

⁽⁴³⁾ Danmarks årlige emissionstildelinger for 2021 var på ca. 31,7 mio. ton CO₂-ækvivalenter, og dets tilnærmede emissioner i 2021 var på 29,4 mio. ton (se Europa-Kommissionen, Fremskyndelse af overgangen til klimaneutralitet for Europas sikkerhed og velstand: Statusrapport om EU's klimainsats 2022 (SWD(2022) 343)).

⁽⁴⁴⁾ Se oplysningerne om afstanden til det klimapolitiske mål for 2030 i tabel A6.1. Gældende og supplerende foranstaltninger pr. 15. marts 2022.

⁽⁴⁵⁾ De grønne foranstaltninger beløber sig til 923 mio. EUR (59 %) af den samlede plan. De to største enkeltstående grønne investeringer/reformer er investeringsvinduet (163 mio. EUR) i den grønne skattereformkomponent og omprioritering af registreringsafgiften på køretøjer og den lave elafgift på opladning af køretøjer (141 mio. EUR) i komponenten bæredygtig transport. Sammen med forskningsprogrammet om grønne løsninger (94 mio. EUR) og foranstaltninger vedrørende kulstofrig jord (89 mio. EUR) udgør disse fire investeringer og reformer over halvdelen af alle de grønne investeringer i genopretnings- og resiliensplanen. Energieffektivitetsforanstaltningerne vil beløbe sig til 235 mio. EUR. For REPowerEU, se bilag 7.

Figur A6.1: Tematisk — Drivhusgasemissioner fra indsatsfordelingssektorerne i mio. ton CO₂-ækvivalenter, 2005-2021

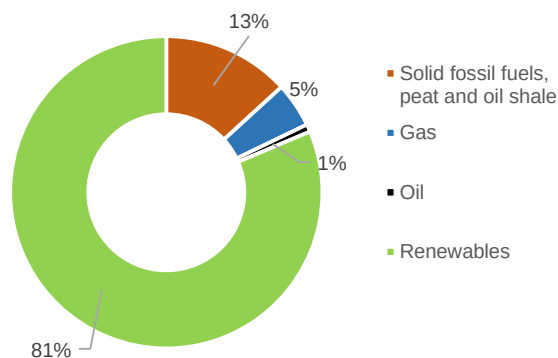
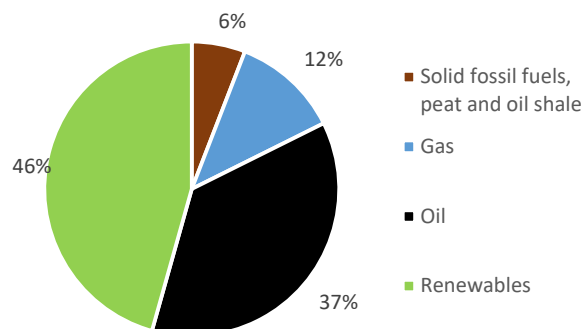

Kilde: Det Europæiske Miljøagentur.

Danmark er ikke godt på vej til at opfylde sit 2030-mål for nettokulstofoptag for arealanvendelsessektoren. I 2021 tegnede sektoren sig for 4,95 % af Danmarks drivhusgasemissioner. Dette skyldes dets relativt lille skovareal og høje emissioner fra landbrugsjord. Nettoemissionerne fra arealanvendelse steg en smule mellem 2016 og 2021. Danmarks 2030-mål for sektoren for arealanvendelse, ændringer i arealanvendelse og skovbrug (LULUCF) er at reducere LULUCF-emissionerne med 441 kg CO₂-ækvivalenter i forhold til de gennemsnitlige nettoemissioner i 2016, 2017 og 2018 (se tabel A6.1)⁽⁴⁶⁾. Bevarelse af det kulstof, der er oplagret i Danmarks jordbund, og udvidelse af skovarealet vil være afgørende for at nå målet.

⁽⁴⁶⁾ Denne værdi er vejledende og vil blive ajourført i 2025 (i henhold til forordning (EU) 2023/839).

Figur A6.2: Energimiks (øverst) og elektricitetsmiks (nederst), 2021

Energimikset er baseret på det nationale bruttoforbrug og omfatter ikke varme og elektricitet. Vedvarende energi omfatter biobrændstoffer og ikke-vedvarende affald.
Kilde: Eurostat

Kilde:

Med hensyn til energimikset er Danmark førende i udbredelsen af vedvarende energi (44 % vedvarende energi i energimikset) og fungerer som en vigtig inspirationskilde på europæisk plan. Selv om Danmark træffer hurtige foranstaltninger med hensyn til dekarbonisering, tegnede fossile brændstoffer sig i 2021 stadig for 56 % af landets energimiks. Heraf udgjorde olie og olieprodukter 39 %, naturgas udgjorde 11 %, og kul og kulprodukter udgjorde 6 %. I forhold til 2019 har Danmarks energimiks i 2021 oplevet en stigning i andelen af faste fossile brændstoffer — fra 5 % til 6 % af energimikset — mens naturgassens andel er faldet fra 14 til 12 %. Forbruget af olie og olieprodukter er også faldet til 37 % i 2021 fra 44 % i 2019. I 2021 genvandt Danmark sin position som landet med det grønneste elektricitetsmiks i EU-27 med over 80 %

vedvarende energi. Vindkraft alene producerer næsten 50 % af Danmarks elektricitetsmiks, mens vedvarende brændstoffer og solenergi producerede 27,3 % og 4 %. Fossile brændstoffer tegnede sig for 19 % af elektricitetsmikset — hovedsagelig faste fossile brændstoffer (13 %) og naturgas (5 %).

Vedvarende energi spiller en central rolle i dekarboniseringen af Danmarks energisystem og nedbringelsen af afhængigheden af fossile brændstoffer.

Det lykkedes Danmark at imødekomme den stigende energifterspørgsel efter genopretningen af fremstillingsindustrien efter pandemien ved at øge kapaciteten for vedvarende energi. Danmarks mål, der indgår i den nationale energi- og klimaplan, om at sikre, at andelen af landets energi fra vedvarende energikilder i det endelige bruttoenergiforbrug vil være 55 % inden 2030, blev i COM 2020-vurderingen anset for at være tilstrækkeligt ambitiøst. Danmark opfordres til at overveje en yderligere styrkelse af sit mål for vedvarende energi i den ajourførte nationale energi- og klimaplan, hvis det ønsker at yde et endnu større bidrag til EU's mere ambitiøse klima- og energimål i Fit for 55-pakken og i REPowerEU-planen. Danmark har prioriteret udviklingen af vedvarende energi højt, og flagskibsprogrammet "Danmark kan mere II" vil fremskynde godkendelsesprocessen for anlæg til vedvarende energi på land og offshore og sigter mod at firedoble den samlede mængde elektricitet, der produceres ved hjælp af solenergi og landbaseret vindkraft inden 2030. Som en del af "Danmark kan mere II" foreslog regeringen også foranstaltninger til at installere yderligere 4 GW offshorevindenergi inden udgangen af 2030, hvilket udgør en del af de 6 GW nye havvindmøller. Sideløbende med den nationale indsats følger Danmark en multilateral tilgang for at intensivere det regionale samarbejde i Nordsøen og Østersøen og bane vejen for yderligere udvidelse af havvindmølleparker. Blandt andre fordele forventes dette at bidrage til storstilet onshore- og offshoreproduktion af grøn brint.

Trods stigningen i energiforbruget i 2021 er situationen med hensyn til energieffektivitet i Danmark forholdsvis positiv. Landet kan muligvis bidrage mere til EU's energieffektivitetsmål for 2030 end planlagt i dets tidligere nationale energi- og klimaplan. I Kommissionens vurdering af Danmarks nationale energi- og klimaplans mål for

primærenergiforbruget og det endelige energiforbrug for 2020 blev det vurderet, at der var et meget lavt ambitionsniveau. På grundlag af energiforbrugsforløbet for 2018-2021 forventes Danmark at være på rette vej til at nå sit 2030-mål for primærenergiforbruget og det endelige energiforbrug, hvilket blev meddelt i landets nationale energi- og klimaplan⁽⁴⁷⁾. Danmarks indberettede besparelser til opfyldelse af energispareforpligtelsen for 2014-2020 i henhold til energieffektivitetsdirektivets artikel 7 oversteg i væsentlig grad sparemålet. I henhold til genopretnings- og resiliensplanen har Danmark til hensigt at fuldføre udrulningen af fjernvarme senest i 2028 og opnå fuldstændig vedvarende gasopvarmning senest i 2030⁽⁴⁸⁾ samt støtte den energimæssige ydeevne i bygninger i den private sektor og bygninger i den offentlige sektor og fremme effektiviteten i industrisektoren med fokus på små og mellemstore virksomheder.

Danmarks resultater med hensyn til bæredygtig mobilitet er blandede.

Landet er blandt EU's frontløbere med hensyn til nulemissionspersonbiler som en andel af nye registreringer og som en andel af flåden. Sammenlignet med mange andre EU-medlemsstater er elektrificeringen af jernbanenettet imidlertid underudviklet som følge af den langsigtede strategiske nedprioritering af jernbaneinfrastruktur og rullende materiel og den deraf følgende underinvestering. Jernbaneinfrastrukturforvalteren gennemfører et stort program for elektrificering af jernbanerne i perioden 2014-2027.

Danmark ville have gavn af at investere mere i miljøbeskyttelse, bekæmpe forurening, forbedre affaldshåndteringen og fremme den cirkulære økonomi og beskytte biodiversiteten bedre. Mellem 2014 og 2020 blev behovet for miljøinvesteringer⁽⁴⁹⁾ anslået til mindst 3,9 mia. EUR, mens investeringerne var på ca. 2,2 mia. EUR, hvilket efterlader et hul på

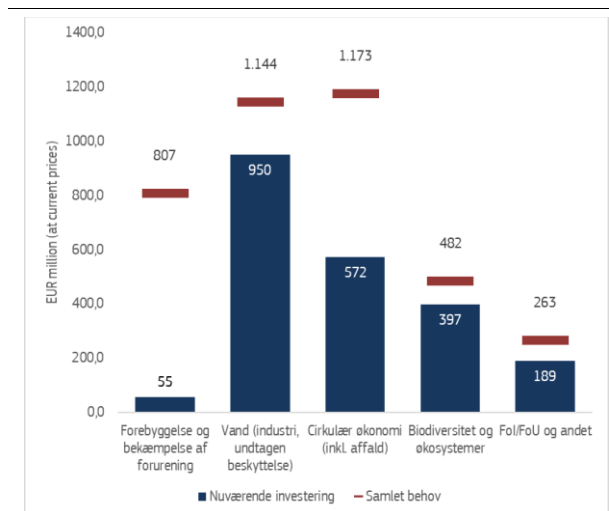
⁽⁴⁷⁾ Efter afslutningen af forhandlingerne om et samarbejdet energieffektivitetsdirektiv forventes ambitionerne for både EU's og de nationale mål samt for de nationale energieffektivitetsforanstaltninger for at nå disse mål at stige.

⁽⁴⁸⁾ Den danske regering 2022 — [Danmark kan mere II](#).

⁽⁴⁹⁾ Miljømålene omfatter forebyggelse og bekæmpelse af forurening, vandforvaltning og industrier, cirkulær økonomi og affald, biodiversitet og økosystemer (Europa-Kommissionen, 2022, Revision af gennemførelsen af miljøreglerne, [landerapport for Danmark](#)).

mindst 1,7 mia. EUR om året (se figur A6.3) ⁽⁵⁰⁾. Danmark har et lille Natura 2000-net, som dækker 8,3 % af landets areal ⁽⁵¹⁾. Landet har endnu ikke afsat tilstrækkelige ressourcer til at beskytte og forvalte disse områder. Andelen af levesteder i ringe eller dårlig tilstand er steget, og Danmark har endnu ikke fremlagt en endelig ramme for prioriterede aktioner, der viser investeringsbehov. Investering af tilstrækkelige ressourcer i bæredygtigt landbrug vil bidrage til at opretholde de seneste forbedringer af grund- og overfladevandskvaliteten. Danmark har potentiale til at anvende innovative finanspolitiske instrumenter til at reducere ammoniakemissioner, f.eks. systemer med omsættelige rettigheder til husdyrbrug. Danmark har ikke overholdt sit tilsagn om ammoniakreduktion i 2020 og har modtaget en advarsel fra Kommissionen den 26. januar 2023 ⁽⁵²⁾. Danmark har også potentiale til i højere grad at forlade sig på miljøafgifter for at fremme affaldsreduktion og yderligere internalisere omkostningerne ved luftforurening ⁽⁵³⁾ (se bilag 19).

Figur A6.3: **Tematisk — miljømæssige investeringsbehov og aktuelle investeringer, pr. år 2014-2020**

Kilde: Europa-Kommissionen.

Danmarks klimatilpasningsplan lever ikke op til udfordringerne i forbindelse med klimaaendringerne. For at imødegå virkningerne af klimaaendringerne i alle økonomiske sektorer, navnlig kraftigere nedbør, tørke, øget stormstyrke og stormflod, er det af afgørende betydning, at der hurtigt vedtages og gennemføres en revideret klimatilpasningsplan.

Danmark yder støtte til fossile brændstoffer og andre miljøskadelige subsidier, som det kunne overvejes at reformere, samtidig med at fødevarer- og energisikkerheden sikres og de sociale virkninger afbødes. Danmark har reduceret subsidierne til fossile brændstoffer en smule siden 2016. Miljøskadelige subsidier er blevet identificeret gennem en indledende vurdering inden for landbrug, skovbrug og fiskeri, transport og oplagring, tjenesteydelser og fremstillingssektoren. Eksempler på sådanne subsidier er beskatning af privat benyttede firmabiler, energiafgiftslempelse for virksomheder i land- og skovbrug for gasolie, den reducerede energiafgiftssats for let brændselsolie, der anvendes i mobile maskiner, eller tilbagebetaling af punktafgifter på dieselolie, der anvendes til godstransport og andre kategorier af personbefordring ⁽⁵⁴⁾. Firmabiler tegner sig for ca.

⁽⁵⁰⁾ Også når der kun tages hensyn til anslåede behov på EU-plan (f.eks. vandbeskyttelse, højere cirkularitet og biodiversitetsstrategi).

⁽⁵¹⁾ I 2021 havde Danmark 14,9 % beskyttede landområder (Natura 2000 og nationalt udpegede områder) i forhold til EU-gennemsnittet på 26,4 % (Det Europæiske Miljøagentur, 2023, [Natura 2000-barometer](#)).

⁽⁵²⁾ Revision af gennemførelsen af miljøreglerne 2022 — [landerapport for Danmark](#), s. 18.

⁽⁵³⁾ Europa-Kommissionen, 2021, Grøn beskatning og andre økonomiske instrumenter — Indlejring af miljøomkostninger for at få forureneren til at betale, [Sikring af, at forurenerne betaler](#).

⁽⁵⁴⁾ Tal for fossile brændstoffer i 2021 EUR fra rapporten om status over energiunionen fra 2022. Indledende vurdering af miljøskadelige subsidier foretaget af Kommissionen i [værktøjskassen fra 2022 til reform af miljøskadelige subsidier i Europa](#) ved hjælp af OECD's definitioner og baseret på følgende datasæt: OECD's overvågning og evaluering af landbrugspolitikken, OECD's database over politiske instrumenter for miljøet (PINE), OECD's statistiske

en tredjedel af de årlige nyregistreringer ⁽⁵⁵⁾. En reform i 2021 medførte en miljøafgift baseret på køretøjers CO₂-emissioner. En kortlægning af alle miljøskadelige subsidier i Danmark vil være med til at prioritere kandidaterne til reformer.

database for støtte til fossile brændstoffer, Skøn over energisubsidier fra IMF på landeniveau. [Bilag 4](#) til værktøjskassen indeholder detaljerede eksempler på tilskud til reformkandidaterne.

⁽⁵⁵⁾ Europa-Kommissionen, 2022, 2023, [Kortlægningsmål inden for miljøbeskatning og budgetreform: Miljøskadelige subsidier](#).

Tabel A6.1: **Indikatorer til sporing af fremskridt med den europæiske grønne pagt ud fra et makroøkonomisk perspektiv**

									"Fit for 55"		
									2030 mål/værdi	Afstand WEM	Afstand WAM
		2005	2017	2018	2019	2020	2021				
Fremskridt i forhold til de politiske mål	Reduktion af drivhusgasemissioner i sektorer med indsatsdeling ⁽¹⁾	Mt CO ₂ eq, %; pp	40,08	-18%	-17%	-20%	-23%	-	-50%	-13	-13
	Nettooptag af kulstof fra LULUCF ⁽²⁾	kt CO ₂ eq	5.144	1.880	3.785	2.953	3.102	2.420	5338	n/a	n/a
								Nationalt bidrag til EU-målet for 2030			
	Andel af energi fra vedvarende energikilder i det endelige bruttoenergiforbrug ⁽³⁾	%	16%	34%	35%	37%	32%	35%	55%		
	Energieffektivitet: primærenergiforbrug ⁽³⁾	Mtoe	19,4	17,4	17,4	16,8	15,3	16,2	42,7		
		Energieffektivitet: endeligt energiforbrug ⁽³⁾	Mtoe	15,5	14,6	14,6	14,3	13,1	35,2		
		Danmark						EU			
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2019	2020	2021	
Skatte- og finansielle indikatorer	Miljøskatter (% af BNP)	% af BNP	3,9	3,7	3,6	3,3	3,2	2,9	2,4	2,2	2,2
	Miljøskatter (% af den samlede beskatning) ⁽⁴⁾	% af beskatning	8,6	8,0	8,2	7,0	6,8	6,0	5,9	5,6	5,5
	Offentlige udgifter til miljøbeskyttelse	% af sml. udgifter	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,7	1,7	1,6	1,6
	Investeringer i miljøbeskyttelse ⁽⁵⁾	% af BNP	-	-	-	-	-	-	0,4	0,4	0,4
	Tilskud til fossile brændstoffer ⁽⁶⁾	2021 mia. EUR	0,6	0,6	0,5	0,5	0,4	-	53,0	50,0	-
	Klimabeskyttelseskøft ⁽⁷⁾	score 1-4					0,0	1,0			1,5
Klima	Nettodrivhusgasemissioner	1990 = 100	72,0	71,0	70,0	65,0	58,0	58,0	76,0	69,0	72,0
	Økonomiens drivhusgasemissionsintensitet	kg/EUR'10	0,33	0,32	0,32	0,29	0,29	-	0,31	0,30	-
	Økonomiens energiintensitet	kgoe/EUR'10	0,07	0,06	0,06	0,06	0,06	-	0,11	0,11	-
Energi	Endeligt energiforbrug	2015=100	102,5	103,0	103,0	101,1	92,5	97,5	102,9	94,6	101,1
	Endeligt energiforbrug i boligsektoren	2015=100	103,2	101,3	100,2	98,9	96,5	101,7	101,3	101,3	106,8
	Endeligt energiforbrug i bygningssektoren	2015=100	102,7	105,0	103,6	100,6	95,1	105,8	100,1	94,3	100,7
Forurening	Smog-prækursor-emissionsintensitet (i forhold til BNP) ⁽⁸⁾	ton/EUR'10	4,8	4,9	5,2	5,1	3,6	-	0,9	0,9	-
	Antal tabte leveår på grund af luftforurening med PM _{2,5}	pr. 100 000 indb.	324,4	257,7	404,9	322,8	193,2	-	581,6	544,5	-
	Tabte leveår som følge af luftforurening med NO ₂	pr. 100 000 indb.	44,2	32,5	35,5	22,8	7,3	-	309,6	218,8	-
	Nitrater i grundvand	mg NO ₃ /liter	-	-	-	-	-	-	21,0	20,8	-
Biodiversitet	Beskyttede arealer	% af total	14,8	16,3	-	14,8	14,8	14,9	26,2	26,4	26,4
	Beskyttede havområder	% af total	18,2	-	-	18,7	-	18,7	10,7	-	12,1
	Økologisk landbrug	% af samlet udnyttet landbrugsareal	7,8	8,6	9,8	11,1	11,5	11,6	8,5	9,1	-
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2020	2021	2022	
Mobilitet	Andel af emissionsfrie køretøjer ⁽⁹⁾	% af nyregistreringer	0,3	0,7	2,5	7,2	7,6	18,2	5,4	8,9	10,7
	Antal AC/DC-ladestationer (AFIR-kategorisering)		-	-	-	3653	6029	11739	188626	330028	432518
	Andel af elektrificerede jernbaner	%	25,4	26,1	32,3	-	n/a	34,1	56,6	n/a	56,6
	Timer med trængsel pr. pendlende bilist pr. år		24,6	25,2	25,8	25,7	n/a	n/a	28,7	n/a	n/a

Kilder: (1) Historiske og forventede emissioner samt medlemsstaternes klimapolitiske mål og 2005-basisårets emissioner i henhold til beslutningen om indsatsfordeling (for 2020) måles i værdier for det globale opvarmningspotentiale (GWP) fra den 4. vurderingsrapport (AR4) fra Det Mellemstatslige Panel om Klimæændringer (IPCC). Medlemsstaternes klimapolitiske mål og 2005-basisårets emissioner i henhold til forordningen om indsatsfordeling (for 2030) er i GWP-værdierne fra den 5. vurderingsrapport (AR5). Ovenstående tabel viser emissionerne i basisåret 2005 i henhold til beslutningen om indsatsfordeling ved hjælp af AR4 GWP-værdier. Emissionerne for 2017-2021 udtrykkes i procentvis ændring i forhold til emissionerne i basisåret 2005 med AR4 GWP-værdier. Data for 2021 er foreløbige. Tabellen viser 2030-målet i forordning (EU) 2023/857, som bringer det i overensstemmelse med EU's mål på 55 % i procent i forhold til emissionerne i basisåret 2005 (AR5 GWP). Afstanden til målet er forskellen mellem medlemsstaternes 2030-mål (med AR5 GWP-værdier) og de forventede emissioner med eksisterende foranstaltninger (WEM) og med yderligere foranstaltninger (WAM) (med AR4 GWP-værdier) i procentvis ændring i forhold til emissionerne i basisåret 2005. På grund af forskellen i værdierne for det globale opvarmningspotentiale er afstanden til målet kun illustrativ. De omfattede foranstaltninger afspejler status pr. 2022.

(2) Nettooptag udtrykkes i negative tal, nettoemissioner i positive tal. De indberettede data stammer fra indberetningen af drivhusgasopgørelser for 2023. 2030-værdien for nettooptag af drivhusgasser som i forordning (EU) 2023/839 om ændring af forordning (EU) 2018/841 (LULUCF-forordningen) — bilag IIa, kiloton CO₂-ækvivalenter, baseret på 2020-indberetninger.

(3) Målene for vedvarende energi og energieffektivitet og nationale bidrag er i overensstemmelse med den metode, der er fastsat i forordning (EU) 2018/1999 (forvaltningsforordningen).

(4) Procentdel af de samlede indtægter fra skatter og socialsikringsbidrag (ekskl. imputerede bidrag til sociale ordninger). Indtægter fra EU's emissionshandelssystem indgår i miljøafgiftsindtægterne.

(5) Udgifter til faste bruttoinvesteringer til produktion af miljøbeskyttelsestjenester (bekæmpelse og forebyggelse af forurening) der dækker det offentlige, industrien og specialiserede virksomheder.

(6) Europa-Kommissionen, Undersøgelse om energisubsidier og andre statslige indgreb i Den Europæiske Union, 2022-udgaven.

(7) Klimabeskyttelseskøften henviser til andelen af ikke-forsikrede økonomiske tab forårsaget af klimarelaterede katastrofer. Denne indikator er baseret på modellering af den nuværende risiko for oversvømmelser, naturbrande og storme samt jordskælv og et skøn over den nuværende dækningsgrad for forsikringer. Indikatoren giver ikke oplysninger om fordelingen mellem de private/offentlige omkostninger ved klimarelaterede katastrofer. En score på 0 betyder ingen beskyttelsesforskel, mens en score på 4 svarer til en meget høj kløft (EIOPA, 2022).

(8) Svovloxider (SO₂-ækvivalenter), ammoniak, partikler < 10 µm, nitrogenoxider i den samlede økonomi (divideret med BNP).

(9) Batteridrevne elektriske køretøjer (BEV) og brændselscellekøretøjer (FCEV).

Før Rusland invaderede Ukraine, var Danmark ikke eksponeret for direkte gasimport fra Rusland, men blev eksponeret gennem eksport via Tyskland⁽⁵⁶⁾. Som reaktion på energikrisen blev der i slutningen af juni 2022 vedtaget en reformpakke for at fremskynde energiomstillingen med titlen "Danmark kan mere II". I dette bilag⁽⁵⁷⁾ beskrives de foranstaltninger, som Danmark har gennemført for at nå REPowerEU-målene, herunder gennemførelse af landets genopretnings- og resiliensplan, med henblik på at forbedre energisikkerheden og prisoverkommeligheden og samtidig fremskynde omstillingen til ren energi og bidrage til at styrke EU's konkurrenceevne i sektoren for ren energi⁽⁵⁸⁾.

Renoveringen af de eksisterende gasanlæg vil gøre Danmark selvforsynende og gøre landet til nettoeksportør. I 2021 producerede Danmark en stor del af sin naturgas på hjemmemarkedet (1,5 mia. kubikmeter (mia. m³) af den årlige efterspørgsel på 3 mia. m³), og naturgas udgjorde 22 % af energimikset, hvilket er under EU-gennemsnittet på 24 %. Ifølge Energistyrelsen forventes den danske gasproduktion at overstige forbruget fra 2024 til omkring 2042, og Danmark planlægger at blive nettoeksportør efter genåbningen af Tyra (se nedenfor).

Den 27. september 2022 blev den baltiske rørledning åbnet. Den udgør en vigtig rute for transport af gas fra Norge gennem Danmark til Polen og nabolandene. Den har været fuldt operationel siden den 30. november 2022 og vil gøre det muligt årligt at transportere op til 10 mia. m³ gas fra Norge til Polen og 3 mia. m³ gas fra Polen til Danmark. Genopstarten af Tyra — Danmarks største gasproduktionsfelt — forventes

at ske gradvist i vinteren 2023-2024. Der forventes også et væsentligt bidrag til Danmarks selvforsyning ved at øge produktionen af biomethan, som allerede dækker 34 % af det indenlandske gasforbrug.

Landets eksisterende og planlagte infrastruktur garanterer gas- og olieforsyningssikkerheden, men der findes om nødvendigt alternative kortsigtede muligheder. For at opfylde sine gaslagringsforpligtelser i henhold til EU-lovgivningen nåede landet op på 99,27 % den 1. november 2022 og afsluttede fyringssæsonen med en gaslagerudnyttelse på 72,4 % den 15. april 2023⁽⁵⁹⁾. Landet har⁽⁶⁰⁾ en samlet kapacitet på 1 mia. m³, hvilket svarer til ca. 40 % af det danske forbrug (2,89 mia. m³). Danmark har ingen fungerende terminal for flydende naturgas (LNG), selv om muligheden for at installere en midlertidig LNG-terminal er blevet drøftet på regeringsniveau. Der findes alternative kortsigtede muligheder for at øge olie- og gasproduktionen i Nordsøen. Dette omfatter åbning af Xana-gasfeltet i Nordsøen (5 år før gasproduktionen kan påbegyndes) eller Svane-gasfeltet. Begge løsningsmodeller indebærer imidlertid teknologiske og økonomiske udfordringer.

⁽⁵⁶⁾ Ørsteds kontrakt med Gazprom blev ensidigt indstillet den 31. maj 2022

⁽⁵⁷⁾ Den suppleres af bilag 6, da den europæiske grønne pagt fokuserer på omstillingen til ren energi, af bilag 8 om de foranstaltninger, der er truffet for at afbøde energifattigdom og beskytte de mest sårbare, af bilag 9, da omstillingen til en cirkulær økonomi vil frigøre betydelige energi- og ressourcebesparelser, yderligere styrkelse af energisikkerheden og prisoverkommeligheden, og af bilag 12 om industrien og det indre marked som supplement til den igangværende indsats under den europæiske grønne pagt og REPowerEU.

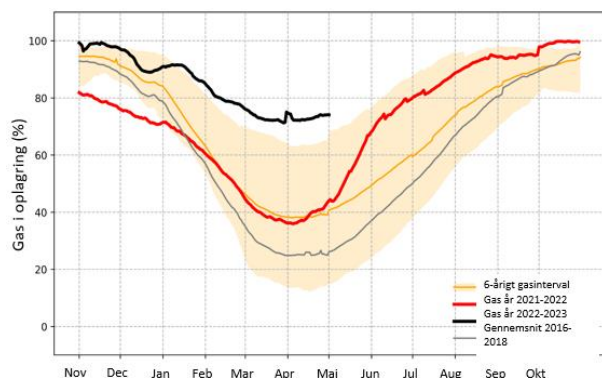
⁽⁵⁸⁾ I overensstemmelse med industriplanen for den grønne pagt COM(2023) 62 final og den foreslåede retsakt om energineutrale industrier (COM(2023) 161 final).

⁽⁵⁹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EU) 2017/1938 og (EF) nr. 715/2009 for så vidt angår gaslagring og gennemførelsesforordning (EU) 2022/2301 af 23. november 2022 om fastlæggelse af fyldningsforløbet med mellemliggende mål for 2023 for hver medlemsstat med underjordiske gaslagerfaciliteter, der er beliggende på dens område og direkte sammenkoblet med dens markedsområde.

⁽⁶⁰⁾ Danmark har et gaslager i Lille Torup og et andet i Stenlille, der drives af Gas Storage Denmark.

Figur A7.1: Niveauer for underjordiske gaslagre i Danmark

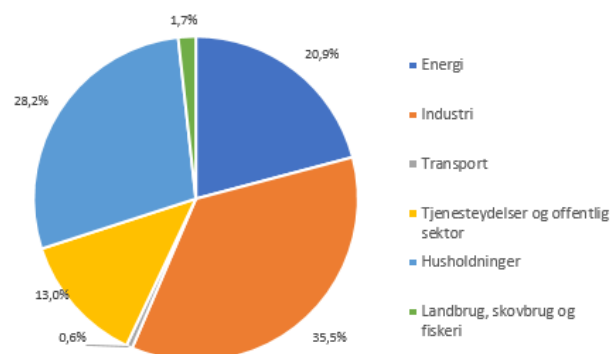

Kilde: JRC's beregning baseret på AGSI+ gennemsigthedsplatformen, 2022 (seneste ajourføring 2. maj 2023)

For at forbedre forsyningssikkerheden har Danmark gennemført foranstaltninger til begrænsning af efterspørgslen og forbedret sine energibesparelser. For at mindske risikoen for en begrænsning af den nationale gasforsyning og i tillæg til "Danmark kan mere II" har Danmark iværksat flere nødforanstaltninger. For at forbedre forsyningssikkerheden har landet også fokuseret på at øge energieffektiviteten. Ved at kombinere kortsigtede foranstaltninger med gennemførelsen af den nationale langsigtede renoveringsstrategi kan Danmark udnytte sit betydelige energieffektivitetspotentiale, da byggesektoren tegner sig for en betydelig andel — ca. 40 % — af det samlede endelige energiforbrug. Som led i disse bestræbelser tilskynder de danske myndigheder også aktivt til genvinding af spildvarme som et middel til at gøre industrien mere energieffektiv. I perioden august 2022 — marts 2023 blev der sparet 25 % af gasforbruget i Danmark sammenlignet med gennemsnittet for de foregående 5 år. Danmark gennemfører et relativt lavt antal kontroller af produkter omfattet af miljødesign og energimærkning. Dette giver anledning til bekymring med hensyn til lige konkurrencevilkår blandt erhvervsdrivende og usikkerhed med hensyn til overholdelsesniveauet for de pågældende produkter og dermed mistede energi- og CO₂-besparelser ⁽⁶¹⁾.

⁽⁶¹⁾ Det internetbaserede informations- og kommunikationssystem til paneuropæisk markedsovervågning.

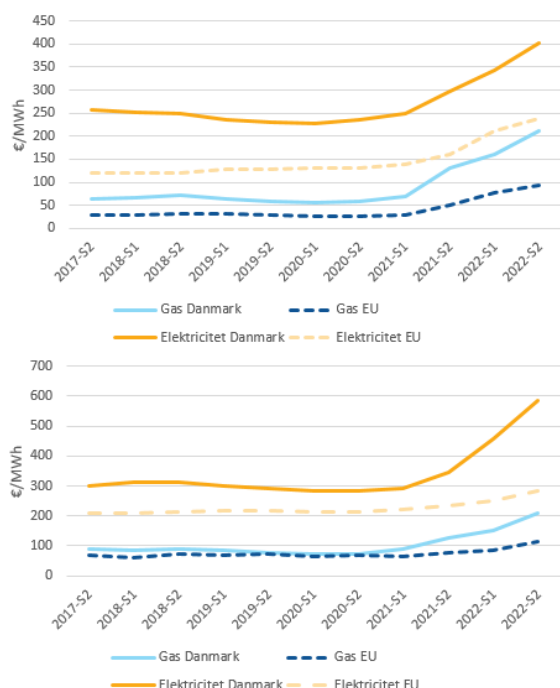
Figur A7.2: Andel af gasforbruget pr. sektor, 2021

Kilde: Eurostat

Det danske elsystem er allerede i høj grad centreret omkring vedvarende energi, og der er yderligere investeringer i fleksible løsninger på vej. Det danske elsystem er i høj grad baseret på vedvarende energi (bilag 6), hvilket gør det muligt for Danmark kun i begrænset omfang at anvende fossile brændstoffer. Landets elforsyningssikkerhed kan styrkes yderligere af det positive vækstforløb for biomethan, der tilføres direkte i nettet. Danmark har forpligtet sig til at udfase olie- og gasbaseret elektricitet og sigter mod 100 % vedvarende elproduktion inden 2030. Som led i disse bestræbelser flytter Danmark opmærksomheden mod sektorkobling og fleksibilitet på efterspørgselssiden, herunder ved at anvende nye teknologier og prioritere digitaliseringen af landets elsystem. Takket være de nationale foranstaltninger, landet har indført, er Danmark et knudepunkt for intelligente net. Yderligere investeringer i fleksibilitetsløsninger kan sætte landet i stand til fuldt ud at udnytte den omfattende udbredelse af vedvarende energi i elektricitetssystemet. Sikker elproduktion afhænger også af tilgængeligheden af vandkraftimport fra Norge og Sverige, som Danmark er tilsluttet via det synkrone net i Nordeuropa.

Figur A7.3: Danmarks detailenergipriser for industrien (øverst) og husholdningerne (nederst)

(1) For elektricitet er intervalforbruget DC for husholdninger og ID for industrien.

(2) For gas er intervalforbruget D2 for husholdninger og I4 for industrien.

Kilde: Eurostat

Med den kraftige stigning i gaspriserne i hele EU, der toppede sidste sommer, greb Danmark ind for at beskytte kunderne mod hidtil usete energiomkostninger.

I 2021 oplevede landet en kraftig stigning i engrospriserne på gas fra 19,67 EUR/kilowatttime (KWh) til 118,03 EUR/KWh, hvilket svarer til en stigning på 500 %. I løbet af 2022 lå priserne på ca. 80-90 EUR/KWh i januar, februar og maj ligesom i resten af EU og nåede gradvist op på rekordhøje priser, navnlig i august, hvor frygten for en kold vinter var stor. Selv om virkningen blev mindsket som følge af statslig indgriben, steg detailgaspriserne støt mellem 2021 og 2022, fra 31 EUR/KWh i januar 2021 til 74,06 EUR/KWh i oktober 2021, hvilket svarer til en vækst på 138 % på årsbasis. Da den danske gasforsyning anvendes både i industrien og i husholdningerne, udløste den kraftige stigning i gaspriserne i 2022 en hurtig statsstyret reaktion for at hjælpe kunderne med at klare de højere energipriser.

Vedvarende energi spiller en central rolle for energisikkerheden på nationalt plan i både gas- og elforsyningen. Dette gør Danmark til et

af de mest energiuafhængige lande i EU-27. Den ambitiøse reformpakke "Danmark kan mere II", der blev vedtaget i slutningen af juni 2022, vidner om hensigten om at fremskynde energiomstillingen som reaktion på den meget ændrede geopolitiske kontekst. Ud over de vidtrækkende ambitioner for vindkraft og grøn gasudnyttelse (bilag 6) sigter "Danmark kan mere" mod at forenkle udstedelsen af tilladelser ved at betegne vedvarende energiprojekter som værende af overordnet offentlig interesse⁽⁶²⁾, fremskynde udbud for havvindkraft, firedoble solenergi og landvindkraft inden 2030 og lette dialogen mellem regeringen og kommunerne. En sænkning af tærsklerne for investeringer i vedvarende energi har åbnet nye muligheder for både private og offentlige investorer og gjort det muligt for Danmark at opfylde sit tilsagn om at bidrage til opbygningen af regional offshorekapacitet for vind- og brintkraft, et tilsagn, der blev givet i forbindelse med Esbjerg-erklæringen om havvind, Marienborgerklæringen og den fælles erklæring fra Dublin om energisamarbejdet i Nordsøen i 2022. På denne baggrund står Energistyrelsen i spidsen for opførelsen af to energioer — en kunstig i Nordsøen og en ud for Bornholms kyst i Østersøen — med det formål i første omgang at udvide forsyningen af vedvarende energi til danske og udenlandske elsystemer med mindst 6 GW og med et samlet langsigtet ekspansionspotentiale på 13 GW⁽⁶³⁾. Derudover er Danmarks mål at opbygge en elektrolysekapacitet på 4-6 GW inden 2030.

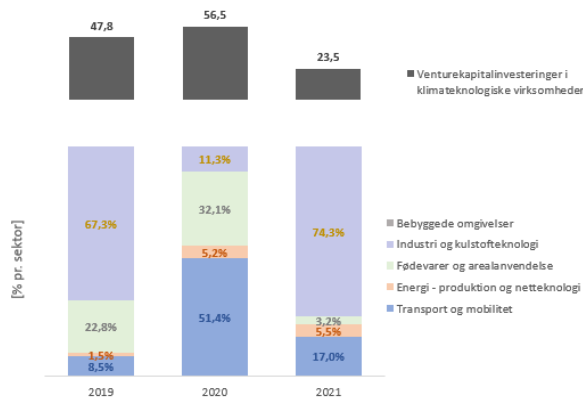
Danmark har ambitioner om fortsat at omdanne sit energisystem for at opnå klimaneutralitet senest i 2045 (og 70 % reduktion af drivhusgasemissionerne senest i 2030). Overgangen til ren energi er mineralintensiv og kræver, at Danmark sikrer sig råstoffer for at optrappe sine bestræbelser på at udbrede vedvarende energi, holde fodfæstet i forskning i ren teknologi og bevare industriens konkurrenceevne. Forkæmperen for grøn innovation klarer sig stærkt, både hvad angår det absolutte antal patenter og andelen af grønne patenter i den samlede innovationsportefølje. Antallet af patenter pr. million indbyggere i Danmark er steget med 73 % mellem 2014 og

⁽⁶²⁾ Rådets forordning (EU) 2022/2577 af 22. december 2022 om fastlæggelse af en ramme for fremskyndelse af udbredelsen af vedvarende energi (EUT L 335 af 29.12.2022, s. 36).

⁽⁶³⁾ Energistyrelsen, webside om Danmarks energioer.

2019. Danmark planlægger at blive et knudepunkt for CO₂-opsamling og -lagring med potentiale til at lagre op til 22 mia. ton CO₂. Danmark planlægger at blive et europæisk knudepunkt for CO₂-opsamling og -lagring og har fra begyndelsen af 2023 tildelt de første udforskningstilladelser til projekter i Nordsøen. Sikring af forsynings sikkerheden for kritiske råstoffer er også afgørende for at skabe et gunstigt investeringsmiljø for at tiltrække yderligere venturekapitalinvesteringer i nystartede virksomheder inden for klimateknologi, især efter afmatningen mellem 2019 og 2021 i investeringer i ren industri og kulstofteknologiske løsninger.

Figur A7.4: **Venturekapitalinvesteringer i nystartede klimateknologivirksomheder og opskalering — Danmark**

(1) Venturekapitalinvesteringer omfatter venturekapitalaftaler (alle faser) og private equity-vækst-/ekspansionsaftaler (for virksomheder, der tidligere har været en del af et venturekapitalinvesteringsselskabs portefølje).

Kilde: JRC's udarbejdelse på grundlag af PitchBook-data (06/2022)

Danmark, som er førende på verdensplan inden for produktion af vindbaseret elektricitet, sigter mod fortsat at gå forrest i udviklingen af rene, nye energiteknologier.

Generelt har landet et traditionelt stærkt produktionsgrundlag for lavemissionsteknologier og -komponenter, navnlig i vindenergisektoren, hvor det fortsat er førende på verdensplan med hensyn til at integrere vindkraft i elnettet. Selv om landet ikke har nogen indenlandske producenter af store solfangere, er det den førende aktør på markedet for solfjernvarme på stor skala i EU med hensyn til den samlede installerede kapacitet og systemstørrelse. Gunstige politiske og markeds mæssige forhold har ført til en kraftig stigning i salget af varmepumper, en tendens, der sandsynligvis vil fortsætte med gennemførelsen af

REPowerEU-planen. I 2019 var over 40 % af de danske arbejdspladser inden for vedvarende energi inden for fremstillingsvirksomhed, og eksportsalget var en vigtig kilde til vindenergi. I den stærke fremstillingssektor var der betydelig mangel på arbejdskraft i 2021-2022: Mere end 60 % af virksomhederne rapporterede, at manglen på arbejdskraft var på sit højeste i tredje kvartal 2021. Manglen syntes dog at være aftaget fra fjerde kvartal 2022, hvor den faldt til under EU-gennemsnittet. Mens onlinejobannoncer inden for den relevante sektor for anvendelse af ren energi er steget kraftigt på EU-plan mellem fjerde kvartal 2021 og fjerde kvartal 2022 (49 %), er de i Danmark mere end fordoblet (112 %).

Tabel A7.1: Centrale energiindikatorer

		DENMARK				EU				
		2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021	
ENERGY DEPENDENCE	Import Dependency [%]	23%	39%	45%	33%	58%	61%	57%	56%	
	of Solid fossil fuels	102%	154%	75%	13%	44%	44%	36%	37%	
	of Oil and petroleum products	18%	45%	55%	31%	95%	97%	97%	92%	
	of Natural Gas	-38%	-7%	37%	28%	83%	90%	84%	83%	
	Dependency from Russian Fossil Fuels [%]									
	of Hard Coal	68%	88%	97%	90%	40%	44%	49%	47%	
	of Crude Oil	7%	6%	12%	16%	30%	27%	26%	25%	
	of Natural Gas	0%	0%	0%	0%	40%	40%	38%	41%	
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
ELECTRICITY	Gross Electricity Production (GWh)	28941	30538	31023	30370	29517	28729	33049	-	
	Combustible Fuels	14185	16994	15473	15500	12387	11201	15669	-	
	Nuclear	0	0	0	0	0	0	0	-	
	Hydro	18	19	18	15	17	17	16	-	
	Wind	14133	12782	14780	13902	16150	16330	16054	-	
	Solar	604	744	751	953	963	1181	1309	-	
	Geothermal	0	0	0	0	0	0	0	-	
	Other Sources	0	0	0	0	0	0	0	-	
	Net Imports of Electricity (GWh)	5912	5057	4563	5224	5811	6883	4869	-	
	As a % of electricity available for final consumption	18.6%	15.8%	14.1%	16.4%	18.1%	21.8%	14.5%	-	
Electricity Interconnection (%)				50.6%	49.7%	49.0%	51.0%	45.8%	42.7%	
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
DIVERSIFICATION OF GAS SUPPLIES	Gas Consumption (in bcm)	3.2	3.2	3.1	3.0	2.8	2.8	3.0	2.7	
	Gas Imports - by type (in bcm)	0.7	0.7	0.5	0.4	1.1	2.7	2.5	n.a.	
	Gas imports - pipeline	0.7	0.7	0.5	0.4	1.1	2.7	2.5	n.a.	
	Gas imports - LNG	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	n.a.	
	Gas Imports - by main source supplier (in bcm) (1)									
	Germany	0.1	0.2	0.1	0.1	1.0	2.7	2.5	n.a.	
	Not specified	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	n.a.	
	Norway	0.5	0.5	0.4	0.3	0.1	0.0	0.0	n.a.	
			2019	2020	2021	2022				
DIVERSIFICATION OF GAS SUPPLIES	LNG Terminals									
	Number of LNG Terminals (2)	0	0	0	0					
	LNG Storage capacity (m3 LNG)	0	0	0	0					
	Underground Storage									
	Number of storage facilities	2	2	2	2					
Operational Storage Capacity (bcm)		1.1	1.1	0.9	1					
		2019	2020	2021	2022					
CLEAN ENERGY	VC investments in climate tech start-ups and scale-ups (EUR Mln) (3)	47.8	56.5	23.5	n.a.					
	as a % of total VC investments in Denmark	6.9%	6.5%	1.1%	n.a.					
	Research & Innovation spending in Energy Union R&i priorities (2)									
	Public R&I (EUR mln)	94.2	111.0	169.2	n.a.					
	Public R&I (% GDP)	0.031%	0.036%	0.050%	n.a.					
	Private R&I (EUR mln)	1268.7	n.a.	n.a.	n.a.					
	Private R&I (% GDP)	0.41%	n.a.	n.a.	n.a.					

(1) Rangordningen af de vigtigste antagelser er baseret på de senest tilgængelige tal (for 2021).

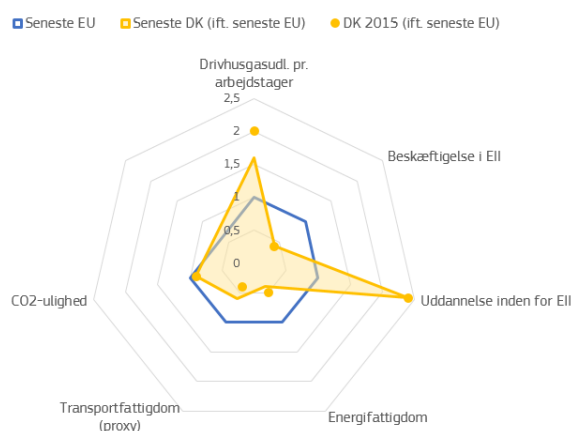
(2) FSRU inkluderet.

(3) Venturekapitalinvesteringer omfatter venturekapitalaftaler (alle faser) og private equity-vækst-/ekspansionsaftaler (for virksomheder, der tidligere har været en del af et venturekapitalinvesteringsselskabs portefølje).

Kilde: Eurostat, Gas Infrastructure Europe (Storage and LNG Transparency Platform), JRC SETIS (2022), JRC's udarbejdelse baseret på PitchBook-data (06/2022).

Dette bilag overvåger Danmarks fremskridt med at sikre en retfærdig omstilling til klimaneutralitet og miljømæssig bæredygtighed, navnlig for arbejdstagere og husholdninger i sårbare situationer. Antallet af arbejdspladser i den grønne økonomi er stigende, da Danmark sigter mod at opnå en reduktion af drivhusgasemissionerne på 70 % inden 2030. For at sikre en retfærdig grøn omstilling i overensstemmelse med Rådets henstilling og opnå en vellykket gennemførelse af REPowerEU er arbejdsstyrkens deltagelse i opkvalificering og omskoling af afgørende betydning og er forholdsvis høj i Danmark, selv om den har været faldende i de seneste år. I henhold til landets genopretnings- og resiliensplan vil en grøn skattereform fremskynde dekarboniseringen af økonomien og er et af planens skelsættende initiativer. Fondene under samhørighedspolitikken bidrager yderligere til at skabe nye job, navnlig har Den Europæiske Socialfond Plus (ESF+) og Fonden for Retfærdig Omstilling (FRO) særligt fokus på færdigheder med henblik på den grønne omstilling og den cirkulære økonomi.

Figur A8.1: Udfordringer i forbindelse med en retfærdig omstilling i Danmark

Kilde: Eurostat, EMPL-JRC GD-AMEDI/AMEDI+-projekter og World Inequality Database (jf. tabel A8.1).

Beskæftigelsen i de danske sektorer, der er mest berørt af den grønne omstilling, er fortsat stabil, og den grønne økonomi vokser. Drivhusgasudledningsintensiteten for den danske arbejdsstyrke faldt fra 27,5 til 21,5 ton pr. arbejdstager mellem 2015 og 2021, men ligger stadig et godt stykke over EU-gennemsnittet på 13,7 ton (jf. figur A8.1 og tabel A8.1). Beskæftigelsen i Danmarks energiintensive industrier udgjorde en stabil andel på 1,3 % af den samlede beskæftigelse i 2021 (i 2020: 1,2 % mod

3,0 % i EU). Beskæftigelsen inden for råstofudvinding har ikke ændret sig siden 2015 (ca. 4 000 arbejdstagere), mens kul- og brunkulsudvindingen er faldet i Danmark. De samlede arbejdspladser i sektoren for miljøvenlige varer og tjenesteydelser steg med 8,3 % (til 79 340) i perioden 2015-20 (EU: + 8,3 %) og nåede op på 2,7 % af den samlede beskæftigelse, hvilket er lidt over EU-gennemsnittet (2,2 %). Andelen af ledige stillinger steg i bygge- og anlægssektoren og lå på 3,2 % (2022) mod 4,0 % i EU ⁽⁶⁴⁾. Byggestyrelsen anslår imidlertid, at 6 000 arbejdspladser i bygge- og anlægssektoren stadig ikke er besat, selv om mange virksomheder har ændret strategi i retning af den grønne omstilling. ⁽⁶⁵⁾

Opkvalificering og omskoling i sektorer i tilbagegang og omstilling er høj, men falder betydeligt. Færdigheder er afgørende for at skabe nye job i den grønne økonomi, lette omstillinger på arbejdsmarkedet og bevare arbejdspladser i sektorer i omstilling. I energiintensive industrier er arbejdstagernes deltagelse i uddannelse steget en smule fra 24,6 % i 2015 til 25,0 % i 2022. Det ligger et godt stykke over EU-gennemsnittet (10,4 %). I Danmark mener 32 % af borgerne, at de ikke har de nødvendige færdigheder til at bidrage til den grønne omstilling (EU: 38 %) ⁽⁶⁶⁾. Investeringer under ESF+ finansierer sammen med nationale investeringer foranstaltninger såsom foranstaltninger rettet mod opkvalificering og omskoling og livslang læring. Virksomhedernes efterspørgsel efter kvalificeret arbejdskraft vil blive opfyldt både ved at øge arbejdsstyrkens formelle uddannelsesniveau (erhvervsuddannelse og videregående uddannelse) og gennem målrettet opkvalificering og omskoling af arbejdsløse og beskæftigede. Den grønne skattereform i 2022 afsatte 100 mio. kr. årligt i 2025 og 2026 til uddannelse og opkvalificering til støtte for og sikring af den grønne omstilling. Omkring 15 000 mennesker forventes at forbedre deres kvalifikationer i forbindelse med den grønne omstilling gennem støtte fra ESF+. Desuden støtter Fonden for Retfærdig Omstilling (FRO) også uddannelse og opkvalificering og omskoling af

⁽⁶⁴⁾ Eurostat (JVS_A_RATE_R2)

⁽⁶⁵⁾ [Virksomheder i fuld gang med grøn omstilling mangler 10.000 medarbejdere — DI \(danskindustri.dk\)](#).

⁽⁶⁶⁾ Sænummer af Eurobarometer 527. Fairness perceptions of the green transition (maj — juni 2022).

Tabel A8.1: **Nøgleindikatorer for en retfærdig omstilling i Danmark**

Indicator code	Indikator	Beskrivelse	DK 2015	Senest DK	Seneste EU	Empty
GHG_Worker	Drivhusgasudl. pr. arbejdstager	Drivhusgasudledninger pr. arbejdstager, målt i ton CO ₂ -ækvivalenter	27,5	21.5 (2021)	13.7 (2021)	
Empl_EII	Beskæftigelse i EII	Beskæftigelse i energiintensive industrier, herunder råstofudvinding (NACE B), kemikalier (C20), mineraler (C23), metaller (C24), bilindustrien (C29), målt i %	1,3	1.3 (2020)	3 (2020)	
Edu_Training	Uddannelse inden for EII	Voksendeltagelse i uddannelse og læring (mindst 4 ugers forløb) inden for energiintensive industrier, målt i %	24,6	25 (2022)	10.4 (2022)	
EPOV	Energifattigdom	Andel af den samlede befolkning, der lever i husstande, som ikke er i stand til at holde deres hjem tilstrækkelig varmt, målt i %	3,6	2.8 (2021)	6.9 (2021)	
TPOV	Transportfattigdom (proxy)	Anslået andel af AROP-befolkningen, hvis budgetandele for private transportbrændstoffer udgør mere end 6 %	16,5	22.5 (2023)	37.1 (2023)	
Carbon_Inequality	CO ₂ -ulighed	Gennemsnitlige udledninger pr. indbygger blandt de 10 % største udledere ift. de 50 % laveste	4,6	4.7 (2020)	5 (2020)	

Kilde: Eurostat (env_ac_ainah_r2, nama_10_a64_e, ilc_mdcs01), EU's arbejdsstyrkeundersøgelse (brud i tidsserier i 2021), EMPL-JRC GD-AMEDI/AMEDI+-projekter og World Inequality Database (WID).

arbejdstagere i de regioner, der er mest berørt af omstillingerne.

I de seneste år, før energipriserne steg, er indikatorerne for energifattigdom steget en smule. Den andel af befolkningen, der ikke er i stand til at holde deres hjem tilstrækkeligt varme, faldt fra 3,6 % i 2015 til 2,8 % i 2021 (under EU-gennemsnittet på 6,9 % i 2021) ⁽⁶⁷⁾. Navnlig blev 8,9 % af befolkningen i risiko for fattigdom (AROP) berørt i 2021 (EU: 16,4 %) og 2,4 % af de nedre mellemindkomsthusstande (i deciler 4-5) (EU: 8,2 %). Før energiprisstigningerne havde skønsmæssigt 28,4 % af den samlede befolkning og 52,8 % af den (udgiftsbaserede) AROP-befolkning andele af boligudgifter til elektricitet, gas og andre brændstoffer ⁽⁶⁸⁾ på over 10 % af deres husholdningsbudget (over det anslåede EU-gennemsnit på henholdsvis 26,9 % og 48,2 %).

De stigende energipriser i 2021-2023 har haft en negativ indvirkning på husholdningernes budgetter, navnlig for lavindkomstgrupper. Som følge af ændringer i energipriserne i perioden august 2021 til januar 2023 i forhold til de foregående 18 måneder (jf. bilag 7) ville andelen af personer, der bor i husholdninger, og som bruger mere end 10 % af deres budget på energi, i mangel af politisk støtte og adfærdsmæssige reaktioner være steget med 17,5 procentpoint for hele befolkningen og med 26,0 procentpoint blandt AROP-befolkningen (udgiftsbaseret), hvilket er mere end stigningen på

EU-plan (henholdsvis 16,4 procentpoint og 19,1 procentpoint) ⁽⁶⁹⁾.

Andelen af udgifter i lav- og mellemindkomstgrupper vil stige mest, hvilket er mest udtalt for elektricitet, som det fremgår af figur A8.2. Blandt AROP-befolkningen (udgiftsbaseret) var andelen af personer, der bor i husstande med budgetandele for private transportbrændstoffer ⁽⁷⁰⁾ på over 6 %, på 25,8 % i januar 2023 (mod 37,9 % i EU), men den ville være steget mere end EU-gennemsnittet (6,5 procentpoint mod 4,8 procentpoint) som følge af stigningen i brændstofpriserne til transport. Danmarks genopretnings- og resiliensplan tildelte 923 mio. EUR til grønne foranstaltninger ved at forbedre energieffektiviteten i private og offentlige bygninger gennem renovering og ved at støtte energieffektivitet i små og mellemstore virksomheder.

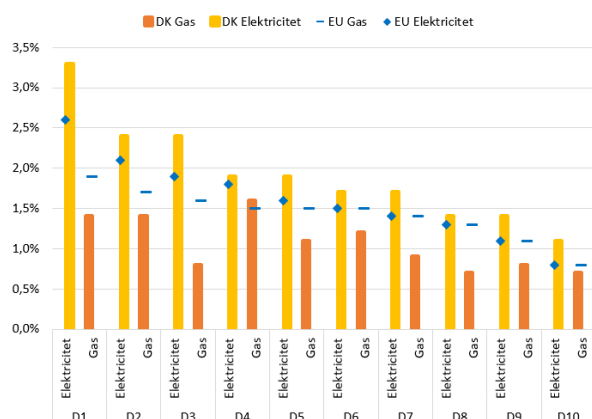
⁽⁶⁷⁾ Energifattigdom er et flerdimensionelt begreb. Den anvendte indikator fokuserer på et resultat af energifattigdom. Der findes yderligere indikatorer på [rådgivningsplatformen for energifattigdom](#).

⁽⁶⁸⁾ Produkter defineret i henhold til den europæiske klassifikation af individuelt forbrug efter formål (ECOICOP):P045.

⁽⁶⁹⁾ [EMPL-JRC GD-AMEDI/AMEDI+](#), se nærmere herom i det tilhørende tekniske notat.

⁽⁷⁰⁾ CPO722, se fodnote 21.

Figur A8.2: **Fordelmæssige virkninger af energipriserne som følge af stigende energjudgifter (2021-2023)**

Gennemsnitlig ændring i energjudgifterne i procent (%) af de samlede udgifter pr. indkomstdecil (D) som følge af observerede prisændringer (august 2021 — januar 2023 i forhold til de 18 måneder før), ekskl. politisk støtte og adfærdsmæssige reaktioner.

Kilde: EMPL-JRC GD-AMEDI/AMEDI+-projekter baseret på husstandsbudgetundersøgelsen for 2015 og Eurostats inflationsdata for CP0451 og CP0452.

Adgangen til offentlig transport er præget af en kløft mellem by og land. Borgerne opfatter offentlig transport som relativt tilgængelig (54 % mod 55 % i EU) og af god kvalitet (60 %, det samme som EU-gennemsnittet), selv om den er lidt dyrere end EU-gennemsnittet (49 % mod 54 %). Med hensyn til disse opfattelser klarer landdistrikterne i Danmark sig dårligere end byområder og ligger under EU-gennemsnittet for landdistrikter⁽⁷¹⁾. Det gennemsnitlige CO₂-fodafttryk for de øverste 10 % af udlederne i Danmark er ca. 4,7 gange højere end for de nederste 50 % (se figur A8.1), dvs. lidt mindre udtalt end EU-gennemsnittet (5,0 gange).

⁽⁷¹⁾ 35 % mod 46 % i EU for tilgængelighed, 35 % mod 48 % i EU for prisoverkommelighed, 44 % mod 56 % i EU for kvalitet. Sænummer af Eurobarometer 527.

Omstillingen til en cirkulær økonomi er afgørende for at opfylde EU's klima- og miljømål og giver store socioøkonomiske fordele. Den fremmer jobvækst, innovation og konkurrenceevne og fremmer modstandsdygtighed og ressourcesikkerhed. Omstillingen til cirkularitet i industrien, det bebyggede miljø og landbrugsfødevarer kan skabe betydelige miljøforbedringer (jf. bilag 6), da de rangerer blandt de mest ressourceintensive systemer.

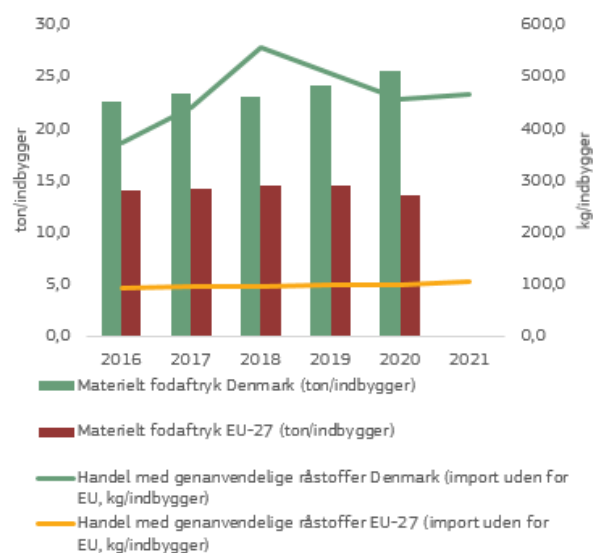
Danmarks omstilling til den cirkulære økonomi er utilstrækkelig og skal fremskyndes for at opfylde EU's mål for den cirkulære økonomi. EU's handlingsplan for den cirkulære økonomi fra 2020 har til formål at fordoble anvendelsen af cirkulære materialer inden 2030 i forhold til 2020. Danmarks cirkulære anvendelse af materialer faldt fra 8 % i 2016 til 7,8 % i 2021, hvilket i begge år lå under EU-gennemsnittet. Handlingsplanen for den cirkulære økonomi har også til formål at reducere EU's materialefodaftryk betydeligt. I 2020 var Danmarks materialefodaftryk på 25,6 ton/person, hvilket er et godt stykke over EU-gennemsnittet for 2020 på 13,7 ton/person, hvilket bekræfter den opadgående tendens siden 2016. Arbejdsmarkedets fordele ved den cirkulære omstilling realiseres ikke. Direkte cirkulære job er faldet siden 2016.

Danmark har vedtaget en national handlingsplan for den cirkulære økonomi frem til 2032 ⁽⁷²⁾, som allerede nævnt i landerapporten for 2021. Planen fokuserer på tre områder med betydelige miljø- og klimapåvirkninger: biomasse, byggeri og plast. Årsrapporten for 2022 om fremskridt ⁽⁷³⁾ viser, at ud af de 129 initiativer i planen er 27 afsluttet, 88 følger tidsplanen og 14 er forsinket.

Danmark havde milepæle i 2022 i sin genopretnings- og resiliensplan for missionskøreplaner for den cirkulære økonomi: plast- og tekstilaffald og for klima- og miljøvenligt landbrug og fødevarerproduktion, og

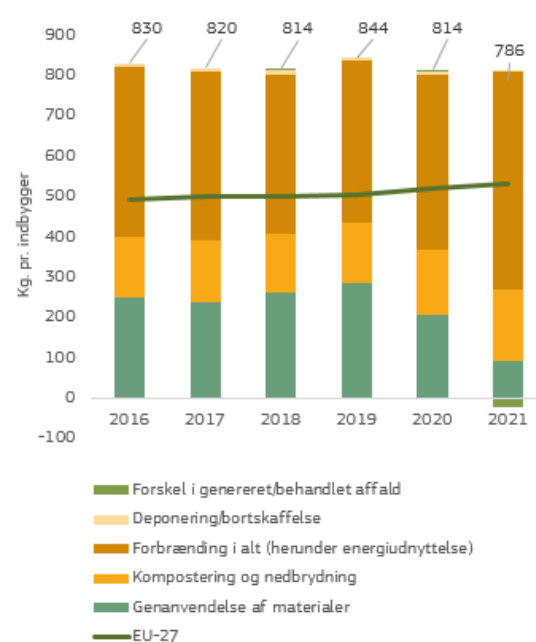
har i 2023 fået støtte til et teknisk støtteinstrument for industrielle økosystemer.

Figur A9.1: **Udvikling i materialeanvendelsen**

Kilde: Eurostat

Figur A9.2: **Behandling af kommunalt affald**

Kilde: Eurostat

Danmark har gjort en indsats for at forbedre sine genanvendelsesresultater, men dette afspejles endnu ikke i dataene. Som led i gennemførelsen af handlingsplanen for den cirkulære økonomi blev der i 2022 indført love om: i) en [ramme for behandling af erhvervsaffald](#) og ii)

⁽⁷²⁾ Miljøministeriet, 2021, [Handlingsplan for cirkulær økonomi — National plan for forebyggelse og håndtering af affald 2020-2032](#).

⁽⁷³⁾ Miljøministeriet, juni 2022.

[nye krav til sortering og indsamling af husholdningsaffald og erhvervsaffald](#) i 10 affaldsfraktioner. Danmark har dog stadig den højeste mængde kommunalt affald pr. indbygger i EU med 786 kg/år/person i 2021 (EU-gennemsnit 530 kg/år/person i 2021). Desuden er der ikke noget nationalt mål for den samlede affaldsreduktion. Danmark skal også gøre en betydelig indsats for at opfylde EU's 2025-genanvendelsesmål for kommunalt affald og emballageaffald. Tallet faldt til under EU-gennemsnittet på 48,5 % i 2021. Danmark er også afhængig af affaldsforbrænding, idet over 53 % af landets kommunale affald blev forbrændt i 2020 sammenlignet med EU-gennemsnittet på ca. 26 % (gennemsnit i 2019). Disse tendenser viser, at Danmark er udfordret med hensyn til at opfylde sit eget fastsatte mål om en reduktion af forbrændingskapaciteten på 30 % i 2030 i forhold til 2020. Som led i klimaplanen foreslog den danske regering i 2023 en lov, der indebærer større konkurrence i den danske affaldsforbrændingssektor. Loven forventes fremlagt i Folketinget i andet kvartal 2023. Det anslås, at loven, hvis den indføres, vil reducere den nationale affaldsforbrænding med 0,6 mio. ton i 2030.

Industrisystemet i Danmark er forholdsvis statisk. Økonomien, navnlig industrien, er mindre effektiv med hensyn til at anvende materialer end EU-gennemsnittet, med en ressourceproduktivitet på 1,7 KKS pr. kg i 2021 mod 2,3 for EU (se også bilag 5). Der er således en forspildt mulighed for at fremme reparation, genbrug og anvendelse af sekundære råstoffer. Danmarks forbrugsfodafttryk og afhængighed af materialeinput ligger et godt stykke over EU-gennemsnittet, hvilket kan true landets konkurrencemæssige bæredygtighed. Med hensyn til SMV'ers miljømæssige bæredygtighed klarer Danmark sig dårligere end EU-gennemsnittet. Den obligatoriske anvendelse af miljømærker og indførelsen af de samlede omkostninger ved ejerskab (TCO) i forbindelse med offentlige indkøb ventes iværksat i 2023. Danmark er frontløber inden for grønne offentlige indkøb (med en 2020-strategi).

Bebyggede omgivelser giver mulighed for at øge ressourceeffektiviteten.

Nyttiggørelsesprocenten for bygge- og nedrivningsaffald er steget siden 2016 og ligger over EU-gennemsnittet (97 % mod 89 %). Danmark har regler om selektiv nedrivning og har indført grænser for indlejrede drivhusgasser i bygninger på 12 kg CO₂-ækvivalenter/m²/år fra

Tabel A9.1: **Overordnede og systemiske indikatorer for cirkularitet**

AREA	2016	2017	2018	2019	2020	2021	EU-27	Seneste år EU-27
Overordnet status for den cirkulære økonomi								
Materielt fodaftryk (tons/indbygger)	22,7	23,4	23,0	24,2	25,6	-	13,7	2020
Årlig vækst i antallet af beskæftigede inden for den cirkulære økonomi (%) ¹	-1,4	0,0	2,2	-2,9	-	-	2,9	2019
Vandudnyttelsesindeks plus (WEI+) (%)	6,1	5,5	4,4	2,7	-	-	3,6	2019
Industri								
Ressourceproduktivitet (købekraftstandard (KKS) pr. kg)	1,5	1,6	1,6	1,6	1,7	1,7	2,3	2021
Udnyttelsesgraden for cirkulære materialer (%) ²	8,0	7,9	8,1	7,6	7,5	7,8	11,7	2021
Genanvendelsesprocent (% af kommunalt affald)	48,3	47,6	49,9	51,5	45,0	34,3	49,6	2021
Bebyggede omgivelser								
Genvindingsgrad for bygge- og nedrivningsaffald (%) ³	90,0	-	97,0	-	97,0	-	89,0	2020
Arealbefæstelsesindeks (basisår = 2006) ⁴	103,3	-	107,7	-	-	-	108,3	2018
Landbrug og fødevarer								
Madspild (kg pr. indbygger) ⁵	-	-	-	-	221,0	-	131,0	2020
Kompostering og nedbrydning (kg pr. indbygger)	153,0	154,0	143,0	152,0	158,0	178,0	100,0	2021

(1) Personer beskæftiget i den cirkulære økonomi sporer kun direkte job i udvalgte undersektorer under NACE-koderne E, C, G og S. (2) Udnyttelsesgraden for cirkulære materialer er en indikator for andelen af materialer, der er nyttiggjort og tilført økonomien igen, af den samlede materialeanvendelse, herunder kompostering og nedbrydning. (3) Nyttiggørelsesraten for bygge- og nedrivningsaffald omfatter affald, der er forberedt med henblik på genbrug, genanvendt eller gjort til genstand for materialenyttiggørelse, herunder ved opfyldning. (4) Arealbefæstelse: 2016-kolonnen henviser til 2015-data. (5) Madspild omfatter primær produktion, forarbejdning og fremstilling, detailhandel og distribution, restauranter og restaurationsvirksomhed samt husholdninger. N.B. Danmark meddelte Kommissionen den 19.1.2023, at den indberettede genanvendelsesprocent for 2021 ikke var korrekt, og at Danmark ville sende en ajourføring senere. **Kilder:** Eurostat, Det Europæiske Miljøagentur

2023 inden for rammerne af [den nationale strategi for bæredygtigt byggeri fra 2021](#) og anvender bygningsinformationsmodellering.

Landbrugsfødevarer systemet har endnu ikke fået udtænkt en løsning på problemet med madspild. Madspildet i Danmark lå i 2020 med 221 kg pr. person et godt stykke over EU-gennemsnittet. Reduktionsmålene for madspild skal stadig nås, og der skal indføres en ramme for bæredygtig mærkning af fødevarer. På den anden side er Danmarks kompostering og anaerobe nedbrydning pr. person bedre end EU-gennemsnittet.

Der er fortsat et finansieringshul i den cirkulære økonomi, herunder for affaldshåndtering, som kræver yderligere investeringer. Finansieringshullet blev anslået til 601 mio. EUR om året mellem 2014 og 2020. I denne periode blev investeringsbehovet anslået til mindst 1,2 mia. EUR om året, mens investeringsreferencescenarierne var på 572 mio. EUR om året (bilag 6).

Digital omstilling er afgørende for at sikre en modstandsdygtig og konkurrencedygtig økonomi. I overensstemmelse med politikprogrammet for det digitale årti og navnlig målene i programmet for digital omstilling senest i 2030 beskriver dette bilag Danmarks resultater med hensyn til digitale færdigheder, digital infrastruktur/konnektivitet og digitaliseringen af virksomheder og offentlige tjenester. Hvor det er relevant, henvises der i rapporten til de fremskridt, der er gjort med gennemførelsen af genopretnings- og resiliensplanen. Danmark afsætter 25 % af sit samlede budget for genopretnings- og resiliensplanen til det digitale område (0,4 mia. EUR) ⁽⁷⁴⁾.

Politikprogrammet for det digitale årti udstikker en kurs for Europas vellykkede digitale omstilling inden 2030. Programmet udgør en ramme for vurdering af EU's og medlemsstaternes digitale omstilling, navnlig via indekset for den digitale økonomi og det digitale samfund (DESI). Det giver også EU og dets medlemsstater mulighed for at samarbejde, herunder via flerlandeprojekter, for at fremskynde fremskridtene hen imod de digitale mål og generelle målsætninger for det digitale årti ⁽⁷⁵⁾. Mere generelt er flere aspekter af den digitale omstilling særlig relevante i den nuværende situation. I 2023 er det europæiske år for færdigheder, der opbygger de nødvendige færdigheder til fuldt ud at udnytte de muligheder, som den digitale omstilling giver, en prioritet. En befolkning med digitale færdigheder øger udviklingen og indførelsen af digitale teknologier og fører til produktivitetsgevinster ⁽⁷⁶⁾. Digitale teknologier, infrastruktur og værktøjer spiller alle en rolle i den grundlæggende omstilling, der er nødvendig for at tilpasse energisystemet til de aktuelle strukturelle udfordringer ⁽⁷⁷⁾.

Manglen på IKT-specialister er en vedvarende udfordring for Danmark med hensyn til digitale færdigheder. Landet scorer et godt stykke over EU-gennemsnittet for grundlæggende og bedre end grundlæggende digitale færdigheder, og andelen af IKT-specialister ligger kun lidt over EU-gennemsnittet, og danske virksomheder melder om vanskeligheder med at ansætte IKT-specialister ⁽⁷⁸⁾.

Danmark er fortsat førende inden for digital infrastruktur/konnektivitet og sikrer bred dækning med hurtigt bredbåndsinternet. Danmark scorer betydeligt over EU-gennemsnittet med hensyn til net med meget høj kapacitet (VHCN), fibernet til lokaliteter og 5G-dækning (generelt og på 3,4-3,8 GHz-båndet).

Danske virksomheder tager digitale teknologier til sig. 89 % af SMV'erne har som minimum et grundlæggende digitalt niveau, hvilket er 20 procentpoint højere end EU-gennemsnittet. Sammenlignet med EU-gennemsnittet bruger dobbelt så mange virksomheder big data og cloudteknologier. Danske virksomheder er fortsat førende i EU inden for anvendelse af kunstig intelligens.

Danmark er et af de førende lande i EU med hensyn til at sikre bred adgang til digitale offentlige tjenester. Landet scorer over EU-gennemsnittet for digitale offentlige tjenester for både borgere og virksomheder. Danmark har to eID-ordninger anmeldt i henhold til eIDAS-forordningen og scorer et godt stykke over EU-gennemsnittet for så vidt angår adgang til elektroniske patientjournaler.

⁽⁷⁴⁾ Den andel af de finansielle tildelinger, der bidrager til digitale mål, er beregnet ved hjælp af bilag VII til forordningen om genopretnings- og resiliensfaciliteten.

⁽⁷⁵⁾ Målene for det digitale årti som målt ved hjælp af DESI-indikatorer og supplerende datakilder integreres i det omfang, de er tilgængelige og/eller anses for særligt relevante i den medlemsstatsspecifikke kontekst.

⁽⁷⁶⁾ Se f.eks. OECD (2019): OECD Economic Outlook, Digitalisation and productivity: A story of complementarities, [OECD Economic Outlook, bind 2019, 1. udgave, i OECD iLibrary \(oecd-ilibrary.org\)](#).

⁽⁷⁷⁾ Behovet for og de mulige foranstaltninger til digitalisering af energisystemet er beskrevet i meddelelsen "Digitalisering af energisystemet — EU's handlingsplan" (COM(2022) 552).

⁽⁷⁸⁾ Eurostat : Eurostat — Den Europæiske Unions undersøgelse af IKT-anvendelse og e-handel i virksomheder.

Tabel A10.1: Centrale mål for det digitale årti, der overvåges ved hjælp af DESI-indikatorer

	Danmark			EU	Mål for det digitale årti inden 2030 (EU)
	DESI 2021	DESI 2022	DESI 2023	DESI 2023	
Digitale færdigheder					
Mindst grundlæggende digitale færdigheder	NA	69%	69%	54%	80%
% personer		2021	2021	2021	2030
IKT-specialister ⁽¹⁾	5,3%	5,6%	5,6%	4,5%	20 millioner
% personer i beskæftigelse i alderen 15-74 år	2020	2021	2021	2021	2030
Digital infrastruktur/konnektivitet					
Dækning med fast netværk med meget høj kapacitet ⁽²⁾	94%	95%	96%	73%	100%
% husstande	2020	2021	2022	2022	2030
Dækning med fiber til abonnenter (FTTP) ⁽²⁾	70%	74%	78%	56%	-
% husstande	2020	2021	2022	2022	2030
Samlet 5G-dækning	80%	98%	98%	81%	100%
% befolkede områder	2020	2021	2022	2022	2030
5G-dækning i frekvensbåndet 3,4-3,8 GHz	NA	NA	75%	41%	-
% befolkede områder			2022	2022	2030
Digitalisering af virksomheder					
SMV'er med mindst et grundlæggende digitalt niveau	NA	NA	89%	69%	90%
% SMV'er			2022	2022	2030
Big data ⁽³⁾	27%	27%	27%	14%	75%
% virksomheder	2020	2020	2020	2020	2030
Cloud ⁽³⁾	NA	62%	62%	34%	75%
% virksomheder		2021	2021	2021	2030
Kunstig intelligens ⁽³⁾	NA	24%	24%	8%	75%
% virksomheder		2021	2021	2021	2030
Digitalisering af offentlige tjenester					
Digitale offentlige tjenester til borgere	NA	83	84	77	100
Score (0 til 100)		2021	2022	2022	2030
Digitale offentlige tjenester til virksomheder	NA	89	89	84	100
Score (0 til 100)		2021	2022	2022	2030
Adgang til e-sundhedsjournaler	NA	NA	95	71	100
Score (0 til 100)			2023	2023	2030

(1) Målet på 20 mio. udgør ca. 10 % af den samlede beskæftigelse.

(2) Indikatoren "Fibernet til lokaliteter" er medtaget separat, da evalueringen også vil blive overvåget separat og taget i betragtning ved fortolkningen af data vedrørende VHCN-dækning i det digitale årti.

(3) Mindst 75 % af virksomhederne i Unionen har anvendt en eller flere af følgende i overensstemmelse med deres forretningsaktiviteter: i) cloud computing-tjenester, ii) big data, iii) kunstig intelligens.

Kilde: Indeks over den digitale økonomi og det digitale samfund

BILAG 11: INNOVATION

Dette bilag giver et generelt overblik over resultaterne af Danmarks forsknings- og innovationssystem (FoI), som er afgørende for at gennemføre den dobbelte grønne og digitale omstilling.

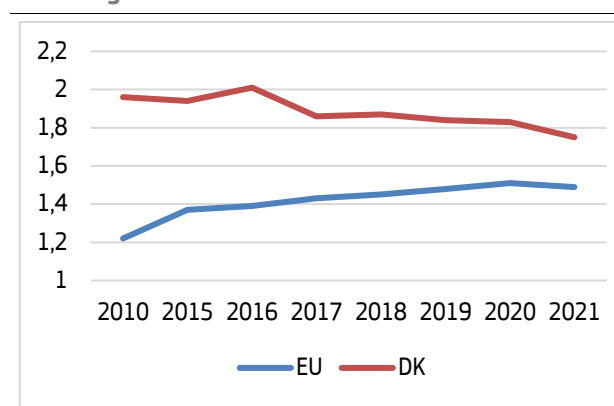
Takket være et meget stærkt FoU-system er Danmark blandt Europas "førende innovationslande". Ifølge 2022-udgaven af den europæiske resultattavle for innovation⁽⁷⁹⁾ er Danmark førende inden for innovation med resultater på 134,8 % af EU-gennemsnittet. Danmark har et meget stærkt FoU-system, der understøttes af betydelige investeringer. Danmarks FoU-intensitet (FoU-udgifter i procent af BNP), som var på 2,81 % i 2021, ligger betydeligt over EU-gennemsnittet og leverer fremragende videnskabelige, teknologiske og innovationsmæssige resultater. Navnlig er landets solide offentlige videnskabelige grundlag et vigtigt aktiv, og Danmark rangerer fortsat højt i EU, både hvad angår offentlig FoU-intensitet (offentlige udgifter til FoU i procent af BNP) og andelen af meget citerede videnskabelige publikationer, hvilket er en indikator for videnskabelig topkvalitet.

Danmarks genopretnings- og resiliensplan sætter landet i stand til yderligere at mobilisere styrkerne i sit FoU-system for at fremskynde den dobbelte omstilling. Den danske genopretnings- og resiliensplan har et stærkt fokus på FoU, idet mere end 17 % af de samlede udgifter er øremærket til FoU-projekter. I planen tegner grønne investeringer i forskning og innovation sig for 56,2 % af de samlede investeringer i forskning og innovation, mens 19,4 % af de samlede investeringer i forskning og innovation er rettet mod digitaliseringsrelaterede FoI-områder. En vigtig foranstaltning, der har til formål at mobilisere FoI til den dobbelte omstilling, er etableringen af missionsbaserede FoU-partnerskaber, som vil fokusere på løsninger til opfyldelse af Danmarks ambitiøse klimamål. Dette vil sætte Danmark i stand til at mobilisere sin eksisterende styrke inden for grøn innovation, hvilket afspejles i andelen af miljørelaterede patenter i de samlede patentansøgninger, der med 26 % er dobbelt så høj som EU-gennemsnittet.

⁽⁷⁹⁾ Den europæiske resultattavle for innovation 2022, landeprofil: Danmark [ec_rtd_eis-country-profile-dk.pdf](https://ec.rtd.eis-country-profile-dk.pdf) (europa.eu). EIS indeholder en sammenlignende analyse af innovationsresultaterne i EU-landene, herunder deres nationale innovationssystemers relative styrker og svagheder (også sammenlignet med EU-gennemsnittet).

Nedgangen i erhvervslivets FoU-intensitet er en central udfordring for Danmarks position som førende inden for innovation. Siden 2016 har erhvervslivets FoU-intensitet været faldende (fra 2,01 % af BNP i 2016 til 1,75 % i 2021). Som bemærket i revisionen af det danske FoI-system (Horizon Policy Support Facility — PSF)⁽⁸⁰⁾ kan styrke inden for videnskab udnyttes bedre ved at tiltrække udenlandske virksomheder til at udnytte eksisterende videnpuljer gennem investeringer i forskning og udvikling i Danmark. Dette sker i øjeblikket kun i begrænset omfang og ville kunne gøre det muligt for Danmark at drage fuld fordel af globaliseringen af forskning og udvikling.

Figur A11.1: Erhvervslivets udgifter til forskning og udvikling i % af BNP

Kilde: Eurostat 2022

For at afhjælpe den voksende produktivitetskløft mellem store og små virksomheder er det nødvendigt at udvide innovationsgrundlaget. De voksende produktivitetsforskelle mellem store og små virksomheder tyder på svagheder i udbredelsen af teknologiske fremskridt. I PSF's revision af det danske FoI-system peges der på den høje koncentration af FoU-investeringer i et lille antal store virksomheder og behovet for at udvide innovationsgrundlaget og inddrage flere virksomheder i FoU-aktiviteter for at fremme udbredelsen af innovation⁽⁸¹⁾. Erhvervsstyrelsen kan hjælpe her ved at styrke små og mellemstore virksomheders (SMV'ers) motivation og innovationskapacitet. Som anført i strategien for

⁽⁸⁰⁾ Peerevaluering af det danske FoI-system, Horisont 2020 Policy Support Facility, 2019 (s. 55) [PSF Denmark Final report \(europa.eu\)](https://psf-denmark.europa.eu).

⁽⁸¹⁾ Peerevaluering af det danske FoI-system, Horisont 2020 Policy Support Facility, 2019 (s. 30-33, s. 54) [PSF Denmark Final report \(europa.eu\)](https://psf-denmark.europa.eu).

intelligent specialisering for Danmark ⁽⁸²⁾ har dens aktiviteter været fokuseret på at støtte større indsigt i markedstendenser, innovative processer og kapaciteten til at udvikle og gennemføre innovative produkter og processer. For at sætte skub i virksomhedernes FoU-investeringer indeholder den danske genopretnings- og resiliensplan desuden en midlertidig stigning i FoU-skattefradraget for alle virksomheder.

Tabel A11.1: **Centrale innovationsindikatorer**

Danmark	2010	2015	2019	2020	2021	EU-gennemsnit (1)
Nøgleindikatorer						
FoU-intensitet (nationale bruttoudgifter som % af BNP)	2,92	3,05	2,94	2,97	2,81	2,26
Offentlige udgifter til FoU som % af BNP	0,95	1,11	1,09	1,13	1,05	0,76
Erhvervslivets udgifter til FoU som % af BNP	1,96	1,94	1,84	1,83	1,75	1,49
Kvaliteten af FUI-systemet						
Landets videnskabelige publikationer blandt de 10 % mest citerede publikationer på verdensplan som % af landets samlede publikationer	14,7	14,2	13,7	:	:	9,8
Patentansøgninger i henhold til patentsamarbejdsstraktaten pr. milliard BNP (i KKS)	6,3	6,3	6,2	:	:	3,3
Samarbejde mellem den akademiske verden og erhvervslivet						
Offentlig-private videnskabelige sampublicationer som % af de samlede publikationer	12,2	11,9	12,6	12,3	12,5	7,1
Offentlige udgifter til FoU finansieret af erhvervslivet (nationalt) som % af BNP	0,028	0,027	0,022	:	:	0,054
Tilgængelighed af menneskelig kapital og kvalifikationer						
Nyuddannede inden for naturvidenskab og teknik pr. tusinde indbyggere i alderen 25-34 år	15,8	17,1	19,6	18,9	:	16
Offentlig støtte til erhvervslivets udgifter til FoU						
Samlet støtte fra den offentlige sektor til erhvervslivets udgifter til FoU som % af BNP	0,07	0,089	0,093	:	:	0,194
FoU-skatteincitament: tabte indtægter som % af BNP	0,003	0,02	0,031	:	:	0,1
Grøn innovation						
Andelen af miljørelaterede patenter i de samlede patentansøgninger, der er indgivet i henhold til patentsamarbejdsstraktaten (%)	23,2	21	26	:	:	13,3
Finansiering af innovation og økonomisk fornyelse						
Venturekapital (markedsstatistik) som % af BNP	0,045	0,028	0,08	0,094	0,143	0,074
Beskæftigelse i hurtigtvoksende virksomheder i de 50 % mest innovative sektorer	6,5	4,5	5,7	:	:	5,5

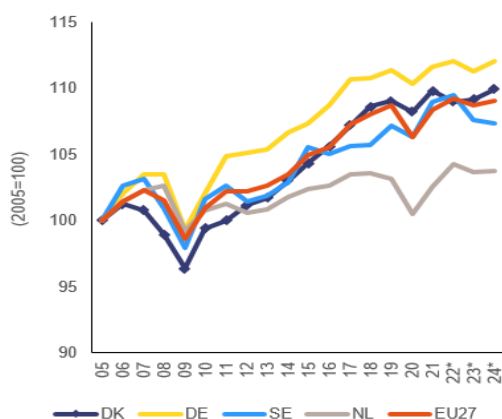
(1) https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&code=sdg_8_3_1

Kilde: Invest Europe, OECD, Science-Metrix (Scopus-databasen og EPO's patentstatistiske database), Invest Europe

Produktiviteten i Danmark er blandt de højeste i EU, men kløften mellem store og små virksomheder vokser.

Arbejdsproduktiviteten (BNP pr. arbejdstime) er forholdsvis høj med 142 % af EU-gennemsnittet i 2022. Væksten i produktiviteten pr. time aftog over en længere periode, men var tiltaget i årene op til pandemien, navnlig i industrien. En betydelig del af dette kan tilskrives højere vækst i samlet faktorproduktivitet (TFP), navnlig i større og mere internationaliserede virksomheder⁽⁸³⁾ (se også bilag 11). TFP ligger fortsat højere end i de andre lande og også over gennemsnittet for euroområdet (se figur A12.1). Danmark er førende inden for innovation i den europæiske resultattavle for innovation og klarer sig også godt med hensyn til indikatorer til måling af menneskelig kapital, absorptionskapacitet og teknologispredning. Produktiviteten blev kraftigt påvirket af covid-19-pandemien, som forårsagede betydelige udsving i 2020 og 2021. I 2022 forårsagede de kraftigt stigende omkostninger til energi og andre input yderligere forstyrrelser, hvilket førte til et fald i produktiviteten. Produktiviteten forventes dog at stige igen i 2023-2024 og atter at vokse mere end gennemsnittet i euroområdet.⁽⁸⁴⁾

Figur A12.1: Samlet faktorproduktivitet

Kilde: Europa-Kommissionen.

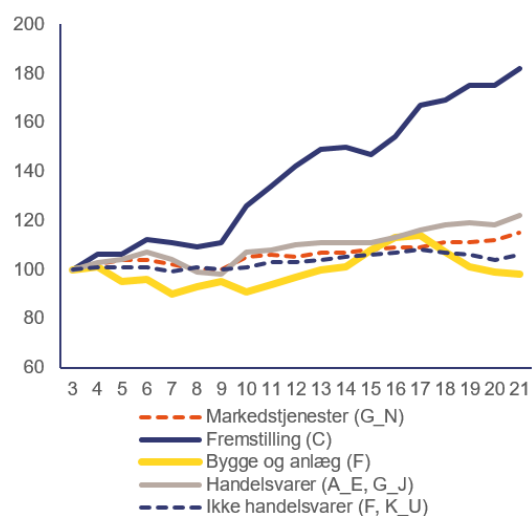
Danmark har en stærk fremstillingssektor, men manglen på kvalificeret arbejdskraft og de kraftigt stigende omkostninger bremser produktivitetsvæksten. Danmark har en stærk

⁽⁸³⁾ Rapport fra Det Økonomiske Råd, der udgør Danmarks Produktivitetsråd, "Produktivitet 2022", <https://dors.dk/vismandsrapporter/produktivitet-2022>.

⁽⁸⁴⁾ Europa-Kommissionen, Økonomisk efterårsprognose 2022.

fremstillingssektor med en produktivitet, der ligger betydeligt over EU-gennemsnittet og også foran nogle af de øvrige nordiske lande. Inden for servicesektoren har informations- og kommunikationstjenester haft et særligt stort bidrag til produktivitetsvæksten i sektoren for handelsvarer (se figur A12.2). Danmark er frontløber inden for ren teknologi og digitalisering, men SMV'er står over for særlige udfordringer.⁽⁸⁵⁾ Navnlig har mange SMV'er vanskeligt ved at finde kvalificeret personale, hvilket er en stor hindring for investeringer og påvirker den grønne og den digitale omstilling. Manglen på kvalificeret arbejdskraft berører næsten alle sektorer, navnlig byggesektoren, og virksomhederne er i stigende grad nødt til at afvise nye ordrer eller udsætte investeringer på grund af personalemangel. Selv om innovationsniveauet fortsat er højt⁽⁸⁶⁾, har erhvervslivets FoU-intensitet været faldende og er i stigende grad koncentreret i store virksomheder og få sektorer, mens SMV'ernes innovationsaktivitet er beskeden (se også bilag 11).

Figur A12.2: Arbejdsproduktivitet efter sektor

Kilde: Europa-Kommissionen.

De kraftigt stigende omkostninger til energi og andre input påvirkede virksomhedernes

⁽⁸⁵⁾ SMV-præstationsvurdering 2021/2022 og landefakta for Danmark, 20.6.2022, https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes/sme-strategy/sme-performance-review_en.

⁽⁸⁶⁾ EIBIS 2022, [EIB Investment Survey 2022 — EU overview](https://eibis.europa.eu/eibis-2022). I 2021 var innovationsniveauet højest blandt virksomheder i Finland (52 %), efterfulgt af virksomheder i Irland og Danmark (50 % i begge lande).

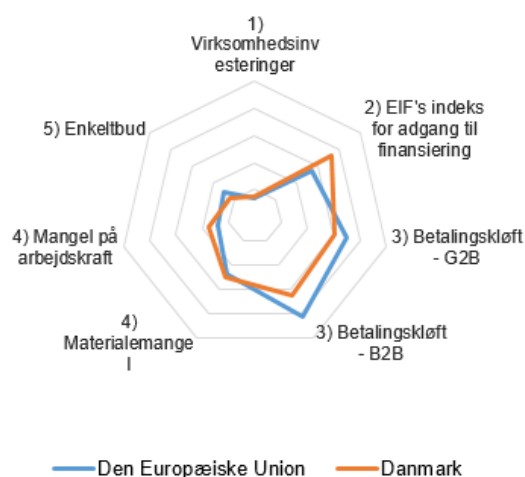
forventninger betydeligt. Virksomhedernes investeringer havde holdt et godt niveau i 2021 og udgjorde 5,2 % af Danmarks BNP, hvilket er et godt stykke over EU-gennemsnittet på 3,2 %. Mod slutningen af 2022 faldt erhvervslivets forventninger imidlertid til det laveste niveau i over to år på grund af den øgede geopolitiske usikkerhed og de kraftigt stigende omkostninger⁽⁸⁷⁾, hvilket tyder på stærk pessimisme blandt danske virksomheder, som påvirker investeringerne. Produktionen i fremstillingssektoren og nye ordrer faldt også, og erhvervslivet begyndte også at forvente et fald i beskæftigelsen.⁽⁸⁸⁾ Antallet af konkurser er steget i de seneste måneder i 2022, navnlig inden for bygge- og anlægssektoren og detailsektoren. Den danske regering har truffet en række foranstaltninger for at hjælpe husholdninger og virksomheder gennem krisen, herunder den seneste vinterstøttepakke, der blev vedtaget i september, og tilskyndede borgere og virksomheder til at reducere energiforbruget yderligere (se også bilag 7).

Forsyningsknapheden er begyndt at falde, og virksomhederne tilpasser deres forsyningskæder. Efter pandemien har danske fremstillingsvirksomheder også kæmpet med forsyningsproblemer for vigtige råstoffer og komponenter, men situationen er siden begyndt at blive bedre. I sidste kvartal af 2022 rapporterede 50 % af virksomhederne om mangel på vigtige materialer og primærprodukter, hvilket stadig lå over EU-gennemsnittet (32 %). Med hensyn til kritiske råstoffer ligger Danmarks importkoncentrationsindeks på linje med EU-gennemsnittet. Der foreligger afhængighedsforhold for en bred vifte af råstoffer og komponenter, herunder kritiske råstoffer, der er nødvendige for den grønne og den digitale omstilling. Dansk industri vil drage fordel af en yderligere styrkelse af de strategiske forsyningskæders modstandsdygtighed.

Danmark skaber et stabilt og gunstigt erhvervsklima, men manglen på kvalificeret arbejdskraft er en væsentlig hindring for investeringer. Danmark ligger i front på IMD

World Competitiveness Ranking 2022⁽⁸⁹⁾ og overhaler Schweiz, især på grund af landets gode resultater inden for digitalisering, men også på grund af et klart fokus på bæredygtighed og en fleksibel og innovativ erhvervssektor. Danmark klarer sig godt med hensyn til digitalisering, herunder med hensyn til konnektivitet, og virksomheder nyder godt af let adgang til digitale offentlige tjenester (se også bilag 10). Den største langsigtede hindring for investeringer, som danske virksomheder nævner, er tilgængeligheden af kvalificeret personale (86 %) ⁽⁹⁰⁾. Indikatorerne for mangel på arbejdskraft i industrien ligger betydeligt over EU-gennemsnittet.

Figur A12.3: Erhvervsklima og produktivitetsdrivkræfter

Kilde: 1) % af BNP, 2021 Eurostat, 2) sammensat indikator, 2021 Den Europæiske Investeringsfonds indeks for adgang til finansiering, 3) gennemsnitlig betalingsforsinkelser i antal dage, 2022 Intrum, 4) % af virksomhederne i fremstillingsindustrien, der oplever begrænsninger, Europa-Kommissionens forbrugerundersøgelse fra 2022, 5) andelen af kontrakter, der indgås med en enkelt tilbudsgiver, resultattavlen for det indre marked 2022.

Der etableres mange virksomheder i Danmark, men nystartede virksomheder og små og innovative virksomheder kæmper for at vokse og opskalere. Danmark har et gunstigt erhvervsklima for virksomheder og iværksættere og er blandt de lande, der har den højeste andel af

⁽⁸⁷⁾ I november 2022 lå erhvervstillidsindikatoren på minus 14,0, hvilket er det laveste i to år. [Tillidsindikatorer for erhvervene — Danmarks Statistik \(dst.dk\)](https://www.dst.dk).

⁽⁸⁸⁾ Dansk Erhverv, "Kommentar: Erhvervslivet forventer nu faldende beskæftigelse", 29.11.2022 <https://www.danskerhverv.dk/>.

⁽⁸⁹⁾ IMD, World Competitiveness Rankings, <https://www.imd.org/centers/world-competitiveness-center/rankings/world-competitiveness/>.

⁽⁹⁰⁾ EIB's investeringsundersøgelse 2022

grønne nystartede virksomheder. ⁽⁹¹⁾ Danmark har været fødested for 11 nye "enhjørninger" siden 2010, men mange af dem har senere flyttet deres hovedkvarter. Adgang til kapital og udfordringer i forbindelse med ansættelse af kvalificeret personale er afgørende faktorer for nystartede virksomheder og afgør ofte, om virksomhederne bliver i Danmark eller flytter andre steder hen. ⁽⁹²⁾ Egenkapitalfinansiering er mindre udtalt end i nogle af de andre nordiske lande, men er blevet yderligere forbedret og er bedre end EU-gennemsnittet (se også bilag 11). Forsinkede betalinger kan være et problem for visse små virksomheder, og andelen af SMV'er, hvis ansøgninger om banklån er blevet afvist, ligger over EU-gennemsnittet.

Danmark har stadig mulighed for at forbedre håndhævelsen af reglerne for det indre marked yderligere. Danmark er tæt integreret i det indre marked. Landets handelsintegration for både varer og tjenesteydelser ligger over EU-gennemsnittet. Generelt klarer landet sig relativt godt i resultattavlen for det indre marked ⁽⁹³⁾, men der er stadig plads til yderligere forbedringer, herunder med hensyn til igangværende traktatbrudssager, der er relevante for det indre marked, f.eks. inden for transport, miljø og energi. For tredje år i træk lykkedes det Danmark at nedbringe antallet af verserende sager. Selv om den gennemsnitlige sagsbehandlingstid er steget i de seneste år, ligger den fortsat under EU-gennemsnittet. ⁽⁹⁴⁾ Et igangværende projekt fra taskforcen for håndhævelse af reglerne for det indre marked (SMET) har til formål yderligere at reducere varigheden af planlægnings- og godkendelsesprocedurer for projekter vedrørende vedvarende energi (se også bilag 7).

Inden for lovregulerede erhverv er de lovgivningsmæssige begrænsninger i Danmark lavere end eller på linje med EU-

gennemsnittet, undtagen for ejendomsmæglere. For ejendomsmæglere ligger restriktiviteten over EU-gennemsnittet ⁽⁹⁵⁾. Varigheden af de obligatoriske kvalifikationskrav for ejendomsmæglere kan tages op til fornyet overvejelse. Desuden er advokater i Danmark underlagt krav om retlig form, regler om uforenelighed og tværfaglige restriktioner, hvilket kan påvirke sektorens potentiale til at innovere og udbrede digitale løsninger og nye forretningsmodeller.

⁽⁹¹⁾ OECD 2022, The New Green Economy, [Green growth and sustainable development — OECD](#).

⁽⁹²⁾ Dansk Erhverv, ny analyse af nystartede teknologivirksomheder i Danmark: "Denmark: A Unicorn Factory — but why do they leave?" 14.9.2022 <https://www.danskerhverv.dk/>.

⁽⁹³⁾ Resultattavlen for det indre marked, https://single-market-scoreboard.ec.europa.eu/performance-overview_en.

⁽⁹⁴⁾ Europa-Kommissionen, resultattavle for det indre marked, landedata: Danmark, https://single-market-scoreboard.ec.europa.eu/countries/denmark_en.

⁽⁹⁵⁾ Europa-Kommissionen, Meddelelse om ajourføring af anbefalingerne til reformer af reguleringen af liberale erhverv (COM(2021) 385).

Tabel A12.1: Industri og det indre marked

POLITIKOMRÅDE		INDIKATORnavn	2018	2019	2020	2021	2022	Gennemsnit for EU27 (*)
	Økonomisk struktur	Private nettoinvesteringer, niveauet for den private kapitalbeholdning, netto efter afskrivninger, % BNP ⁽¹⁾	4,5	3,6	4	4,9	5,5	3,4
		Offentlige nettoinvesteringer, niveauet for den offentlige kapitalbeholdning, netto efter afskrivninger, % BNP ⁽¹⁾	0,8	0,6	1	0,9	1	0,6
		Reel arbejdsproduktivitet pr. person i industrien (% p.a.) ⁽²⁾	0,5	0,9	-1,2	4,3	11,9	1,4
	Konkurrenceevne mht. omkostninger	Nominelle enhedslønomkostninger i industrien (% p.a.) ⁽²⁾	0,4	1,7	3,7	-1,2	-7,6	2,9
RESILIENS	Mangler	Materiemangel (industri), virksomheder med begrænsninger, % ⁽³⁾	8	4	7	28	50	47
		Labour shortage using survey data (industry), firms facing constraints, % ⁽³⁾	11	8	4	24	35	28
		Ledige stillinger (erhvervsøkonomi) ⁽⁴⁾	1,9	2	1,8	2,9	3,4	3,1
	Strategiske afhængigheder	Koncentration i udvalgte råvarer, indeks for importkoncentration baseret på et udvalg af kritiske råvarer ⁽⁵⁾	0,16	0,15	0,16	0,16	0,16	0,18
		Installeret elkapacitet fra vedvarende energikilder, % af den samlede elproduktion ⁽⁶⁾	45,9	45,9	46,5	49,4	n.a.	50,9
INDRE MÆRKED	Integration i det indre marked	EU-handelsintegration, % ⁽⁷⁾	26,9	27,4	26,1	28,4	31,6	45,8
	Restriktioner	EØS-indeks for restriktivitet i samhandelen med tjenesteydelser ⁽⁸⁾	0,04	0,03	0,04	0,04	0,04	0,05
	Offentlige udbud	Enkeltbud, % af det samlede antal kontrahenter ⁽⁹⁾	11	13	15	18	23	29
ERHVERVSMILJØ - SMV'er	Investeringshindringer	Indvirkning af regulering på langsigtede investeringer, % af virksomheder, der angiver erhvervsregulering som en væsentlig hindring ⁽¹⁰⁾	7,8	5,9	5,8	5,3	6,2	29,6
	Erhvervsdemografi	Konkurser, indeks (2015=100) ⁽¹¹⁾	187,4	228,2	152,3	236	221,8	86,8
		Virksomhedsregistreringer, indeks (2015=100) ⁽¹¹⁾	142,8	141,7	123,3	119,4	100,9	121,2
	Forsinkede betalinger	Betalingskløft - virksomheder B2B, forskel i dage mellem tilbudt og faktisk betaling ⁽¹²⁾	3	3	20	12	11	13
		Betalingskløft - den offentlige sektor, forskel i dage mellem tilbudt og faktisk betaling ⁽¹²⁾	2	5	25	10	14	15
		Andel af SMV'er, der har oplevet forsinkede betalinger inden for de seneste 6 måneder, % ⁽¹³⁾	n.a.	38,7	24,9	35,1	39,3	43
	Adgang til finansiering	EIF's indeks for adgang til finansiering - Lån, sammensat: Ekstern finansiering af SMV'er i de seneste 6 måneder, indekssværdier mellem 0 og 1 (14)	0,22	0,18	0,2	0,23	n.a.	0,46
		EIF's indeks for adgang til finansiering - egenkapital, sammensat: VC/BNP, IPO/BNP, SMV'er, der anvender egenkapital, indekssværdier mellem 0 og 1 ⁽¹⁴⁾	0,47	0,23	0,29	0,46	n.a.	0,23

(*) Seneste tilgængelige år

Kilde: (1) AMECO, (2) Eurostat: NAMA_10_LP_A21, (3) ECFIN BCS, (4) Eurostat: jvs_a_rate_r2, (5) COMEXT, (6) Eurostat: nrg_inf_epc, (7) Eurostat: BOP_C6_A, (8) OECD, (9) resultattavle for det indre marked, (10) EIB-undersøgelse, (11) Eurostat: sts_rb_a, (12) Intrum, (13) SAFE Survey, (14) EIF indeks for adgang til finansiering for SMV'er.

Dette bilag beskriver resultaterne af Danmarks offentlige forvaltning, som er afgørende for leveringen af tjenesteydelser og gennemførelsen af reformer. Den danske offentlige forvaltning har konsekvent været en af de mest effektive i EU og har oplevet yderligere forbedringer som afspejlet i den offentlige effektivitetsindikator i 2021 ⁽⁹⁶⁾. Danmark scorer typisk over EU-gennemsnittet for de fleste indikatorer vedrørende offentlig forvaltning, men scorer under EU-gennemsnittet inden for politikudformning og navnlig i brugen af lovgivningsmæssige konsekvensanalyser og interessenthøringer (figur A13.2). Danmarks genopretnings- og resiliensplan har til formål at styrke den institutionelle modstandsdygtighed og forberede den offentlige forvaltning på fremtidige udfordringer ved at indføre digitale teknologier.

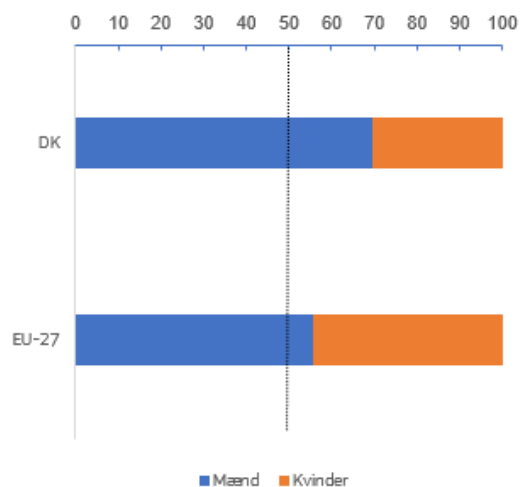
Danmark har en forholdsvis ung og faglært offentlig forvaltning. Andelen af 25-49-årige i forhold til 50-64-årige ligger over EU-gennemsnittet. Andelen af embedsmænd med videregående uddannelse ligger et godt stykke over EU-gennemsnittet, og det samme gælder andelen af ansatte i voksenuddannelse. På trods af forbedringer i de seneste år er kønsbalancen i ledende stillinger i den offentlige forvaltning dog stadig relativt lav efter EU-27-standarderne (figur A13.1).

Danmark er EU's bedste aktør inden for digital offentlig forvaltning. 98 % af alle tjenester udbydes online. Andelen af brugere af e-forvaltning har ligget over 92 % siden 2017 (EU: 65 %) ⁽⁹⁷⁾. De fleste (81 %) logger på med deres eID (67 % for EU). Danmark klarer sig bedre end EU-gennemsnittet med hensyn til levering af digitale tjenester i forbindelse med alle livshændelser, bortset fra nogle få områder som f.eks. gennemsigtighed af tjenester i forbindelse med almindelige forretningsaktiviteter eller indledning af en grænseoverskridende småkravsprocedure (på det retlige område).

Danmarks resultater med hensyn til evidensbaseret politikudformning ligger omkring EU-gennemsnittet. Der er huller i den måde, hvorpå landet foretager forudgående

evalueringer og høringer af interessenter, hvilket kan forringe kvaliteten af lovgivningen i fremtiden (figur A13.2). Danmark klarer sig imidlertid over EU-gennemsnittet, når det gælder efterfølgende evaluering af både primær og sekundær lovgivning, på trods af et fald i resultaterne siden 2017. Af de fire dimensioner i OECD's iREG-indikatorer er Danmarks resultater sammenlignet med EU-27 svagest i kategorien tilsyn og kvalitetskontrol, efterfulgt af gennemsigtighedsdimensionen (figur A13.2).

Figur A13.1: Danmark. Offentlig forvaltning. Andel af kvinder og mænd i ledende stillinger.

(1) 2022-data

Kilde: Det Europæiske Institut for Ligestilling mellem Mænd og Kvinder

Retssystemet fungerer generelt effektivt. Gennemførelsesprocenten for civil- og handelsretlige sager faldt til 97,6 % i 2021 fra 111,1 % i 2020. Retssystemets generelle kvalitet er god. Der er imidlertid visse udfordringer med hensyn til de menneskelige og finansielle ressourcer i retssystemet, som i stigende grad har påvirket sagsbehandlingstiden negativt, navnlig i civil- og strafferetlige sager. Digitaliseringsniveauet er langt fremme. På trods af nogle få mangler anvendes digitale værktøjer i vid udstrækning ved domstolene, herunder et elektronisk sagsforvaltningssystem, fjernkommunikationsteknologi og et sikkert fjernarbejds miljø for retspersonale. Der er ikke rapporteret om systemiske mangler i retsvæsenets uafhængighed ⁽⁹⁸⁾.

⁽⁹⁶⁾ Worldwide Governance Indicators, 2022. I 2021 opnåede Danmark en score på 2,004 på en skala mellem -2,5 og +2,5.

⁽⁹⁷⁾ Benchmarkrapport om e-forvaltning, 2023, endnu ikke offentliggjort.

⁽⁹⁸⁾ For en mere detaljeret analyse af retssystemets virkemåde i Danmark henvises til [EU's resultattavle for retsområdet 2023](#) (endnu ikke tilgængelig) og landekapitlet for Danmark i

Kilde: Indikatorer for undersøgelser af reguleringspolitik og forvaltning 2017 og 2021 (<http://oe.cd/ireg>).

Tabel A13.1: **Indikatorer for offentlig forvaltning**

DK	Indikator ⁽¹⁾	2017	2018	2019	2020	2021	2022	EU-27 ⁽²⁾
e-forvaltning og åbne offentlige data								
1	Andel af personer, der har brugt internettet inden for det seneste år til at interagere med offentlige myndigheder (%)	91,7	93,5	94,1	91,8	93,2	n/a	64,8
2	Samlet score for benchmark for e-forvaltning ⁽³⁾	n/a	n/a	n/a	85,4	84,3	85,1	72,9
3	Indeks for modenhed af åbne data og portaler	n/a	0,4	0,8	1,0	0,9	0,9	0,8
Uddannelsesniveau, voksenuddannelse, ligestilling mellem kønnene og ældre								
4	Andel af ansatte i den offentlige forvaltning med en videregående uddannelse (niveau 5-8, %)	58,1 (b)	59,3	61,6	62,3	64,7 (b)	67,3	52,0
5	Deltagelse blandt ansatte i den offentlige forvaltning i voksenuddannelse (%)	33,3 (b)	28,5	32,8	24,8	29,0 (b)	32,9	16,9
6	Ligestilling mellem kønnene i ledende stillinger i den offentlige forvaltning ⁽⁴⁾	50,6	52,6	39,6	40,0	47,2	39,4	11,0
7	Forholdet mellem 25-49-årige og 50-64-årige i NACE-sektoren O	1,6 (b)	1,7	1,8	2,0	1,8 (b)	1,8	1,5
Offentlig finansiel forvaltning								
8	Indeks for den mellemfristede budgetramme	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	n/a	0,7
9	Indeks for styrken af de finanspolitiske regler	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	n/a	1,5
Evidensbaseret politikudformning								
10	Reguleringsmæssig forvaltning	1,61	n/a	n/a	n/a	1,61	n/a	1,7

(¹) Høje værdier angiver en god præstation, bortset fra indikator nr. 6. (²) 2022-værdi. Hvis den ikke foreligger, vises 2021-værdien. (³) Måler brugercentreringen (herunder for grænseoverskridende tjenester) og gennemsigtigheden af digitale offentlige tjenester samt eksistensen af centrale katalysatorer for leveringen af disse tjenester. (⁴) Defineret som den absolutte værdi af forskellen mellem procentdelen af mænd og kvinder i ledende stillinger i den offentlige sektor.

Påtegninger: b) brud i tidsserier, d) definitionen er forskellig, u) lav pålidelighed.

Kilde: Undersøgelse af IKT-anvendelse, Eurostat (nr. 1), benchmarkrapport om e-forvaltning (nr. 2), rapport om modenhed af åbne data (nr. 3), arbejdsstyrkeundersøgelse, Eurostat (nr. 4, 5, 7), Det Europæiske Institut for Ligestilling mellem Mænd og Kvinder (nr. 6), database over finanspolitisk styring (nr. 8, 9), OECD's indikatorer for reguleringspolitik og forvaltning (nr. 10).

BILAG 14: BESKÆFTIGELSE, FÆRDIGHEDER OG SOCIALPOLITISKE UDFORDRINGER I LYSET AF DEN EUROPÆISKE SØJLE FOR SOCIALE RETTIGHEDER

Den europæiske søjle for sociale rettigheder er et pejlemærke for opadgående konvergens i retning af bedre arbejds- og levevilkår i EU. Dette bilag giver et overblik over Danmarks fremskridt med gennemførelsen af søjlens 20 principper og EU's overordnede og nationale mål for 2030 om beskæftigelse, færdigheder og fattigdomsbekæmpelse.

Tabel A14.1: Den sociale resultattavle for Danmark

Politikområde		Overskriftsindikator				
Lige muligheder og adgang til arbejdsmarkedet	Personer, der forlader uddannelsessystemet tidligt (% af befolkningen i alderen 18-24 år, 2022)		10			
	Andel af personer, der har grundlæggende eller højere end grundlæggende digitale færdigheder (% af befolkningen i alderen 16-74 år, 2021)		68,65			
	NEET-frekvens for unge (% af befolkningen i alderen 15-29 år, 2022)		7,9			
	Kønsrelaterede beskæftigelsesforskelle (procentpoint, 2022)		5,4			
	Forholdet mellem indkomstkventiler (S80/S20, 2021)		3,93			
Dynamiske arbejdsmarkeder og retfærdige arbejdsvilkår	Beskæftigelsesfrekvens (% af befolkningen i alderen 20-64 år, 2022)		80,1			
	Arbejdslededsprocent (% af den erhvervsaktive befolkning i alderen 15-74 år, 2022)		4,5			
	Langtidsledighed (% af den erhvervsaktive befolkning i alderen 15-74 år, 2022)		0,5			
	Vækst i GDHI pr. indbygger (2008=100, 2021)		116,07			
	Social beskyttelse og inklusion	Procentdel af befolkningen, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse (% af den samlede befolkning, 2021)		17,3		
Procentdel af børn, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse (% af befolkningen i alderen 0-17 år, 2021)			14			
Virkningen af sociale overførsler (bortset fra pensioner) på fattigdomsbekæmpelsen (% reduktion af AROP, 2021)			53,93			
Diskrepans i beskæftigelsen for handicappede (procentpoint, 2021)			7,9			
For høje boligomkostninger (% af den samlede befolkning, 2021)			15,5			
Børn på under 3 år i formel børnepasning (% af befolkningen under 3 år, 2021)			69,1			
Selvrapporteret uopfyldt behov for lægehjælp (% af befolkningen 16+, 2021)			1,3			
Kritisk situation	Skal overvåges	Svag, men i bedring	God, men skal overvåges	Gennemsnitlig	Bedre end gennemsnittet	Bedst præsterende

(1) Ajourført den 27. april 2023. Medlemsstaterne klassificeres i den sociale resultattavle efter en statistisk metode, der er aftalt med Beskæftigelsesudvalget og Udvalget for Social Beskyttelse. Der ses samlet på niveauer og ændringer af indikatorerne i forhold til de respektive EU-gennemsnit og medlemsstaterne inddeles i syv kategorier. Yderligere metodologiske oplysninger findes i den fælles beskæftigelsesrapport 2023. Da der er foretaget ændringer af definitionen af borgernes digitale færdigheder i 2021, anvendes undtagelsesvis kun niveauer i vurderingen af denne indikator. NEET: hverken i beskæftigelse eller under uddannelse; GDHI: disponibel bruttohusstandsindkomst.

Kilde: Eurostat.

Trods de ustabile økonomiske forhold klarer det danske arbejdsmarked sig godt, og beskæftigelsen og arbejdsløsheden ligger

rekordhøjt. Beskæftigelsesfrekvensen lå på 80,1 % i 2022 og nåede sit højeste niveau siden 2005, hvilket er højere end EU-gennemsnittet på 74,6 %. Som følge heraf har Danmark nået sit nationale beskæftigelsesmål på 80,0 % inden 2030. Arbejdslededsprocenten nåede ligeledes et rekordlavt niveau på 4,5 % i 2022. Også langtidsledigheden på 0,5 % var den laveste i EU, hvor gennemsnittet var 2,4 %.

Danmark har formået i væsentlig grad at forbedre integrationen af unge og personer med handicap på arbejdsmarkedet, mens den kønsbestemte forskel i beskæftigelsesfrekvensen fortsat er stabil.

Arbejdsledelsen blandt unge i alderen 15-29 år var på 8,6 % i 2022 sammenlignet med EU-gennemsnittet på 11,3 %. Efter at være steget fra 2006 (4,7 %) til 2020 (10,2 %) nåede andelen af unge, der ikke er under uddannelse, beskæftigelse eller erhvervsuddannelse (NEET), op på niveauet før pandemien i 2020 (8,3 %) og faldt til 7,9 % i 2022 (9,6 % i 2019). Forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for handicappede, som havde været højere end 16 procentpoint siden 2014, blev halveret til 7,9 procentpoint i 2021. Forskellen i beskæftigelsesfrekvensen faldt for personer med kun visse aktivitetsbegrænsninger (fra 11,5 procentpoint i 2019 til 5,2 procentpoint i 2021) og for personer med alvorlige aktivitetsbegrænsninger (fra 37,4 procentpoint i 2019 til 20,9 procentpoint i 2021). Desuden har den kønsbestemte forskel i beskæftigelsesfrekvensen været stabil på omkring 7 procentpoint siden 2011 og lå på 5,4 procentpoint i 2022 (i forhold til EU: 10,7 procentpoint). Inaktivitetsfælden for sekundære forsørgere er en af de højeste i EU, på over 50 %, og den afholder sekundære forsørgere fra at tage lønnet arbejde.

Manglen på arbejdskraft nåede et hidtil uset højdepunkt i 2022 og ligger stadig på et særligt kritisk niveau i servicesektoren. Efter at have overskredet tærsklen på 40 % i 2. kvartal 2022 lå andelen af arbejdsgivere, der identificerede mangel på arbejdskraft som den vigtigste faktor, der begrænser produktionen i industrisektoren, på 21,2 % i 4. kvartal 2022 (i forhold til EU: 25,9 %), hvilket er en stigning fra 6,4 % i 4. kvartal 2019. I servicesektoren var dette tal stadig helt oppe på 39,0 % i 4. kvartal 2022 (i

forhold til EU: 30,2 %), hvilket er mere end det dobbelte af, hvad det var i 2019 (16,2 % i 4. kvartal 2019). Andelen af ledige stillinger i erhvervsøkonomien var på 3,4 % i 3. kvartal 2022 (i forhold til EU: 3,1 %), hvilket er en stigning fra 2,0 % i 3. kvartal 2019. På grundlag af denne indikator var de mest berørte sektorer administrative tjenesteydelser og støttetjenester (4,9 %), hotel- og restaurationsvirksomhed (4,2 %) samt el-, gas-, damp- og luftkonditioneringsforsyning (4,2 %). Den højeste andel af ledige stillinger var i hovedstadsregionen (3,9 %), og det laveste var i det nordlige (2,5 %) og det centrale Danmark (2,9 %). Desuden havde små virksomheder med ni eller færre ansatte (3,7 %) den højeste andel, og mellemstore virksomheder med 50-99 ansatte (2,7 %) havde den laveste.

Der er behov for en større indsats for at reducere antallet af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, og øge niveauet af digitale færdigheder. Andelen af personer i alderen 18-24 år, som ikke afsluttede deres uddannelse, har stort set været stabil siden 2000 og lå på 10,0 % i 2022. I mellemtiden har EU-gennemsnittet været faldende siden 2002 (fra 16,9 % til 9,6 % i 2022). Andelen af personer med grundlæggende eller højere end grundlæggende generelle digitale færdigheder har været faldende siden 2016 (78 %) og landede på 68,7 % i 2021. Selv om dette stadig ligger over EU-gennemsnittet (54 %), vil en større indsats på dette område bidrage til at afhjælpe manglen på kvalificeret arbejdskraft. Den Europæiske Socialfond Plus (ESF+) omfatter foranstaltninger til at øge arbejdsstyrkens formelle uddannelsesniveau og opkvalificere og omskole beskæftigede og arbejdsløse. Disse foranstaltninger vil yderligere bidrage til at nå det nationale mål om, at 60 % af alle voksne skal deltage i uddannelse hvert år senest i 2030. Trods forskellige regeringers fortsatte fokus på optagelse på og færdiguddannede fra erhvervsuddannelsesprogrammer er antallet fortsat lavt. For de to største erhvervsuddannelsesprogrammer, der leverer arbejdskraft til sundhedssektoren, hvor der også er mangel på arbejdskraft, er tendensen den samme. Det er meget sandsynligt, at manglen vil fortsætte, og der forventes en mangel på ca. 16 000 sundhedsassistenter og -hjælpere i 2030⁽⁹⁹⁾. Ud over at give arbejdsmarkedet en

kvalificeret arbejdsstyrke spiller erhvervsuddannelserne en væsentlig rolle med hensyn til at støtte den grønne og den digitale omstilling. Det allerede veletablerede trepartssystem, der identificerer uddannelsesbehovene i uddannelsessektoren, hjælper også med at anerkende behovet for nye færdigheder i forbindelse med den grønne og den digitale omstilling i erhvervsuddannelsessektoren. Det kunne yderligere støtte erhvervsuddannelsesudbydernes kapacitet til at udvikle og tilpasse uddannelsen for at reducere systemiske forsinkelser, navnlig med hensyn til matchningen mellem uddannelsessystemet og behovet for nye færdigheder.

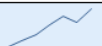
I 2021 lykkedes det med sociale overførsler at afbøde virkningerne af en forværring af den sociale situation. Danmarks disponible bruttohusstandsindkomst pr. indbygger faldt fra 117,2 (2020) til 116,1 (2021) (2008 = 100). Pandemien var en vigtig faktor, men regeringen traf forskellige foranstaltninger for bl.a. at hjælpe borgerne og sårbare familier. I samme periode steg den reale bruttohusstandsindkomst pr. indbygger i EU fra 108,0 (2020) til 109,8 (2021). Andelen af personer, der er truet af fattigdom eller social udstødelse, steg fra 16,8 % (2020) til 17,3 % (2021). Antallet af personer, der lever i husstande med meget lav arbejdsintensitet, steg i absolutte tal fra 414 400 (2019) til 429 300 (2021). Pandemien var også en faktor i denne forbindelse. Ikke desto mindre lykkedes det med sociale overførsler i 2021 at reducere risikoen for fattigdom med 53,9 % (EU: 37,1 %). Dette vender en langsigtet negativ tendens, da de sociale overførslers indvirkning på fattigdomsbekæmpelsen faldt konstant fra 2005 (60,5 %) til 2019 (47,3 %). Mindsteindkomsttilstrækkelighed og -dækning er begge fremragende: Danmark er en af de få medlemsstater, hvor tilstrækkeligheden er over 80 % af fattigdomsgrænsen, og hvor dækningen er tæt på 100 % af befolkningen i risiko for fattigdom. Det er også den eneste medlemsstat, bortset fra Belgien, hvor varigheden af retten til arbejdsløshedsunderstøttelse strækker sig til 2 år eller mere. ESF+ indeholder foranstaltninger til at øge beskæftigelsen for personer, der er udstødt fra arbejdsmarkedet, og 6 400 mennesker forventes at drage fordel heraf. Dette bør bidrage til at nå det nationale mål om, at 30 000 færre mennesker skal bo i husstande med meget lav arbejdsintensitet senest i 2030 (sammenlignet med 2019).

⁽⁹⁹⁾ [Om bare 8 år kan vi mangle 16.000 SOSU'er \(kl.dk\).](#)

Der er mangel på økonomisk overkommelige boliger i nogle områder, navnlig i større byer, hvilket resulterer i meget høje boligudgifter.

I 2021 var andelen af den danske befolkning, der bor i husstande, hvor boligudgifterne udgør mere end 40 % af den samlede disponible husstandsindkomst, 15,5 %, hvilket er en stigning fra 14,1 % i 2020 (i forhold til EU: 8,3 %). Andelen af personer med høje boligudgifter er ekstremt høj for enlige (41,0 % mod 9,8 % for par) og for lejere, der betaler leje til markedspriser (30,3 % sammenlignet med 4,6 % for boligejere, der betaler et realkreditlån). Den er også uforholdsmæssig høj for personer, der bor i byer (21,9 % mod 10,5 % i landdistrikter) og for ikke-EU-borgere (21,9 % blandt personer på 18 år og derover mod 17,1 % for danske statsborgere). Den tidligere regering foreslog et initiativ til bekæmpelse af huslejestigninger for visse private boligkontrakter, der blev vedtaget i efteråret 2022, og som indfører et 2-årigt loft over huslejestigninger på højst 4 % om året for private lejekontrakter.

Tabel A14.2: **Danmarks situation med hensyn til 2030-målene for beskæftigelse, færdigheder og fattigdomsbekæmpelse**

Indikatorer	Seneste data	Tendens (2015-2021)	Nationalt mål inden 2030	EU-mål inden 2030
Beskæftigelse (%)	79.1 (2021)		80	78
Voksenuddannelse ¹ (%)	50.4 (2016)		60	60
Fattigdomsreduktion ^{2,3} (tusinder)	+15 (2021)		-30	-15,000

(1) Undersøgelse af voksenuddannelse, voksne under uddannelse inden for de seneste 12 måneder.

(2) EU's overordnede mål for antallet af personer, der er truet af fattigdom eller social udstødelse (AROPE), referenceår 2019.

(3) Danmark udtrykker sit nationale mål som en reduktion af antallet af personer, der lever i husstande med meget lav arbejdsintensitet (VLWI), og referenceåret er 2019.

Kilde: Eurostat, GD EMPL.

Dette bilag skitserer de vigtigste udfordringer for Danmarks uddannelsessystem i lyset af EU-målene og andre kontekstuelle indikatorer under strategirammen for det europæiske uddannelsesområde baseret på uddannelsesovervågningsrapporten for 2022.

Danmark har vanskeligt ved at tiltrække og uddanne nok lærere. Mangel på lærere og fuldt uddannede lærere er en udfordring. Målet med folkeskolereformen i 2014 var f.eks., at 95 % af lærerne senest i 2020 skulle have undervisningskompetencer inden for de fag, de underviser i. Dette er blevet udsat til 2025. For få unge er tiltrukket af grunduddannelsen for lærere, og mange falder fra under uddannelsen⁽¹⁰⁰⁾. Efteruddannelse for lærere er ikke obligatorisk i Danmark, og lærerne er i en international sammenligning mindre tilfredse med deres uddannelsesmuligheder⁽¹⁰¹⁾.

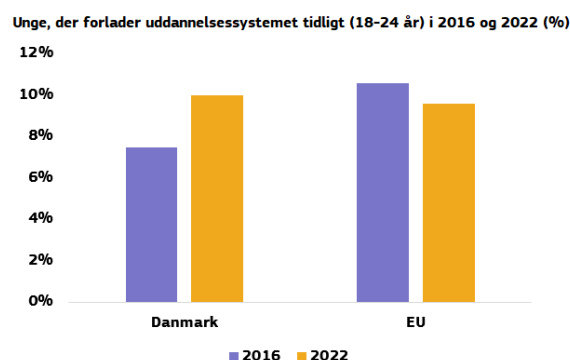
Danmark har en høj deltagelse i førskoleundervisning og børnepasning. Andelen af børn mellem 3 år og alderen for obligatorisk skolegang inden for førskoleundervisning og børnepasning var 97,6 % i 2020, hvilket er over målet på 96 % på EU-plan og 3,7 procentpoint over EU-gennemsnittet. Regeringen træffer foranstaltninger til at forbedre kvaliteten af førskoleundervisning og børnepasningsordninger⁽¹⁰²⁾.

I Danmark er der stadig store forskelle i skolerne med hensyn til undervisningstid og kvalitet, og elever med indvandrerbaggrund opnår betydeligt dårligere uddannelsesresultater. Elever på dårligt stillede skoler har mindre adgang til klasseundervisning end deres jævnaldrende i gunstigt stillede skoler. Klasseundervisningstiden varierer også mellem private og offentlige skoler⁽¹⁰³⁾. Ifølge OECD's PISA 2018-isolationsindeks⁽¹⁰⁴⁾ har danske unge med indvandrerbaggrund tendens til at gå på skoler, hvor de fleste af deres klassekammerater

har en lignende baggrund. Dertil kommer, at fordelingen af fuldt uddannede lærere varierer på tværs af landet, idet uddannede lærere favoriserer byer frem for landdistrikter. Uddannede lærere er også mere tilbøjelige til at arbejde i private skoler end i offentlige skoler. Disse forskelle kan påvirke uddannelsesresultaterne. Samlet set har eleverne i Danmark i gennemsnit gode færdigheder inden for matematik, læsning og naturvidenskab. Ifølge PISA 2018 klarer elever med indvandrerbaggrund sig betydeligt dårligere i læsning (– 65 point) end elever født i landet. Selv efter at der er taget højde for socioøkonomiske ulemper, ligger forskellen på – 34 point, hvilket er ca. dobbelt så højt som EU-gennemsnittet (18,3). Andelen af unge, der ikke når op på et tilstrækkeligt niveau i læsning blandt udenlandsk fødte elever, er også meget høj, 38,3 %, mod kun 13,3 % blandt dem, der er født i landet.

Antallet af elever, der forlader skolen tidligt, er stigende i modsætning til den generelt faldende tendens i EU. Med 10 % i 2022 lå andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet for tidligt, over målet på 9 % på EU-plan, med en stigning på 0,2 procentpoint i forhold til 2021. Siden 2015 er andelen steget med 1,9 procentpoint i Danmark, mens EU-gennemsnittet er faldet med 1,5 procentpoint.

Figur A15.1: **Unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt (18-24 år) i 2016 og 2022 (%)**

Kilde: Eurostat

Danmark er en af frontløberne inden for digitalisering af uddannelse, men der er behov for yderligere fremskridt på visse områder. I 2021 mente 80 % af de 16-19-årige, at de havde grundlæggende eller højere end grundlæggende digitale færdigheder, hvilket er 11

⁽¹⁰⁰⁾Europa-Kommissionen/EACEA/Eurydice (2021), Teachers in Europe: Careers, Development and Well-being.

⁽¹⁰¹⁾Europa-Kommissionens uddannelsesovervågningsrapport 2021.

⁽¹⁰²⁾[Forslag til finanslov for regnskabsåret 2023 \(fm.dk\)](#)

⁽¹⁰³⁾OECD (2022) Mending the Education Divide: Getting Strong Teachers to the Schools That Need Them Most, TALIS, OECD Publishing, Paris.

⁽¹⁰⁴⁾[Isolationsindekset](#) måler, om elever af en bestemt type er mere koncentreret i nogle skoler.

Tabel A15.1: **EU-mål og andre kontekstuelle indikatorer under strategirammen for det europæiske uddannelsesområde**

Indikator	Mål	2015		2022	
		Danmark	EU27	Danmark	EU27
¹ Deltagelse i førskoleundervisning (3+ år)	96%	98,0%	91,9%	97,6% ²⁰²⁰	93,0% ²⁰²⁰
² Lavt præsterende 15-årige i:	Læsning	< 15%	15,0%	20,0%	16,0% ²⁰¹⁸
	Matematik	< 15%	13,6%	22,3%	22,5% ²⁰¹⁸
	Naturfag	< 15%	15,9%	21,1%	14,6% ²⁰¹⁸
Personer, der forlader uddannelse og erhvervsuddannelse tidligt (18-24 år)	³ I alt	< 9 %	8,1%	11,0%	18,7% ²⁰¹⁸
	³ Efter køn				22,3% ²⁰¹⁸
	Mænd		9,9%	12,5%	10,0%
	Kvinder		6,2%	9,4%	9,6%
	⁴ Efter urbaniseringsgrad				8,6%
	Byer		5,8%	9,6%	15,3%
	Land-distrikter		11,3%	12,2%	10,0%
	Indfødte		8,0%	10,0%	9,9%
	⁵ Efter fødselsland				8,3%
	Født i EU		: ^u	20,7%	: ^u
	Født uden for EU		9,5% ^u	23,4%	12,0% ^u
⁶ Ligestillingsindikator (procentpoint)		:	:	12,2 ²⁰¹⁸	19,3 ²⁰¹⁸
Erhvervsuddannede kandidaters eksponering for arbejdsgæret læring	I alt	≥ 60% (2025)	:	:	65,3% ²⁰¹⁸
Uddannelsesniveau på videregående niveau (25-34 år)	⁸ I alt	45%	43,0%	36,5%	49,0%
	⁸ Efter køn				42,0%
	Mænd		34,6%	31,2%	40,0%
	Kvinder		52,0%	41,8%	36,5%
	⁹ Efter urbaniseringsgrad				58,3%
	Byer		57,9%	46,2%	47,6%
	Land-distrikter		26,3%	26,9%	61,6%
	Indfødte		41,9%	37,7%	52,2%
	¹⁰ Efter fødselsland				32,8%
	Født i EU		59,7% ^u	32,7%	30,2%
	Født uden for EU		44,6% ^u	27,0%	49,1%
¹¹ Andel af skolelærere (niveau 1-3), der er 50 år eller derover		33,2%	38,3%	32,9% ²⁰²⁰	39,2% ²⁰²⁰

Kilde: (1,3,4,5,7,8,9,10,11) = Eurostat, 2 = OECD (PISA), 6 = Europa-Kommissionen (Det Fælles Forskningscenter). Bemærkninger: Der foreligger endnu ikke data for de resterende EU-mål under strategirammen for det europæiske uddannelsesområde, som dækker dårlige resultater med hensyn til digitale færdigheder og voksnes deltagelse i læring. Ligestillingsindikatoren viser forskellen i andelen af dårlige resultater inden for læsning, matematik og naturvidenskab (kombineret) blandt 15-årige mellem den laveste og højeste fjerdedel målt på socioøkonomisk status.

procentpoint over EU-gennemsnittet. Der er dog områder, hvor der er plads til forbedringer. Danske lærere på offentlige skoler melder om større behov for IKT-uddannelse, og dem, der har brug for mere intensiv uddannelse, er oftere placeret i landdistrikterne end i byerne (¹⁰⁵).

Siden 2015 har Danmark markant forbedret sin andel af færdiguddannede inden for naturvidenskab, teknologi, ingeniørvirksomhed og matematik (STEM) blandt alle kandidater, men ligger stadig under EU-gennemsnittet. I 2022 lå antallet af personer med en videregående uddannelse på 49 %. (0,7 procentpoint mindre end i 2021), hvilket er over EU-gennemsnittet (42 %) og målet på EU-plan (45 %). I 2020 var der færre studerende i Danmark, der dimitterede i STEM-fagene

sammenlignet med EU. Deres andel var på 23 %, hvilket er 1,9 procentpoint under EU-gennemsnittet. Ikke desto mindre er stigningen siden 2015 bemærkelsesværdig, hvor Danmarks andel af alle færdiguddannede inden for STEM var den laveste i EU. Danske kandidater vælger lignende studier sammenlignet med andre EU-lande, dog med en mindre andel af kandidater inden for undervisning (5,2 %/9,7 %) og en større andel inden for IKT (5,4 %/3,9 %).

Generelt har Danmark meget gode systemer for både erhvervsuddannelse og voksenuddannelse, men der er mangel på kvalificeret arbejdskraft (se bilag 14).

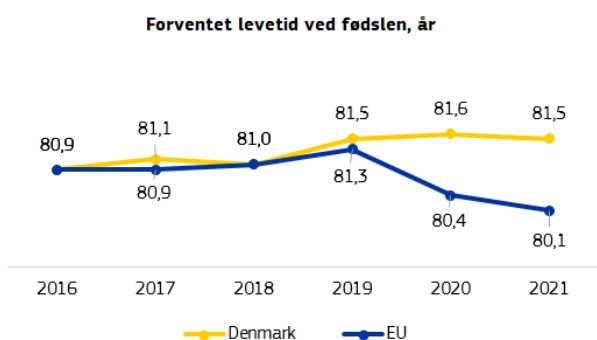
(¹⁰⁵) OECD (2022) Mending the Education Divide: Getting Strong Teachers to the Schools That Need Them Most, TALIS, OECD Publishing, Paris.

BILAG 16: SUNDHED OG SUNDHEDSSYSTEMER

En sund befolkning og et effektivt, tilgængeligt og modstandsdygtigt sundhedssystem er en forudsætning for en bæredygtig økonomi og et bæredygtigt samfund. Dette bilag indeholder et øjebliksbillede af befolkningens sundhed og sundhedssystemet i Danmark.

Den forventede levetid i Danmark faldt kun en smule fra 81,6 år (2020) til 81,5 år (2021), hvilket stadig ligger over EU-gennemsnittet på 80,1 år. Den behandlelige dødelighed ligger et godt stykke under EU-gennemsnittet. I 2020 var de vigtigste dødsårsager kræft og kredsløbssygdomme. Kræftdødeligheden i Danmark var 271 pr. 100 000 indbyggere (2020), hvilket er over EU-gennemsnittet på 242 (2020). I 2021 faldt dødeligheden som følge af covid-19 en smule i forhold til året før. ⁽¹⁰⁶⁾

Figur A16.1: **Forventet levetid ved fødslen, år**

Kilde: Eurostat

Sundhedsudgifterne i forhold til BNP i Danmark lå på 10,5 %, hvilket er lidt under EU-gennemsnittet på 10,9 % (2020). Sammenlignet med årene før var sundhedsudgifterne i forhold til BNP forholdsvis konstante. Udgifterne pr. indbygger (i købekraftstandarder) var i 2020 på 3 964 EUR, hvilket er over EU-gennemsnittet på 3 269 EUR. Ambulant behandling udgjorde 34 % af de samlede nuværende sundhedsudgifter, hvilket er et godt stykke over EU-gennemsnittet på 22,5 %. Udgifterne til indlæggelse som andel af de samlede sundhedsudgifter (26,6 %) svarer til EU-gennemsnittet på 26,4 %. Med 10,5 % var andelen af udgifter til medicinske artikler (herunder

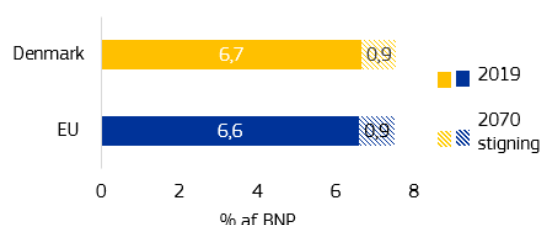
lægemidler) klart lavere end EU-gennemsnittet på 18,2 %.

Danmark har øget andelen af udgifter til forebyggelse. I 2020 brugte Danmark 3,2 % af de nuværende sundhedsudgifter på forebyggelse sammenlignet med 2,2 % i 2019. Dette ligger dog stadig under EU-gennemsnittet på 3,4 % (2020). I absolutte tal steg udgifterne til forebyggelse i Danmark med 50 % mellem 2019 og 2020 (sammenlignet med en stigning på 26 % for EU samlet set). I hele EU var denne stigning primært drevet af udgifter til sygdomsdetektion, -overvågning, -kontrol og indsatsprogrammer som led i folkesundhedsindsatsen mod covid-19. Mellem 2019 og 2020 blev der konstateret en bemærkelsesværdig forholdsvis stigning i de indberettede udgifter i Danmark til epidemiologisk overvågning, risiko- og sygdomsbekæmpelsesprogrammer og immuniseringsprogrammer. Stigningen i omkostningerne til vaccinationsprogrammer hænger sammen med den observerede øgede influenzavaccination i befolkningen i 2020. Af yderligere relevans for folkesundheden er, at forbruget af antimikrobielle stoffer ligger et godt stykke under EU-gennemsnittet.

De offentlige udgifter til sundhed forventes at stige med 0,9 procentpoint af BNP frem til 2070, hvilket er i overensstemmelse med EU-gennemsnittet. Den offentlige andel af sundhedsudgifterne var på 84,9 % (2020), hvilket er over EU-gennemsnittet på 81,2 % (2020).

Figur A16.2: **Forventet stigning i de offentlige udgifter til sundhedspleje i perioden 2019-2070**

Forventet stigning i de offentlige udgifter til sundhedspleje i perioden 2019-2070 (referencescenario)

Referencescenario fra Gruppen vedrørende Befolkningens Aldring

Kilde: Europa-Kommissionen / EPC (2021)

Danmark har flere læger og sygeplejersker end EU-gennemsnittet. Der var 4,3 læger pr.

⁽¹⁰⁶⁾Baseret på data, som medlemsstaterne har fremsendt direkte til ECDC under det europæiske overvågningssystem (data foreligger pr. 13. april 2023).

Tabel A16.1: Nøgleindikatorer for sundhed

Nøgleindikatorer for sundhed						
	2017	2018	2019	2020	2021	EU-gennemsnit (seneste år)
Dødelighed, der kan behandles, pr. 100 000 indbyggere (dødelighed, der kan undgås ved hjælp af sundhedsydelser af optimal kvalitet)	73,2	73,0	66,2	63,5	NA	91,7 (2020)
Kræftdødelighed pr. 100 000 indbyggere	284,7	279,8	282,5	271,0	NA	242,2 (2020)
Løbende udgifter til sundhed, % BNP	10,1	10,1	10,1	10,5	NA	10,9 (2020)
Offentlig andel af sundhedsudgifterne, % af de løbende sundhedsudgifter	84,0	83,8	83,7	84,9	NA	81,2 (2020)
Udgifter til forebyggelse, % af de løbende sundhedsudgifter	2,4	2,3	2,2	3,2	NA	3,4 (2020)
Senge til akutbehandling pr. 100 000 indbyggere	254	254	249	NA	NA	387,4 (2019)
Læger pr. 1 000 indbyggere *	4,1	4,2	4,3	NA	NA	3,9 (2020)
Sygeplejersker pr. 1 000 indbyggere *	10,0	10,1	10,1	NA	NA	8,3 (2020)
Forbrug af antibakterielle midler til systemisk brug i samfundet, daglig defineret dosis pr. 1 000 indbyggere pr. dag (samlet forbrug for CY og CZ) **	14,3	13,6	13,4	12,5	12,6	14,5 (2021)

Bemærk: EU-gennemsnittet vægtes for alle indikatorer, undtagen for (*) og (**), for hvilke der anvendes et simpelt EU-gennemsnit. Det simple gennemsnit for (*) anvender data for 2020 eller det senest tilgængelige år, hvis data for 2020 ikke foreligger. Data om lægetæthed henviser til praktiserende læger i alle lande undtagen EL, PT (med autorisation til at praktisere) og SK (erhvervsaktive). Data om sygeplejersketæthed henviser til praktiserende sygeplejersker i alle lande undtagen FR, PT, SK (erhvervsaktive) og EL (udelukkende sygeplejersker på hospitaler).

Kilde: Eurostat, bortset fra: ** ECDC

1 000 indbyggere (2019), hvilket er højere end EU-gennemsnittet på 3,9 (2020). Der var 10,1 sygeplejersker pr. 1 000 indbyggere (2019), hvilket er højere end EU-gennemsnittet på 8,3 (2020). Over 27 % af plejepersonalet er imidlertid ældre end 55 år (2017), hvilket giver anledning til bekymring med hensyn til holdbarheden af arbejdsstyrken. Den danske regering nåede i 2022 til enighed om en reform, der har til formål at styrke sundhedssystemet, bl.a. ved at forbedre lægedækningen i områder med lægemangel. ⁽¹⁰⁷⁾ Regeringen nedsatte også en "resilienskommission", der skal se på personalemangel og rekrutteringssprogsproblemer. I 2023 bebudede regeringen en akutpakke til håndtering af udfordringer med stigende ventelister og mangel på centralt personale. ⁽¹⁰⁸⁾

Danmark optrapper yderligere politikker til fremme af integreret pleje. Senest er dette sket ved at oprette "sundhedsklynger" omkring de 21 akuthospitaler for at optimere leveringen af plejeydelser i lokalsamfundet ⁽¹⁰⁹⁾.

Med sin genopretnings- og resiliensplan planlægger Danmark at investere 33 mio.

EUR (2,1 % af genopretnings- og resiliensplanens samlede værdi) i sundhedspleje. Den danske genopretnings- og resiliensplan indeholder investeringer, der har til formål at sikre tilstrækkelige lagre af kritiske lægemidler og forbedre beredskabsstyringen og overvågningen af disse lagre. Desuden arbejder Danmark på at styrke digitale løsninger i sundhedssektoren. Et klinisk studie af de langsigtede virkninger af covid-19-vacciner er endnu ikke afsluttet.

⁽¹⁰⁷⁾ Se: https://commission.europa.eu/system/files/2023-05/2023-Denmark-NRP_en.pdf

⁽¹⁰⁸⁾ Se: <https://eurohealthobservatory.who.int/monitors/health-systems-monitor/updates/hspm/denmark-2012/acute-package-to-address-waiting-lists-and-staff-shortages>.

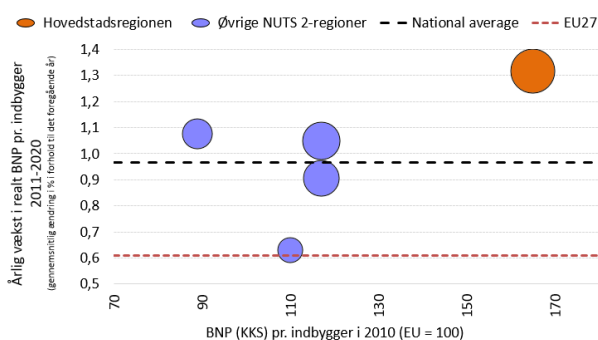
⁽¹⁰⁹⁾ Se: <https://eurohealthobservatory.who.int/monitors/health-systems-monitor/updates/hspm/denmark-2012/health-clusters-now-mandatory-across-denmark>.

Dette bilag viser den økonomiske og sociale regionale dynamik i Danmark og giver en opdatering om den økonomiske, sociale og territoriale samhørighed i og mellem de danske regioner sammenlignet med EU som helhed og de vigtigste udfordringer for den regionale økonomiske genopretning.

Danmark havde det tredje-højeste BNP pr. indbygger i EU i 2021, men de regionale forskelle er steget en smule mellem hovedstadsregionen og resten af landet.

Alle danske regioner har klaret sig langt over EU-gennemsnittet med hensyn til regional konkurrenceevne. Hovedstaden er drivkraften i den danske økonomi og tegnede sig for 42 % af det nationale BNP i 2020 og med et BNP pr. indbygger på 178 % over EU-gennemsnittet. Syddanmark, Midtjylland og Nordjylland havde et BNP pr. indbygger på mellem 105 % og 120 % af EU-gennemsnittet. Sjælland er den eneste overgangsregion i Danmark med et BNP pr. indbygger, der ligger under EU-gennemsnittet (89 %).

Figur A17.1: **BNP pr. indbygger (2010) og vækst i BNP pr. indbygger (2011-2020)**

(1) Boblernes størrelse afspejler befolkningens størrelse

Kilde: Eurostat, GD REGIO's udarbejdelse

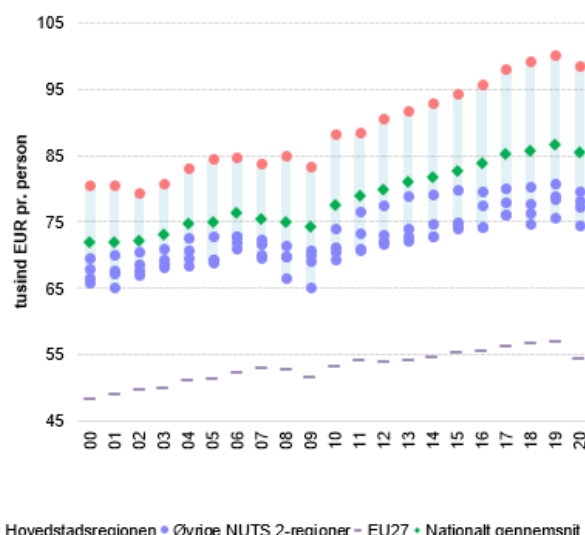
På trods af covid-19-pandemien steg BNP en smule i alle regioner mellem 2019 og 2020.

Alle regioner havde en årlig realvækst i BNP pr. indbygger over EU-gennemsnittet (0,6 %), selv om Nordjylland lå tæt på EU-gennemsnittet. Nordjylland var også den eneste danske region med en realvækst i BNP under EU-gennemsnittet på lang sigt.

Regionale forskelle i BNP pr. indbygger skyldes delvis variationer i arbejdsproduktiviteten. Arbejdsproduktiviteten

toppede i 2019, men blev påvirket af pandemien i 2020 (figur A17.1). Kløften mellem hovedstadsregionen og resten af landet forblev den samme i 2020, da alle regioner mistede arbejdsproduktiviteten.

Figur A17.2: **Udviklingen i arbejdsproduktiviteten i de danske regioner**

● Hovedstadsregionen ● Øvrige NUTS 2-regioner ● EU27 ● Nationalt gennemsnit

Real bruttoværditilvækst i mio. EUR (2015-priser) efter beskæftigelse, tusind personer. De lyserøde cirkler viser hovedstadsregionen. De blå cirkler viser de resterende NUTS 2-regioner. Den grønne diamant viser det nationale gennemsnit. Den lilla linje viser EU-27-gennemsnittet.

Kilde: Eurostat

Alle danske regioner har høj beskæftigelse og lav arbejdsløshed. Manglen på kvalificeret arbejdskraft giver imidlertid anledning til bekymring.

Den gennemsnitlige arbejdsløshedsprocent var på 5 % og var ens på tværs af alle regioner. Dette og befolkningstilvæksten i alle danske regioner bidrog til landets samlede BNP-vækst.

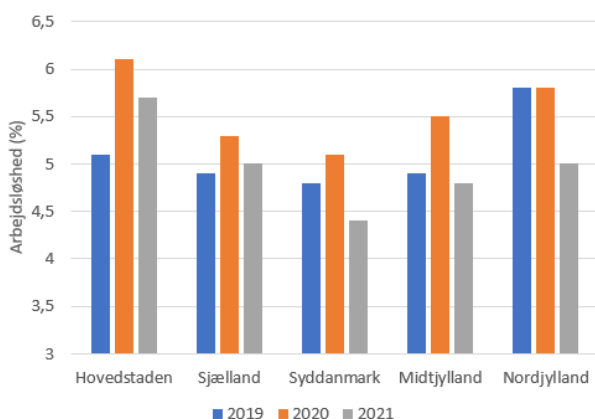

Tabel A17.1: Udvalgte indikatorer på regionalt plan — Danmark

Navn på NUTS-region	BNP pr. indbygger (KKS)	BNP-vækst	Vækst i BNP pr. indbygger	Befolkning i alderen 30-34 år med et højt uddannelsesniveau	Personer, der forlader skolen tidligt	FoU-udgifter	FoU-udgifter i erhvervslivet	Beskæftigelse i højteknologiske sektorer	Beskæftigelse inden for videnintensive tjenesteydelser	Indeks for regional konkurrenceevne (RCI)	Emissioner af drivhusgasser	
	Indeks, EU27 = 100, 2021	Gennemsnitlig ændring i % i forhold til det foregående år, 2011-2020	Gennemsnitlig ændring i % i forhold til det foregående år, 2011-2020	% af befolkningen i alderen 30-34 år, 2021	% af befolkningen i alderen 18-24 år, 2021	% af BNP, 2019	% af BNP, 2019/2020	% af den samlede beskæftigelse, 2021	% af den samlede beskæftigelse, 2021	Indeks, EU27 = 100, 2019	tCO ₂ -ækvivalent pr. person NUTS2 referenceår 2021	Procentvis ændring (%) 1990-2021
EU	100	1	1	42	10	2	2	5	41	100		
Danmark	133	1,47	0,97	52,8	9,8	2,9	1,8	5,8	49,4	122,9		
Hovedstaden	178	2,24	1,32	68,1	8,6	4,6	3,1	10,4	58,2	137,7	3,04	-43,73
Sjælland	89	1,30	1,08	35,4	13,8	1,3	0,7	4,6	46,5	115,4	6,66	-26,42
Syddanmark	116	1,09	0,91	44,4	10,4	1,5	1,0	2,3	43,1	113,6	11,46	-60,99
Midtjylland	120	1,61	1,05	50,3	9,6	2,3	1,4	4,4	45,5	119,8	6,49	-33,34
Nordjylland	105	0,82	0,63	40,3	8,9	2,0	0,4	2,7	46,2	113,2	10,27	-21,62

Kilde: Eurostat, EDGAR-databasen

Figur A17.3: Arbejdsløshed i danske regioner i 2019-2021

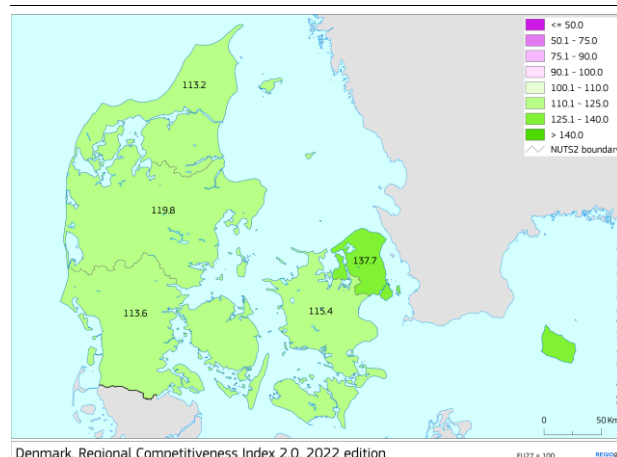

Kilde: Eurostat

Covid-19-pandemien øgede ikke de regionale økonomiske forskelle. Arbejdsløsheden steg i alle regioner i løbet af det første år af covid-19-krisen, men faldt igen i 2021 til niveauet før pandemien (figur A17.3).

Hovedstaden var den region i EU, der klarede sig tredjebedst i forhold til det regionale konkurrenceevneindeks i 2022. Indexet måler en regions evne til at tilbyde et attraktivt og bæredygtigt miljø for virksomheder og indbyggere til at bo og arbejde. Det regionale konkurrenceevneindeks i de øvrige danske regioner var lavere, men stadig langt over EU-gennemsnittet. (Kort A17.1, tabel A17.1).

Kort A17.1: Det regionale konkurrenceevneindeks — Danmark

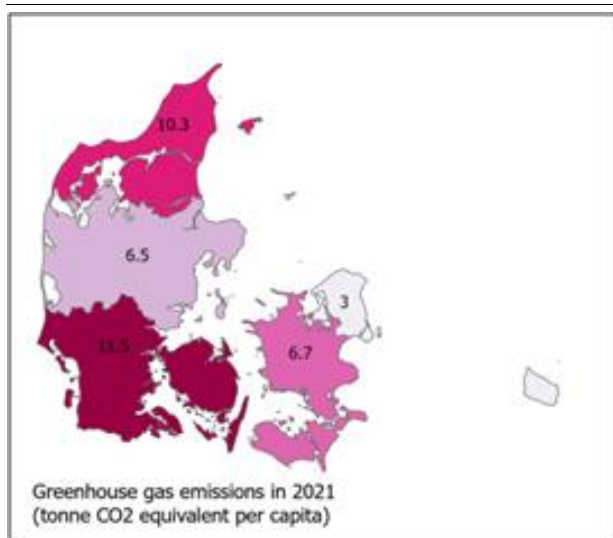
Hovedstaden klarede sig bedre end andre regioner med hensyn til beskæftigelse i højteknologiske sektorer, videnintensive tjenester og højt uddannelsesniveau. I Syddanmark var kun 2,2 % af den samlede arbejdsstyrke beskæftiget i højteknologiske sektorer (sammenlignet med 10 % i Hovedstaden), og beskæftigelsen i videnintensive tjenester var mere end 10 % lavere i alle andre regioner i forhold til Hovedstaden. I region Sjælland og Nordjylland lå andelen af befolkningen i alderen 30-34 år med et højt uddannelsesniveau under EU-gennemsnittet. Sjælland havde også en relativt høj andel af unge, der forlader skolen tidligt (13,8 % af befolkningen i alderen 18-24 år) sammenlignet med det nationale gennemsnit på 9,8 %. (Tabel A17.1)

Hovedstaden skiller sig også ud med hensyn til de samlede anvendte udgifter til FoU. I alle andre regioner ligger udgifterne til FoU i

erhvervssektorerne under EU-gennemsnittet, og andelen af de samlede FoU-udgifter i forhold til BNP ligger enten under eller omkring EU-gennemsnittet. (Tabel A17.1)

Det er lykkedes Danmark at reducere sine drivhusgasemissioner betydeligt, men med variationer mellem regionerne. I 2021 producerede Danmark 49 % mindre drivhusgas end i 1990, med en variation på mellem 22 og 61 % i regionerne. Med en gennemsnitlig emission på 6,8 ton pr. indbygger (kort A17.1) har landet et af de laveste CO₂-fodaftrek i EU.

Kort A17.2: **Drivhusgasemissioner pr. indbygger i danske regioner i 2021**

Danmark har en forholdsvis veludviklet og solvent banksektor. De danske bankers kapitalprocent blev ikke påvirket af pandemien, og den ligger fortsat over EU-gennemsnittet (22,5 % i forhold til et EU-gennemsnit på 18,6 % i 3. kvartal 2022). Den stresstest, som Danmarks centralbank gennemførte i juni 2022, viste, at selv om bankerne har tilstrækkelig kapital til at modstå en alvorlig recession, ville nogle få systemisk vigtige banker være tæt på at overskride kravene til overskydende kapital under et alvorligt recessionsscenarioerne (et alvorligt økonomisk tilbageslag kombineret med en stigning i renteniveauet). I en hypotetisk etårig periode med finansiell stress og begrænset mulighed for at udstede nye gældsinstrumenter kan flere systemisk vigtige kreditinstitutter og visse banker, der ikke er systemisk vigtige, også få vanskeligt ved at opfylde deres samlede minimumskrav til kapitalgrundlag og nedskrivningsrelevante passiver (MREL). Dette er særlig vigtigt, fordi nogle institutter allerede er nødt til at refinansiere gældsudstedelser med udløb, enten for at akkumulere kapital eller for at udstede ny gæld for at opfylde MREL-kravet. For at øge bankernes modstandsdygtighed er den kontracykliske buffer som følge af henstillingen fra det danske råd for systemiske risici blevet forhøjet til 2,5 % pr. marts 2023.

Den danske banksektor er generelt stabil og har klaret sig forholdsvis godt igennem de seneste års usikkerhed, men der er fortsat sårbarheder. Bankernes likviditetspositioner er sunde, men både større markedsvolatilitet og kundernes øgede behov for likviditet har haft en negativ effekt. Forholdet mellem udlån og indlån er faldet en smule, men værdierne er stadig høje, hovedsagelig på grund af en høj markedsfinansieringsgrad, da realkreditlån er sikret med obligationer. Rentabiliteten er faldet betydeligt siden 2021 med et afkast af egenkapitalen på årsbasis på 1 % i tredje kvartal 2022 (mod 8,2 % i 2021), hvilket kan skyldes negative værdireguleringer som følge af store udsving på de finansielle markeder og prisfald. Den høje inflation skabte stærkt stigende personaleomkostninger, der pressede bankernes effektivitet nedad, idet omkostningerne i forhold til indtægterne nåede op på 81,1 % i tredje kvartal af 2022 (sammenlignet med 60,6 % på EU-plan). I fremtiden forventes de forhøjede rentesatser til en vis grad at generere højere nettorenteindtægter.

Samtidig kan højere renter, høj inflation og udsigten til nedsat økonomisk aktivitet påvirke kundernes gældsbetjeningskapacitet, og dette vil sandsynligvis blive afspejlet i nye nedskrivningsomkostninger. Selv om andelen af misligholdte lån er på et historisk lavt niveau (1,5 % i 3. kvartal 2022), bør stigninger i andelen af misligholdte lån således ikke udelukkes. Kreditgivning til ikkefinansielle selskaber steg i 2021 som følge af: i) offentlige støtteordninger, ii) stærk økonomisk aktivitet i flere brancher, iii) opbygning af lagre og iv) mere lempelige kreditstandards. Fra 3. kvartal 2022 begyndte bankerne imidlertid at signalere strammere kreditvilkår. Sammen med aftagende kundeefterspørgsel og stigende risici kan disse strammere kreditvilkår lægge pres på bankernes overskud. Blandt de ikkefinansielle selskaber er de mest sårbare små og mellemstore virksomheder (SMV'er), som har lavere likviditets- og solvensgrad, og som primært finansieres af mellemstore banker (SMV'er tegner sig for ca. 65 % af bankernes portefølje af virksomhedslån), som til gengæld er udsat for større risiko for tab.

Efterspørgslen efter realkreditlån fortsatte med at stige i 2022, om end i et langsommere tempo, mens boligpriserne begyndte at falde. Boligpriserne er steget støt i de seneste 2 år, især i det storkøbenhavnske område. Ikke desto mindre er væksten aftaget siden midten af 2021 og er vendt fra andet kvartal 2022. Samtidig fortsatte den samlede vækst i realkreditlån, men den er aftaget. Da priserne forventes at falde yderligere i 2023, stiger risikoen for teknisk insolvens, først og fremmest blandt nye låntagere med høj gæld. En bemærkelsesværdig tendens har været det store antal husholdninger, der optager realkreditlån med variabel rente, hvoraf en stigende andel er afdragsfrie, hvilket gør dem sårbare over for både rentestigninger og fald i boligpriserne. Disse låntagere har dog generelt en lavere gældsbetjeningskvote end kunder med andre typer lån. Præferencen for realkreditlån med variabel rente skyldes også ofte boligejernes beslutning om at refinansiere deres lån, hvilket ofte resulterer i en reduktion af deres samlede gæld.

Tabel A18.1: Indikatorer for finansiel soliditet

	2017	2018	2019	2020	2021	2022-Q3		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	EU	Median
Banksektorens samlede aktiver (% af BNP)	363,0	349,4	384,6	402,0	370,6	375,0	276,8	207,9
De fem største bankers andel (samlede aktiver) (%)	65,7	64,5	66,2	67,1	65,6	-	-	68,7
Andel (samlede aktiver) af indenlandske kreditinstitutt	93,0	93,0	92,9	93,4	93,0	93,9	-	60,2
Vækst i kreditter til ikke-finansielle selskaber (år-til-år-a	-	-	-	-	-	-	-	9,1
Vækst i kreditter til husstande (år-til-år-ændring i %)	-	-	-	-	-	-	-	5,4
Indikatorer for finansiel soliditet: ¹								
- misligholdte lån (af det samlede udlån)	2,5	2,3	1,9	1,9	1,8	1,5	1,8	1,8
- kapitalprocent (%)	22,1	21,6	22,4	23,2	22,8	22,5	18,6	19,8
- forrentning af egenkapitalen (%) ²	10,8	8,0	8,7	4,5	8,2	1,3	6,1	6,6
Forhold mellem omkostninger og indkomst (%) ¹	51,2	57,7	61,0	63,3	58,3	81,1	60,6	51,8
Udlåns-til-indlånsforhold (%) ¹	228,7	240,7	248,9	215,8	222,3	205,5	88,6	78,0
Centralbankens likviditet som % af passiverne	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	-	-	2,9
Gæld i den private sektor (% af BNP)	216,7	215,3	221,2	221,3	214,7	-	-	120,7
Langfristet rentespænd i forhold til Bund (basispoint)	15,9	5,8	6,8	15,0	31,3	33,7	-	93,3
Markedsfinansieringsgrad (%)	44,8	42,4	41,4	40,2	38,2	-	50,8	40,0
Udstedte grønne obligationer i forhold til alle obligatione	0,3	0,4	1,1	1,3	2,5	4,3	3,9	2,3
1-3	4-10	11-17	18-24	25-27	Farverne angiver præstationsrækkefølgen blandt de 27 EU-medlemsstater.			

(1) Senest tilgængelige data: 3. kvartal 2022.

(2) Data opgøres på årsbasis.

Kilde: ECB, Eurostat, S&P Global Capital IQ Pro.

Pensions- og livsforsikringsselskaber er generelt solvente og velkapitaliserede, men der er svagheder på markedet.

Livsforsikrings- og pensionselskaber, der tegner sig for ca. 35 % af det finansielle marked, er generelt solvente og velkapitaliserede. Indtil udgangen af 2021 er pensionskassernes aktiver steget betydeligt i de seneste år, hovedsagelig på grund af betydelige investeringsafkast og store pensionsbidrag fra personer, der indbetaler til pensionsordninger. Forsikringsselskaberne har nydt godt af stigningen i de risikofri renter, som har sænket værdien af deres forpligtelser. Forsikringsselskaberne (og især skadesforsikringsselskaber) er imidlertid blevet påvirket af stigningen i inflationen. Samtidig har pensions- og livsforsikringsselskaber på grund af volatile markeder og højere rentesatser oplevet et stigende behov for likviditet til at betale variationsmarginer på deres derivatkontrakter. Danske forsikringsselskaber og pensionselskaber har tilstrækkelige likvide aktiver til at håndtere en renteforhøjelse, men deres kontantbeholdninger er stadig begrænsede. Desuden udløber undtagelsen fra kravet om at stille kontanter til rådighed for variationsmarginindkaldelser som led i gennemførelsen af forordningen om europæisk markedsinfrastruktur i juni 2023, og dette kan skabe yderligere likviditetsbehov. Der arbejdes i

øjeblikket med banksektoren på at udvikle en ramme, der giver pensionsfonde og forsikringsselskaber adgang til centralt cleared repotransaktioner via banker. En anden potentiel sårbarhed hos pensionselskaber kan skyldes det værditab, der blev registreret i 2022 på obligationer og rentederivater. Disse tab kan medføre lavere udbetalinger til pensionsopsparere og dermed øge risikoen for, at offentligheden opfatter virksomheden negativt.

Dette bilag indeholder en indikatorbaseret oversigt over Danmarks skattesystem. Det indeholder oplysninger om skattestrukturen (de typer skatter og afgifter, som Danmark opnår flest indtægter fra), skattebyrden for arbejdstagere samt skattesystemets progressivitet og omfordelingseffekt. Det indeholder også oplysninger om skatteoprævning og overholdelse af reglerne.

Danmarks skatteindtægter er forholdsvis høje i forhold til BNP. De er velafbalancerede mellem forskellige skattetyper på en vækstfremmende måde. Tabel A19.1 viser Danmarks indtægter fra forskellige skattetyper i procent af BNP. Danmarks samlede skatteindtægter i procent af BNP var det højeste i EU i 2021. Indtægterne fra beskatning af arbejdskraft, forbrug og miljø var forholdsvis høje i forhold til andre EU-lande udtrykt i procent af BNP (se tabel A19.1). Mens skatten på arbejde som andel af BNP var højere i Danmark end i EU som helhed, var skatten på arbejde som andel af de samlede skatter lavere i Danmark (50,5 %) end i EU som helhed (51,4 %) (se figur A19.1). Danmarks afgiftsstruktur er kendetegnet ved forholdsvis høje indtægter fra forbrugs- og miljøafgifter som en andel af den samlede beskatning i forhold til EU-aggregatet. De løbende

ejendomsskatter var blandt de højeste i EU, både i procent af BNP og af de samlede skatteindtægter. Danmark har imidlertid også et af de højeste skattefradrag for rentebetalinger på realkreditlån i EU, hvilket tilskynder til finansiering af beboelsesejendomme gennem gæld. De danske myndigheder har stået over for udfordringer i forbindelse med gennemførelsen af et nyt ejendomsskattesystem, der skal imødegå gældsincitamentet og øge retfærdigheden. Det nye system er baseret på nye og forbedrede oplysninger for hver ejendom og giver ejeren af ejendommen mulighed for at tilføje flere data. Der er også foretaget justeringer af systemet for at sikre kvaliteten af klageproceduren. Efter flere forsinkelser forventes systemet at være fuldt gennemført i 2024.

Danmarks genopretnings- og resiliensplan fokuserer på en retfærdig omstilling til grønnere energikilder og digitaliseringstjenester. Den omfatter en grøn skattereform, som indeholder flere politikker, der skal fremskynde dekarboniseringen i en lang række sektorer. På kort sigt fremskynder reformen afskrivningerne for at skabe et investeringsvindue, der tilskynder virksomheder, herunder små og mellemstore virksomheder, til at investere i den grønne omstilling.

Tabel A19.1: Beskatningsindikatorer

		Danmark					EU-27				
		2010	2019	2020	2021	2022	2010	2019	2020	2021	2022
Skattestruktur	Skatter i alt (inklusive obligatoriske reelle sociale bidrag) (% af BNP)	45,0	47,1	47,3	48,1	42,3	37,9	39,9	40,0	40,6	
	Arbejdsskatter (som % af BNP)	22,7	23,3	24,2	24,3		20,0	20,7	21,3	20,9	
	Forbrugsskatter (som % af BNP)	14,6	13,6	13,9	13,4		10,8	11,1	10,7	11,2	
	Kapitalskatter (som % af BNP)	7,7	10,1	9,2	10,4		7,1	8,1	8,0	8,5	
	Samlede ejendomsskatter (som % af BNP)	2,5	2,7	2,7	2,5		1,9	2,2	2,2	2,2	
	Løbende skatter på fast ejendom (i % af BNP)	2,0	2,0	2,0	1,9		1,1	1,2	1,2	1,1	
	Miljøafgifter som % af BNP	4,0	3,3	3,2	2,9		2,4	2,4	2,2	2,2	
Progressivitet og retfærdighed	Skattele ved 50 % af gennemsnitslønnen (en person) (*)	31,2	30,4	30,2	30,4	30,8	33,9	32,3	31,9	32,1	31,7
	Skattele ved 100 % af gennemsnitslønnen (en person) (*)	35,9	35,5	35,3	35,4	35,5	41,0	40,1	39,9	39,6	39,7
	Selskabsskat - effektive gennemsnitlige skattesatser (1) (*)		20,3	20,3	20,0			19,5	19,4	19,1	
	Forskel i Gini-koefficienten før og efter skatter og kontante sociale overførsler (pensioner ikke medregnet i sociale overførsler) (2) (*)	12,2	11,3	11,2	12,0		8,6	7,7	8,1	7,8	
Skatteadministrati on og overholdelse af skatteregler	Udestående skatterestancer: samlet skattegæld ved årets udgang (herunder gæld, der anses for uinddrivelig) / samlede indtægter (i %) (*)		8,4	8,1				31,6	40,7		
	Momsgab (% af den samlede momspligt, VTTL)		8,5	5,0				11,0	9,1		

(1) Fremadrettet effektiv skattesats (OECD).

(2) En højere værdi indikerer en stærkere omfordelingseffekt af beskatningen.

(*) Simpelt gennemsnit for EU-27

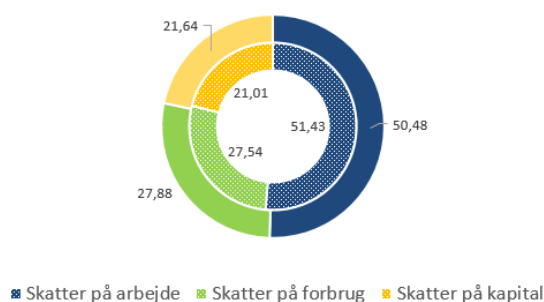
Yderligere data om skatteindtægter og den anvendte metode findes i Europa-Kommissionen, Generaldirektoratet for Beskatning og Toldunion, Taxation trends in the European Union: data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom: 2021 edition, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2021, <https://data.europa.eu/doi/10.2778/843047>, og webstedet Data on Taxation, https://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation-1/economic-analysis-taxation/data-taxation_en.

Yderligere oplysninger om momsgabet findes i Europa-Kommissionen, Generaldirektoratet for Beskatning og Toldunion, VAT gap in the EU: Report 2022, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2022, <https://data.europa.eu/doi/10.2778/109823>.

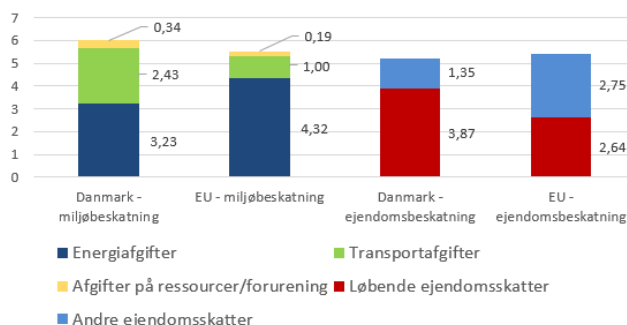
Kilde: Europa-Kommissionen, OECD.

Figur A19.1: **Skatteindtægter fra forskellige skattetyper i % af den samlede beskatning**

Fordeling af skatteindtægter i 2021, Danmark (ydre ring) og EU (indre ring)

Miljø- og ejendomsskatter som % af det samlede skatteprovenu, Danmark og EU

Bemærk: Værdier for EU er BNP-vægtede EU-gennemsnit (EU-aggregater)

Kilde: Europa-Kommissionen

Danmarks skattebyrde på arbejde er lavere end EU-gennemsnittet på tværs af indkomstfordelingen. Figur A19.2 viser, at skatteken på arbejde i Danmark i 2022 lå under EU-gennemsnittet for enlige på alle lønniveauer. Skatteken for sekundære forsørgere på 67 % af gennemsnitslønnen, hvis ægtefæller tjener gennemsnitslønnen, ligger på omkring EU-gennemsnittet. Forskellen mellem skatteken for sekundære og enlige forsørgere på 67 % af gennemsnitslønnen var imidlertid langt større for Danmark end EU-gennemsnittet. Den højere skatteken for sekundære forsørgere i Danmark indebærer lavere incitamenter for sekundære forsørgere end for enlige forsørgere på samme lønniveau. Eftersom sekundære forsørgere ofte er kvinder, kan denne forskel fastholde kønsstereotyper. Samlet set bidrog skatte- og socialsikringsystemet i 2021 til at mindske uligheden (målt ved GINI-koefficienten) med væsentligt mere end EU-gennemsnittet. De gennemsnitlige fremadrettede effektive selskabsskattesatser lå over EU-gennemsnittet i 2021.

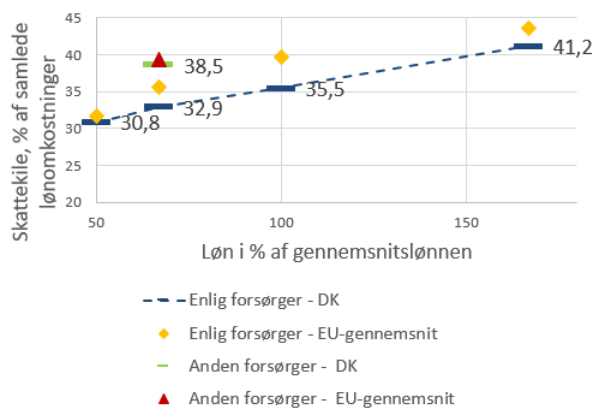
Danmark klarer sig forholdsvis godt med hensyn til overholdelse af skattereglerne og skatteforvaltning. Danmark har indført et nyt IT-system (PSRM), som ifølge officielle kilder ⁽¹¹⁰⁾ har fordoblet gældsinddrivelsen fra 1,6 mia. DKK i 2020 til 3,7 mia. DKK i 2021. Udestående skatterestancer er faldet en smule med 0,3 procentpoint fra 2019 til 2020 til 8,1 % af nettoindtægterne. Dette er betydeligt lavere end

gennemsnittet for EU-27, som steg med 9,1 procentpoint til 40,7 % fra 2019 til 2020 og er pustet op af meget høje tal for visse medlemsstater. Årsrapporten om beskatning 2022 fremhæver, at der er mulighed for at forbedre andelen af onlineindberetning af personlige selvangivelser ⁽¹¹¹⁾. Momsgabets (en indikator for effektiviteten af håndhævelse og overholdelse af momsreglerne, hvor et lille gab tyder på høj effektivitet) faldt betydeligt med 3,5 procentpoint til 5,0 % i 2020 og ligger et godt stykke under EU-gabet, som faldt med 1,9 procentpoint til 9,1 % (tabel A19.1).

⁽¹¹⁰⁾Se: [Nyt gældsinddrivelsessystem har inddrevet 10 mia. i Gældsstyrelsen \(gældst.dk\)](#).

⁽¹¹¹⁾Europa-Kommissionen, Generaldirektoratet for Beskatning og Toldunion, Annual Report on Taxation 2022: review of taxation policies in the EU Member States, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2022.

Figur A19.2: **Skattepile for enlige og sekundære forsørgere i % af de samlede arbejdskraftomkostninger, 2022**

Bemærk: Sekundære forsørgere er familiemedlemmer, hvor den primære forsørger tjener 100 % af gennemsnitslønnen, og som ikke har børn. Med hensyn til metoden for skattepilen for sekundære forsørgere henvises til OECD (2016) "Taxing Wages 2014-2015".

Kilde: Europa-Kommissionen

Tabel A20.1: Økonomiske og finansielle nøgleindikatorer

	2004-07	2008-12	2013-19	2020	2021	2022	prognose	
							2023	2024
Realt BNP (årlig ændring)	2,5	-0,4	2,1	-2,0	4,9	3,8	0,3	1,5
Potentiel vækst (årlig ændring)	1,5	1,1	1,6	1,6	1,9	2,2	1,9	1,6
Privatforbrug (årlig ændring)	3,3	-0,3	1,9	-1,4	4,2	-2,3	0,1	1,3
Offentligt forbrug (årlig ændring)	1,6	1,6	0,8	-1,4	4,2	-3,5	-0,1	1,1
Faste bruttoinvesteringer (årlig ændring)	5,8	-3,6	3,7	5,1	6,2	8,6	-3,5	-0,3
Export af varer og tjenester (årlig ændring)	6,2	1,0	3,6	-6,3	8,0	8,6	1,1	1,4
Import af varer og tjenester (årlig ændring)	9,5	0,5	3,7	-3,6	8,0	4,2	-1,0	0,6
Bidrag til BNP-vækst								
Indenlandsk efterspørgsel (årlig ændring)	3,2	-0,5	1,8	0,1	4,3	0,1	-0,8	0,8
Lagerforskydninger (årlig ændring)	0,3	-0,2	0,0	-0,2	0,0	0,8	-0,2	0,2
Nettoeksport (årlig ændring)	-1,0	0,3	0,2	-1,9	0,5	2,9	1,3	0,6
Bidrag til potentiel BNP-vækst:								
Arbejdskraft (timer) (årlig ændring)	0,2	-0,1	0,2	0,4	0,6	0,8	0,7	0,4
Kapitalintensitet (årlig ændring)	0,8	0,3	0,5	0,7	0,9	1,1	0,9	0,8
Totalfaktorproduktivitet (årlig ændring)	0,6	0,9	0,9	0,5	0,3	0,2	0,3	0,4
Outputqab	3,3	-2,3	-1,6	-4,1	-1,3	0,3	-1,2	-1,3
Ledighedsprocent	4,5	6,7	6,1	5,6	5,1	4,5	5,0	5,1
BNP-deflator (årlig ændring)	2,4	2,2	0,8	2,6	2,8	7,6	0,2	2,1
Harmoniseret forbrugerprisindeks (HICP, årlig ændring)	1,5	2,4	0,5	0,3	1,9	8,5	4,3	2,5
HICP ekskl. energi og uforarbejdede fødevarer (årlig ændring)	1,2	2,1	0,7	0,9	1,1	5,3	6,3	3,4
Nominelle lønomkostninger pr. ansat (årlig ændring)	3,4	2,6	1,6	2,6	2,9	2,9	4,9	5,3
Arbejdsproduktivitet (faste priser, arbejdstimer, årlig ændring)	1,5	0,7	1,4	1,0	1,0	-0,7	0,7	1,4
Enhedslønomkostninger (hele økonomien, årlig ændring)	2,3	2,0	0,8	3,5	0,6	3,0	4,2	3,5
Reale enhedslønomkostninger (årlig ændring)	0,0	-0,2	0,0	0,9	-2,1	-4,3	4,0	1,4
Real effektiv valutakurs (enhedslønomkostninger, årlig ændring)	1,2	-0,3	-0,3	-0,4	0,3	-0,3	-1,1	0,0
Real effektiv valutakurs (HICP, årlig ændring)	0,1	-0,4	0,0	1,1	-0,7	-1,2	.	.
Husholdningernes nettoopsparingskvote (nettoopsparing i % af disponibel nettoindkomst)	-2,7	-0,1	3,5	5,7	3,2	8,4	.	.
Private kreditstrømme, konsolideret (% af BNP)	17,5	5,3	2,9	5,0	12,3	9,1	.	.
Gæld i den private sektor, konsolideret (% af BNP)	192,3	224,0	216,7	221,3	214,7	184,6	.	.
heraf i husholdninger, konsolideret (% af BNP)	116,5	136,5	120,6	111,8	104,2	86,0	.	.
heraf i ikkefinansielle selskaber, konsolideret (% af BNP)	74,8	86,8	95,8	109,4	110,4	98,6	.	.
Misligholdt bruttogæld (% af samlede gældsinstrumenter og samlede lån og forskud) (1)	.	2,9	3,3	2,0	1,7	.	.	.
Selskaber, nettoudlån (+) eller nettolåntagning (-) (% af BNP)	3,6	7,8	6,3	6,1	5,8	7,9	6,2	6,5
Selskaber, bruttooverskud af produktion (% af BNP)	22,7	22,3	24,3	24,8	26,2	29,4	27,2	26,9
Husholdninger, nettoudlån (+) eller nettolåntagning (-) (% af BNP)	-4,8	-1,0	1,0	1,5	-0,3	2,1	2,4	3,1
Deflateret boligprisindeks (årlig ændring)	11,1	-6,0	3,8	4,7	9,5	-7,3	.	.
Boliginvesteringer (% af BNP)	6,2	4,3	4,3	5,7	6,0	6,2	.	.
Betalingsbalancens løbende poster (% af BNP)	3,0	5,2	8,1	7,9	9,0	13,1	10,7	10,7
Handelsbalance (% af BNP)	4,2	5,5	6,8	6,3	7,1	10,6	.	.
Bytteforhold, varer og tjenester (årlig ændring)	0,4	0,6	0,3	2,4	0,4	-0,2	-5,2	-0,5
Kapitalposter (% af BNP)	0,1	0,1	-0,1	0,0	0,1	0,2	.	.
Nettostilling over for udlandet (% af BNP)	-0,8	14,5	51,6	70,0	76,3	64,1	.	.
NENDI - NIP ekskl. ikke-mis. instrumenter (% af BNP) (2)	-25,6	-18,5	13,8	32,5	31,4	.	.	.
Passiver over for udlandet ekskl. ikke-mis. instrumenter (% af BNP)	139,7	163,7	163,2	183,1	164,7	.	.	.
Eksportresultater ift. udviklede lande (ændring i % over 5 år)	3,2	-1,0	-5,1	11,2	11,3	.	.	.
Eksportmarkedsandel, varer og tjenester (årlig ændring)	-1,6	-3,8	0,6	6,6	-2,3	4,6	-1,5	-2,3
Nettotilstrømning af direkte udenlandske indtægter (% af BNP)	1,8	2,1	1,7	2,3	5,7	-0,1	.	.
Offebtlig saldo (% af BNP)	4,3	-1,6	0,7	0,2	3,6	3,3	2,3	1,3
Strukturel saldo (% af BNP)	.	.	0,8	2,6	4,4	3,1	3,5	2,1
Offentlig bruttogæld (% af BNP)	35,1	41,4	38,4	42,2	36,7	30,1	30,1	28,8

(1) Nationale bankkoncerner og selvstændige banker, udenlandsk kontrollerede datterselskaber (EU og ikke-EU) samt udenlandsk kontrollerede filialer (EU og ikke-EU).

(2) Nettostilling over for udlandet ekskl. direkte investeringer og aktieportefølje.

Kilde: Eurostat og ECB pr. 2. maj 2023, i det omfang tallene foreligger; Europa-Kommissionen for så vidt angår prognosetal (forårsprognose 2023).

I dette bilag vurderes risiciene for den finanspolitiske holdbarhed for Danmark på kort, mellemlang og lang sigt. Analysen følger samme flerdimensionelle tilgang som Europa-Kommissionens Debt Sustainability Monitor 2022, der er ajourført på grundlag af Kommissionens forårsprognose 2023.

1 - Samlet set er risiciene på kort sigt for de offentlige financers holdbarhed lave.

Kommissionens indikator for tidlig varslings (SO) viser ikke tegn på større finanspolitiske risici på kort sigt (tabel A21.2).⁽¹¹²⁾ Bruttofinansieringsbehovet forventes fortsat at være begrænset til ca. 5 % af BNP på kort sigt (dvs. i perioden 2023-2024) og at falde i forhold til det seneste højdepunkt i 2020 (tabel 1 i dette bilag). Finansmarkedernes opfattelse af statsrisikoen er fortsat positiv, hvilket bekræftes af spændet og den AAA-rating, som de tre største kreditvurderingsbureauer har tildelt den danske statsgæld.

2 - Samlet set er risiciene på mellemlang sigt for de offentlige financers holdbarhed lave.

Gældsholdbarhedsanalysen for Danmark viser, at den offentlige gældskvote under referencescenarioet forventes at falde og forblive et godt stykke under 60 % af BNP på mellemlang sigt (7,3 % af BNP i 2033) (figur 1).⁽¹¹³⁾, ⁽¹¹⁴⁾ Den

forudsatte strukturelle primære saldo (et overskud på 2,6 % af BNP) forekommer plausibel sammenlignet med tidligere finanspolitiske resultater. Samtidig nyder fremskrivningerne frem til 2033 under referencescenarioet godt af en gunstig (om end aftagende) sneboldeffekt med en real BNP-vækst på ca. 1,1 % af BNP i perioden 2025-2033. Det offentlige bruttofinansieringsbehov forventes at blive ubetydeligt og falde kraftigt i fremskrivningsperioden.

Fremskrivningen i referencescenarioet er stresstestet i forhold til fire alternative scenarier for at vurdere virkningen af ændringer i de vigtigste antagelser (figur 1). Overordnet set er gældsremskrivningen i referencescenarioet for Danmark meget robust over for ændringer i de underliggende makroøkonomiske antagelser. En permanent reduktion af strukturelle primære saldo med halvdelen af den kumulative prognosticerede ændring vil i scenarioet med en "lavere strukturel primær saldo" føre til en højere offentlig gældskvote i 2033 (ca. 6 procentpoint) i forhold til referencescenarioet. I scenarioet med den "historiske strukturelle primære saldo", hvor den strukturelle primære saldo gradvist konvergerer til et overskud på 2,4 % af BNP (det historiske 15-årige gennemsnit), vil den fremskrevne gældskvote være lidt højere (ca. 2 procentpoint) end i referencescenarioet i 2033. En permanent forværring af de makrofinansielle betingelser som afspejlet i scenarioet med en "ugunstig udvikling i rente-vækstforskellen" (dvs. 1 procentpoint højere end i referencescenarioet) vil føre til en lidt højere offentlig gældskvote (ca. 1 procentpoint) i 2033 i forhold til referencescenarioet. En midlertidig forværring af de finansielle forhold, som det fremgår af scenarioet med "finansiel stress" (dvs. en midlertidig rentestigning på 1 procentpoint), ville føre til en offentlig gældskvote i 2033, der stort set svarer til referencescenarioets.

Desuden indikerer stokastiske simuleringer, at disse fremskrivninger har en lav følsomhed over for mulige uforudsete begivenheder (figur 2).⁽¹¹⁵⁾ Simuleringerne viser, at der er 10 % sandsynlighed for, at gældskvoten i 2027 er større end i 2022, hvilket er ensbetydende med en lav risiko i betragtning af det oprindelige lave gældsniveau.

⁽¹¹²⁾SO er en sammensat indikator for kortsigtet risiko for finanspolitisk stress. Den er baseret på en lang række makrofinansielle og finanspolitiske variabler, som tidligere har vist sig at fungere godt med hensyn til at afdække situationer med kommende finanspolitisk stress.

⁽¹¹³⁾De antagelser, der ligger til grund for Kommissionens referencescenario uden finanspolitisk ændring, omfatter navnlig: i) et strukturelt primært overskud før aldringsomkostninger på 2,6 % af BNP fra 2024 ii) en inflation, der konvergerer lineært mod renten på den 10-årige inflationsindekserede forward swap 10 år frem (og dermed henviser til de 10-årige inflationsforventninger 10 år fra nu) iii) de nominelle kort- og langfristede renter på ny og refinansieret gæld, der konvergerer lineært fra den aktuelle værdi til de markedsbaserede nominelle forwardrenter i T + 10 iv) reale BNP-vækstrater fra Kommissionens forårsprognose 2023 frem til 2024 efterfulgt af fremskrivninger efter EPC/OGWG T+10-metoden mellem T + 3 og T + 10, dvs. for 2025-2033 (i gennemsnit 1,1 %) v) aldringsomkostninger i overensstemmelse med rapporten om befolkningsaldringen 2021 (Europa-Kommissionen, Institutionel Paper 142, november 2020). For oplysninger om metoden henvises til Debt Sustainability Monitor 2022.

⁽¹¹⁴⁾Tabel 1 viser for referencescenarioet gældsremskrivningen samt opdelingen heraf på primær saldo, sneboldeffekt (den kombinerede virkning af rentebetalinger og nominel BNP-vækst på gældsudviklingen) og stock-flow-tilpasninger.

⁽¹¹⁵⁾De stokastiske fremskrivninger viser, hvordan gælden påvirkes af 2000 forskellige chok, der påvirker den offentlige budgetstilling, økonomisk vækst, rentesatser og valutakurser. Keglen dækker 80 % af alle de simulerede gældsudviklinger, hvilket udelukker halebegivenheder.

Desuden peger sådanne stød i retning af lav usikkerhed (dvs. forskellen mellem 10. og 90. percentil i gældsfordelingen) for så vidt angår fremskrivningerne af den offentlige gæld i referencescenariot.

3 - Samlet set er risiciene på lang sigt for de offentlige finansers holdbarhed lave. ⁽¹¹⁶⁾

S2-indikatoren (-0,7 procentpoint af BNP) peger i retning af lave risici for den finanspolitiske holdbarhed. Indikatoren viser, at den strukturelle primære saldo i forhold til referencescenariet ikke behøver at blive bedre for at sikre gældsstabilisering på lang sigt. Dette resultat understøttes af den gunstige oprindelige budgetstilling (-2,3 procentpoint af BNP), som delvis opvejes af den forventede stigning i de aldersrelaterede omkostninger (bidrag på 1,6 procentpoint af BNP). Udviklingen i aldringsomkostningerne skyldes primært den forventede stigning i udgifterne til sundhed og navnlig langtidspleje i fremskrivningsperioden (fælles bidrag på 3,4 procentpoint af BNP), mens de offentlige pensionsudgifter forventes at falde (bidrag på -1,5 procentpoint af BNP) (tabel 2).

Sammenholdt med lave gældssårbarheder, som det fremgår af S1-indikatoren, vurderes de samlede langsigtede risici som lave. S1-indikatoren for holdbarhedsgabet (på -2,3 procentpoint af BNP) signalerer faktisk, at den strukturelle primære saldo kan blive forværret og stadig sikre, at gælden konvergerer til 60 % af BNP i 2070. Dette resultat skyldes primært den gunstige oprindelige budgetstilling (-2,7 procentpoint af BNP), som delvis opvejes af den

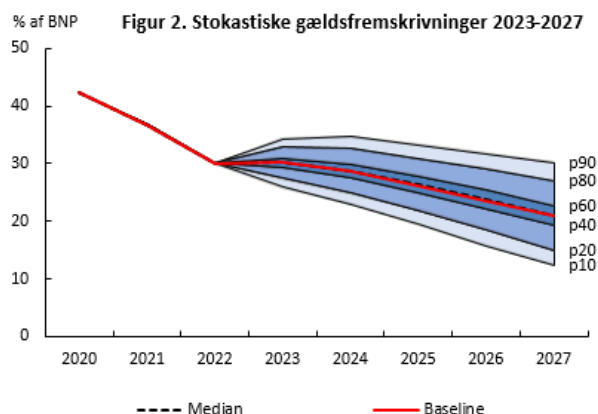
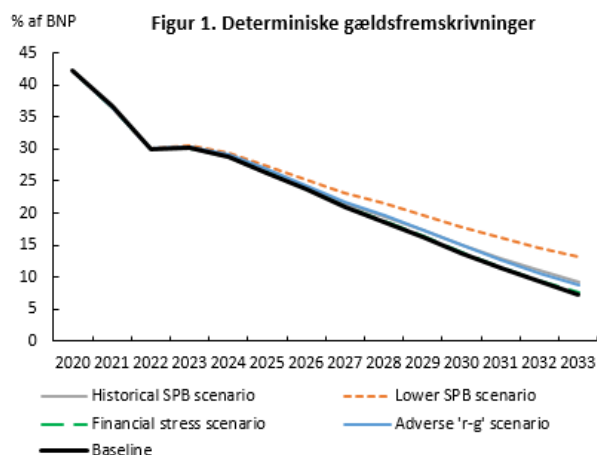
forventede stigning i aldringsomkostningerne (bidrag på 1,2 procentpoint af BNP) (tabel 2).

Endelig skal der tages hensyn til flere yderligere risikofaktorer i vurderingen. Der er på den ene side tale om risikoforøgende faktorer i form af den nylige rentestigning samt eventualforpligtelser vedrørende den private sektor, bl.a. som følge af et muligt træk på betydelige statsgarantier, der er ydet til virksomheder og selvstændige under covid-19-krisen. Samlet set er denne risiko fortsat begrænset på grund af en forholdsvis lav udnyttelse. Risici i form af eventualforpligtelser vedrørende banksektoren peger i retning af moderate risici. På den anden side er der tale om risikobegrænsende faktorer såsom forlængelsen af gældens løbetid i de seneste år, forholdsvis stabile finansieringskilder (med et diversificeret og stort investorgrundlag), gældens valutadenominering og historisk lave låneomkostninger. Desuden bidrager Danmarks positive nettostilling over for udlandet (stærkere end i 2020) til at afbøde sårbarheder.

⁽¹¹⁶⁾S2-indikatoren for holdbarhedsgabet måler den permanente finanspolitiske indsats i 2024 (tilpasning af strukturel primær saldo), som er nødvendig for at stabilisere den offentlige gæld på lang sigt. Den suppleres af S1-indikatoren for holdbarhedsgabet, som måler den permanente finanspolitiske indsats, der kræves i 2024 for at nå en gældskvote på 60 % på lang sigt (senest i 2070). For både S1- og S2-indikatorerne afhænger risikovurderingen af, hvor stor en finanspolitisk konsolidering der er behov for: "høj risiko", hvis den krævede indsats overstiger 6 procentpoint af BNP, "mellemstor risiko", hvis den ligger mellem 2 procentpoint og 6 procentpoint af BNP, og "lav risiko", hvis indsatsen er negativ eller mindre end 2 procentpoint af BNP. Den overordnede klassificering af langsigtede risici samler de risikokategorier, der er afledt af S1- og S2-indikatorerne. S1-indikatoren kan hæve den risikokategori, der er afledt af S2-indikatoren, når den signalerer en højere risiko end S2-indikatoren. Se Debt Sustainability Monitor 2022 for yderligere oplysninger.

Tabel A21.1: **Analyse af gældsholdbarheden - Danmark**

Tabel 1. Gældsfremskrivning, referencesc	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Bruttogældskvot (% af BNP)	42,2	36,7	30,1	30,1	28,8	26,2	23,7	21,0	18,5	16,2	13,8	11,5	9,3	7,3
Ændringer af gælden	8,5	-5,5	-6,6	0,1	-1,4	-2,5	-2,6	-2,7	-2,4	-2,3	-2,4	-2,3	-2,2	-2,0
heraf														
Primært underskud	-0,8	-4,2	-4,1	-2,9	-1,8	-2,0	-2,2	-2,4	-2,2	-2,1	-2,2	-2,1	-1,9	-1,8
Sneboldeffekt	0,4	-2,5	-3,1	0,4	-0,5	-0,5	-0,4	-0,3	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Stock-flow-tilpasninger	8,9	1,1	0,6	2,5	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bruttofinansieringsbehov (% af BNP)	14,6	7,8	6,1	5,4	4,8	3,5	2,4	1,2	0,4	-0,1	-0,5	-0,6	-0,7	-0,8

Tabel 2. Opdeling af S1- og S2-indikatorerne for holdbarhedsgabet

	S1	S2
Overordnet indeks (pct.pt. af BNP)	-2,3	-0,7
heraf		
Oprindelig budgetstilling	-2,7	-2,3
Gældskrav	-0,7	
Aldersrel. udg.	1,2	1,6
heraf		
Pensioner	-1,1	-1,5
Sundhedspleje	0,4	0,6
Langtidspleje	2,0	2,8
Andet	-0,2	-0,3

Kilde: Kommissionens tjenestegrene.

Tabel A21.2: **Heatmap over risici for den finanspolitiske holdbarhed - Danmark**

Kort sigt	Mellemlang sigt - gældsholdbarhedsanalyse (DSA)							Lang sigt		
	Samlet set (S0)	Samlet set	Deterministiske scenarier					S2	S1	Samlet set (S1 + S2)
			Reference	Historisk str. primær saldo	Lavere str. primær saldo SPB	Ugunstig rente-vækst	Finansiel stress	Stokastiske fremskrivninger		
LAV	LAV	Samlet set	LAV	LAV	LAV	LAV	LAV	LAV		
		Gælds niveau (2033), % af BNP	7,3	9,2	13,1	8,8	7,5			
		Toppunktsår for gæld	2023	2023	2023	2023	2023			
		Finanspolitisk råderum	68%	69%	74%	68%	68%			
		Sandsynlighed for, at gældskvoten i 2027 overstiger niveauet i 2022						10%		
		Forskellen mellem den 90. og den 10. percentil (procentpoint af BNP)						17,8		

(1) Gælds niveau i 2033: grøn: under 60 % af BNP, gul: mellem 60 % og 90 %, rød: over 90 %. (2) Toppunktsår for gælden viser, om gælden ventes at stige samlet set i løbet af det næste årti. Grøn: gælds niveauet topper tidligt; gul: niveauet topper i midten af fremskr.perioden; rød: niveauet topper sent. (3) Finanspolitisk råderum viser andelen af tidligere budgetstillinger i landet, der var strammere end den, der antages i ref.scenariet. Grøn: høj værdi, dvs. at den antagne stilling er plausibel ud fra historiske standarder og giver mulighed for korr.foranst., hvis det er nødvendigt; gul: moderat; rød: lav. (4) Sandsynlighed for, at gældskvoten i 2027 overstiger niveauet i 2022: grøn: lav ssh., gul: mellem, rød: høj (hvilket også afspejler det oprindelige gælds niveau). (5) Forskel mellem den 90. og den 10. percentil måler usikkerheden på grundlag af gældsfordelingen under 2 000 forskellige

Kilde: Europa-Kommissionen (for yderligere oplysninger om Kommissionens flerdimensionale tilgang henvises til Debt Sustainability Monitor 2022).

Kilde: Kommissionens tjenestegrene (yderligere oplysninger om Kommissionens flerdimensionelle tilgang findes i Debt Sustainability Monitor 2022).

